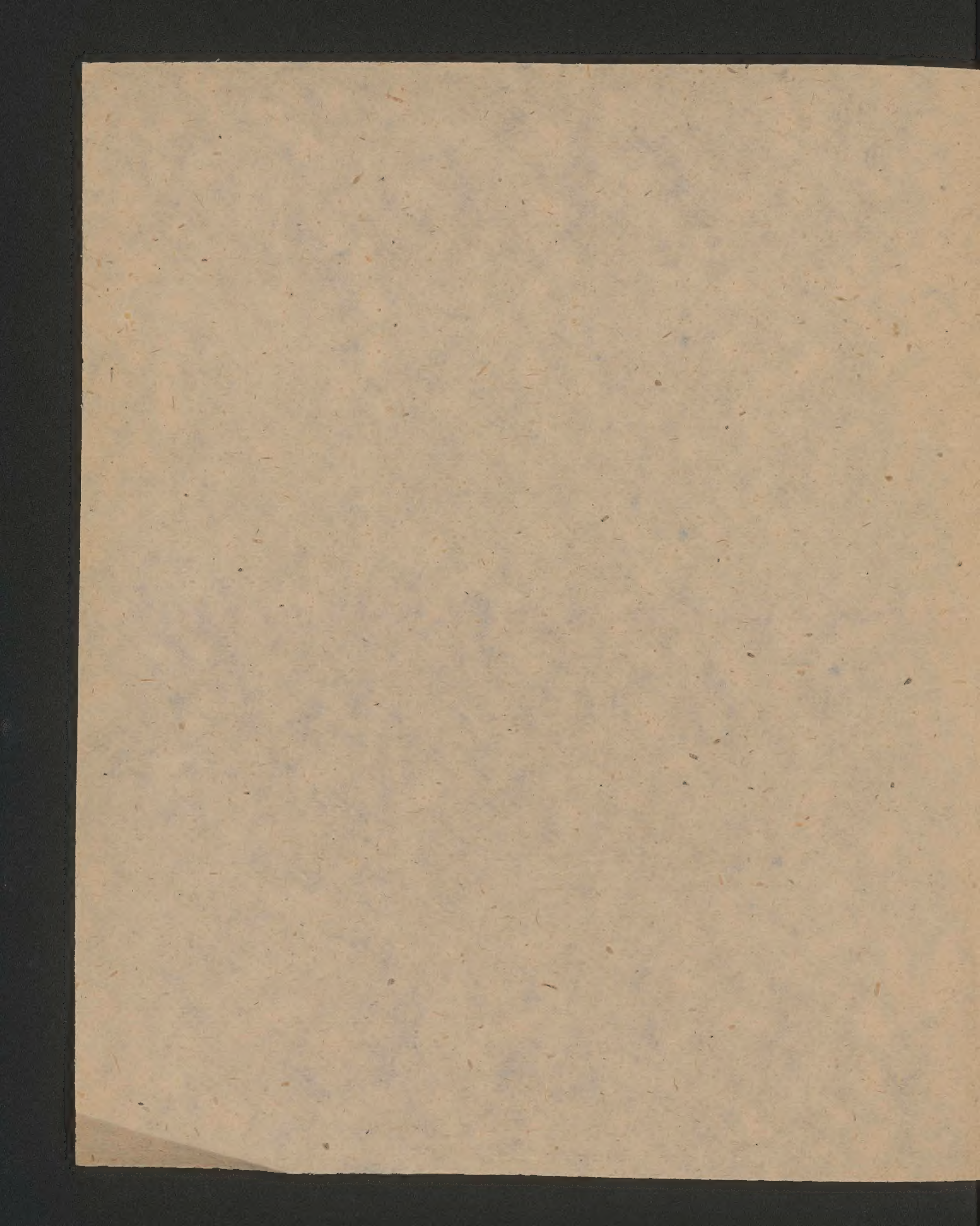
Pawlicki Stefan, ks., prof. dr.
„O filozofii Hegla."
[Wykłady na U. J. r. 1901/1902.]

23-10.907

8416

1

Hegel

§ 1. Wstęp: uwagi o znacz. Heg. i potrzeb. zajmow. się nim

Heglo. oddaw. należ. się wykł. osob. Ze wzgl. mieć na to zestu. a przez filozo. jego zaw. wyjaśnia. trudzkiej. się przez ... jej formy, nie zaw. Tak. ani zrozu. Wstrzymy. mnie wzglę. że najstępu. z tej. dziejopisa. filoz. już od lat wiele zapowiad. drugi tom swoj. monum. histo. filo. nowożyt., tom wyłącz. poświę. Od r. 98 zaczął nareszcie: ukazy. się w zeszyt.: nieste. wol. po pob. zestępuj: Hegels Leben Werke u. Lehre. Heidelb. u Wintera a choria. jeszcz. nie ukończ. mam już większ. część, doczekawszy: dowiedzi. się reszty. Nie ma zat. powod. do odkład. dłuż. jeszcz. odczyt. o Hegl. A on nie bar. na czas. i mog. w spos. wielora. się przyd.

1° Filo. Hegl. tak się zwos: z trady. państ. prusk. że niegd. uchodz. za jego filozo. urzędo. Chociaż H. nie pochodz. z Prus, lecz był Szwab. i swoj. pierw. wychow. odebr. w Niemcz. połudn.: nie wyrzek. jedn. wielk. wpły. na swoj. bliż. ojczyz. ze to połud. Niem: przez długi. czas w jego zycie. ... Nie uleg. zresz. wątpli. że pewn. cechy swoj. państ. zwia: prusk. maj. wielk. podobień. do jego postulat: filozo: polity. Heg. a jeś. nie wszyst. przez nią zost. stworzo. to w każd. raz. nie wyk. Otóż Pru: od daw: tak przewaz. wpływ. wywiera. na losy nas. ojczyz. że poznaw. ducha prusk. tak w ujemn. jak dodat. objaw. jest dla nas wzn. wskaz. zgoła niezbęd.

2° Ale Heg. nie tylk. jest prus. lecz i niem. filoz: Chociaż: połudn. kraj. niem. imper: dziś jeszcze więc: zapom. się Sch. niż Heg: nie mniej jest fakt. z któr. wyp. licz. się mus: że ten naw. w kot. protest. i libera: Heg. był uważ. za filoz: narod. Któr. Niem. zawdzięcz: swoj. dzisiejsz. jedno: A jeśli: w r. 70 wojn. francus.-niem. nie pozwol. na głośn. obchodz. jeg. stulet. narodz. (27 sierp. 1770), nie mniej umys: w Niemczech zwraś.-z większ. pamięć. Rok przed woj: ~~[illegible]~~. Rosenkr. niegd. uczeń i wydaw. dzieł Heg. i biogr. ogłos. nie źle napis. książ. Heg. als deutsch. Nationalphilo. Leip. 70 - Duncker-Humblot = Docho. on do konklu. że syst. Heg. jest najwyż. narodo. w Niemcz. a po pano. zystk. Kan. i Schell. żad. inn. nie wyw. równ. głębo. wpły. na ruch narodo; na rozw. intelli. niem. na ~~[illegible]~~ urabianiu opin. publi; na wzmocn. woli do postęp. polity. i relig. i t. d. (p. 346). Zostaw. na późn. odpo. na pyt ile filozo. Heg. zrobi. dobr. ile złeg: wyrząd: dla nas fakt, że wiel. część intellig. niem: naw. tacy któr. H. nie czyt: rost. pośred. pod jego wpły. i niejed. z jeg. zasad ~~za~~ powtarz. się w życ: polity. i relig. zeb. zainteresow. się jego filozo: i porówn. ją ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ z epoką, któr. był. najpotężn. wyraz.

23.10.901.

2
6

3° A nie tyl. w Niemcz. lecz we wszyst. Kraj. cywiliz. ma filozo. Hegl. zwolenni. uczącz. moż. we Włosz: Któr. z katedr a w pism: lub wykład: jak Vera (w Neapo. + 85) Spaventa (+83) Fiorentino (+84) lub jeno. ~~wyznaw~~ i szerzą jak d'Ercole, Mariano, Morselli i dyla inn. Któr. stoją. Hegelianizm do ewolucyji wprowadz. go do medyc. nauk. i pracują. czas: przekształ. w samodziel. nowe system. czas. poważn: dla tomizmu lub pozyty. lub inn. Szcz: Ale wpływ Hegl. był i jest mały. i słaby. nie jed. w sympat. dla ~~Prus~~ Niem: i polity. berlińs, Ale

Hegel

Ceretti (+84)
Także jedn. pozn.
Mariano Florenzi
Waddington (+70)
Który podziw. Cousin
~~Mamiani~~, Schelling.

Nan. w Anglii nie lubią: systemu. Kontyn: dziś a Hegl. się zajmow. i zajmuj: nav. przekład: część jego pism, podobn. w Stan. Zjed. Amer. Ale przegl. wpływ. heglow: w różn. Kraj. rozlew: na kon: wykład. tut: zwróci: uwag: na jedno stronnic: polity: społecz: Któr. przeważn: siłą. zorganizo: w Niemcz. za grani: niem. imper: licza. ma adherentów.

4° Demokr. socyal. utwor: przyzna. się do ~~pewn~~ bezpośr. filiacyi i wdzięcz. wspomi. Hegl: jako twór. dialekty. meto: za pomo: któr. ~~Heg.~~ Marx i Engel. snuj. spekul: gospodar. społecz. wreszcie: i wzory: w syst: polity. Czy Marx i Engels mogą wychodz. ze pośród: uczn. Hegl. czy Hegelianiz. obaj nie znali mistrz: któr. um. gdy oni jeno. byli młod. uczniami:

to mój pośw. jeśli oraz wystar. wpierw: Pewn. jest że obaj uważ. Heg: za kolosal. dialekt: gniew. się na tych. którz. obróżc. jego wzrok: a jemu przypisy: zastu: że im dostar: narzędz. za pomoc. któr. dokon. swoj. pracy i odkryli owe prawa ekonomi. - history: któr. wiel stronnic. uważ. tor za głów. ich zdob. naukow. A Ferd. Lassalle, który nie tak. tych wyw: a niechy. uchylaj. się przed żąd. powa: przeraż. Heg: za mistrz. swej. uracow. Jakiekol. zwrot. będ. dalsz. losy socyal. demokr. i jak. im ona podleg przeobraż. zewn: gene: wielk. tego ruchu społecz: któr. dwoj: proto - XIX stu: pom. prost. zew. związ: z filozo. Heg.

5° Mamy jeszcz. szczegół. jed. powód do zajmo. się H. Wiele młod. Polak. uorganiz: na jeg. wykł: a przez nich bezpośred. lub pośred. wschodzi. się jeg. filo. u nas. Gdy Józ. Kremer skończ. stud. uniw. w Krako: pojech. do Berli. stuch. Heg. - było to w r. 28 = zasta: wśród jeg. audyt. pet. Polak: stanowi: prawd. połd: jego stucha: - Wiem kilk. skąd wiąd że dob. było, u p-w jen. Chłapowsk: który przed powst. r. 30 gospodarzy. w Poznań. któ. sam dla ciot. famil: przemieszki. w Berl. i ores. dodz. na wykł: jako były. ina. starszych ludzi.

Kremer na wstęp. do swej. rozpra: Nazwela. filozof. nauki i dzieje = ogłoszo. w Bib. War: str. 67 = Zakr. w tom. X jeg. dzieł wyd. w Warsz. 79

23.10.905

Hegel

3

C

Chociaż krót. te, acz były krót. wspomn.: pis.: był: 40 lat po zdarzeniu:
bo w r. 66 kied. miał lat 60 — a stud. H. mój. lat 22 — oni jedn.:
w prawdzie: młodzień. śwież. i ciało. któr. 40 lat temu i którego
nie zdoł. zatrzeć! Opisuj. go tak. jakim go ciąg. widyw. na katedr.
wielk. niezgrab. ciele, ruch. nie wykazuj. cięż. wymow.: przerywa.
ciąg. bezustan. charkan. kaszlan. chrząkan. — opowiad. jak ciąg. poprawi.
się, nawra. do tego. co już był powiedz. — układ słów. odpowied. który
z wielk. trud. dobier. a wszyst. to wygłasz. głos. nie dość prow. grobo =

Mimo to czasow. potęg. myśl. i wyrazu: któr. zdaw. się wypływ. z najgłęb.
jaźn. duszy a zarazem i doświad. być i trafn. w krytykuj. — A powiad. taki szczeg.
dotyczący jej. że młodz. spóźnia. się chętn. do teat. choć tam grał Lud.
Devrient — a teatr zacz. się punktua. o 7ej. — Heg. zaś wykład. regul.
przeciąg. po 7ej — Wśród stud. razem z Kreme. Lib. Helcel, Dworzaczek,
Cybuls.: zwrócił Poznan. Arted. rok wyj. wielk. zasług: tylko nie chodz. na
Heg. wykład. za słow. tegoż. z któr. kraj nie doczeka się wielk. pociechy
a z któr. nie warto się uczyć:

Nie mamy jeszcze. histo. Hegelizmu — a nie — może z czas.
dojdz. do niej. prof. Straszewski, któr. ogłos. już 17 zesz. histo. filoz.
w Pols. Kremer wyrósł z Hegl.: choć uiszcz. w Fenome. ducha zachow.
pewn. samodziel. a w Listach z Krakowa: zaś. za piękn. tom. pierw. dod.

wrel. Krak-owie. i często, w bard. dodat. wpływ. na jego Estety.

Tak samo Karol Libelt wykład. się na U. i jemu po części.
zawdzię. swoj. wyrob. dialekty. Z niej. zaczerp. wzgląd meto. która. stos.
w Umiejęt. piękn.

30.10.907.

Żywot Heg. rozpa. się na trzy epo: oddzielo. od sieb. i między. poby. i podział. zajęć i poz. społecz. Pierw. epo. obejmuj. pierw. 30 lat jego życ. i ciąg. aż do habilit. ~~dro~~: ~~docent. uniw~~ w Jenie; drug: bard. urozmai. ~~rozwij~~ idee od docent. jenajskiej ~~uniw~~. aż do ~~profesury~~ katedry berlin: i ciąg. razem lat 17. treścią wypełnio. profesur. berliń. który H. piast. aż do śmierci w r. 31 ogółem lat 13. Jest to epoka największ. sławy: H należy do wybran. który. swoj. sławy nie przeżył.

§ 2. Młod. Hegl: aż do docentu. jenaj. 1770 – 1801 =

Heg. pochod. ze styryjsk: emigr: który. dla luterańs. wyzna. zmuszo. opuśc. Austr. (Styr.) osiedli. się w Wirt. Ojc. H. był radcą. expedycyjnym w Stutgar. gdzie naro. H. (Jerz. Wilh. Fryd.) ur. się 27 sierp. 770 = był 11 lat młod. od Szyll: który. tak. uro. się się Wirtemb. (Marbach, miasteczko nad Neckarem) a odznacz. zost. przez poet. zawód. się ziem. ~~rodz~~. Hegel =

W Stuttg: przepęd. pierw. 18 lat i ~~ucz. się~~ tamże ukoń. gimnazjum ~~maturę~~ w który. dobr. pozn. auto. starożyt. tak łaciń. jak greck. co należy wspomn. bo wielu wspom. z oln. wtedy nie umiało po grecku – sam Kant nie stano. wyjąt. Bywa. ~~Wielk~~. zdolno. nie olśniew. ale duże reflek. i wytrw. pracy, do mów nie miał zdol: i co więcej: w jedn. z późniejsz.

Hegel

a 4.

Literatu: Oprócz Kuno Fischer'a: Hegels Leben Werke u. Lehre. Heidelb. 98 Winter. Dod. ukaz. się siedm zeszy.

Z dawniejsz. prac wymien:

Hegels Leben, beschr. dch. Karl Rosenkranz Berl. 44. Duncker Humblot. Jest to tom dodatko: do wyd. dzieł Hegl: w XIX tom. Dzieła. Rosenkr. bar. zestaw; zawier. wiele dokum. i wyjąt. z niezacho. manuskryp. Napisa. z wiel. miło. i podzi. w oceniu. Zarz. sarkastyczn. Haymn: na prelekcje Haym'a, ogłosz. pod tyt. Hegel u. seine Zt. Berl. 57 Gärtner.

Cenn. dodat: są Briefe von u. an Heg. ogłosz. przez syna Karola Heg. w 2 częś. Leip. 87.

Warto także wspom. o Foucher de Careil, Hegel et Schopenhauer. Etudes sur la philos. allemande moderne depuis Kant jusqu'à nos jours. Paris 62 Hachette =

haud magnus orator

świad. (w Tybindz.) już był prow. w gimn. i pozost. prow. przez ży-
cie. Tego rwego. rnu: świat. na owcze. jego rozwój. Owych
18 lat jego życ. od koleb. do matu = przypad. na wzlot. niebywał. lite-
rat. = od r. 1772 – 88 wychodz. wszyst. znakomit. prac Lessinga, pierw-
sze Goethego: Götz v. Berlich. Cierpie. młod Werte. następ. Szyll.
Zbójcy, Fiesko, Kabale, Milo; don Carlos – Abfall d. Niederland.
Göth. Ifigen. i Egmont – nic z tych rzeczy nie znał H-a
zamiast tego. opowsz. w dzienniczku swoi. z r. sty: 87 = który po
wszystk. części pozn. po Tem = jako przyd. na dobr. gimn. że stra-
dziło czasu na czyt. Sophiens Reise von Memel nach Sachsen
w 6 tom = autor. był pastor Timo. Hermes – późn. prof teo.
w Wrocł.

Gdy Schop. = wiel. lat późn. przeczyt. ten utwór. w bibliot. Rosenkr.
napisz. do swego. wyz. Bährz: Mein Leibbuch ist Hom. Hegels
Leibb. ist Sophiens Reise von Memel nach Sachsen =

Pot. w Tub. posten. jako stypendys. księży: (Wirt. nie
była jeszcze królest.) uczy się filoz. i teol. protest. w tak
zwan. Stift = dawn. klaszt. augustj. = razem przez pięć lat
w klasztor. prow. kanno. i odosobnien = 2 prof.: jego żad. się nie
interes. żad. nie wyw. na niego większ. wpływ.

H. przeps: w zakł. pięć lat od paźd. 27 r. 88. do wrześ. 93 = zost. magist. filo. i ~~Kand~~ teol. ale nie mógł przejść do stanu ducho. postanowił. [illegible] w jak. mógł. Ale droga ta była długa i zmud. potrzebo. przedewszyst. dużo pieniędz. i usiło. przygotowa [prac] Wiedz. [illegible] [illegible] guwerner. aby zebr. fund. potrzeb. i nab. pewn. ogład. i zaczyn. się.

Zobacz. w zak. przez te pięć lat. Teol. nie wiel. się zaj. w żad. raz. nie um. [illegible] dobr. meto. ani przed dyktującymi profeso: Filo. nie um. wiedz. była Wolffa – krytycz. [illegible] Kan. przeczyt. ale w drug. [illegible] krytyc. prakty. [illegible] nie zna: ani rozpr. o relig: w granic. sam. rozu. który. się dopie. ukaz. w r. 93 [illegible] opuszcz. zakł. Był [więc] jego zapas naukow. bard. skrom. + Z jeg. współucz: z któr. żył i od któr. doz: wpływy trwał. dwóch wymien. sław. a tak. nieszczęśliw. Hölderlina autora Hyperiona, który o parę mies. był starszy i bar. go koch. ale już 1806 zwaryo: i żył w kompl. szaleń. umysłu aż do śmierci 1843 = Drug. był Schelling, pięć lat młodszy. ale praecox ingenium – z któr. był zraz. [illegible] przyjaź. później [illegible] rozstał. [illegible] o [illegible] w zakład. podcz. wielk. rewolu=

na wios. 91 zasadzili Schell. i Heg. drzewo wolno = przyjech. [illegible] Księż. [illegible] ich [illegible] = Heg. pisz w sztambuchy: in tyrannos – vive la liberté

+ Nic nie napis. bo drugiego rozpr. pro magist. et pro candidat. które musia bronić nie zost. przez niego napis. lecz przez [illegible] profes.

vive Jean Jacques =

Hölderl. jemu napis. w sztamb. pozostaw:

Lust u. Liebe sind die Fittiche zu grossen Thaten.

Symbolum: ἓν καὶ πᾶν =

Grzebyc. w ins. iysto dla Heg: potrzeb = ale mów. że się kryje:
okazyw. siedz. na kon. karciel. stoliku = wes. melanchol. usposob:
jak wszys. ludz. genial = ale wśród koleg. w knajp. = wesoły, dobr-
towar: stąd kocha: - oręże: myśl. i gadzi.

Guwer. miał. na dar. zwyczaj. inz. i pew. częstsz. obejście.
Wiedz. ówczes. okręg: wszędzie. uniwer: zwyczaj. gotuj. się do profes. uniw.
dyt. bo dawa: pozycję: dziś czas. do stad. i zakrzyw. urzęd. obo-
wiąz. Kant, Ficht. Schell. Hegel. i tyl. inni: byli przez czas jakiś
guwern. i nie wiele wyjątk. kończ. tej pozy:

Heg. najprzed. trzy lata był u Steigerów w Bern, Rantlejszej
patrycyu: Tam: rady oligarch. dojść zarzuc. Kantona - wiele
wypocz. krajobraz = nauczył. się prozy: -

powrót. z nich do jesie 1796 r - czyty. dziś związek Kant:
i Fichte. rozprawki Schell: który już wówczas wielce bywał tyl.
wielka ambicja.

Schell. ma przyst. Książ. swoj. wbi: Podr. pobyt. H. w Bern: napis Sch. wyżyr: pro niezist: o upad. w raju – pro czadd. de Marione epistolay Paladinay emendatore – Gti swoj tez. Ueb. d. Möglichk. einer Form der Philos. überhaupt – Vom Ich als Princip der Philo. – Brief. über Dogmatis. u. Kritizism = wszyst. to druko: międ. r. 15 – 20 życ: gdy H. nie jesz. nie był ogło: znajom: tow wnętr. pet. wsi religii w któr. H przemow. w tod. do przyj. o pięć lat młodsz. = Sch. był nenyizis. ingen. przezrok =

Duchow. obrow. u Stiger. nie było – nie na ilod. lat. z lat później. obostrz. szyb. o sob. zapomn =

Z powrot. r. 97 przeno. się H. na guwern. do Frankf. w dom bank. Gogle. gdz. pob. był mniej szczęśliw. ale niemnę. Hölder. któr. tak. wted. baw. w Frankf = i śmier. Ojca napow. r. 99 Kar. me na serjo pomyśl. o ustal. jak. kariery

W Frankfur. miał dwie wyzwa: i mógł opraco. tam. filoz: Rosenkr. pod. kreś. wyjątk. c. dlk. 100 ... dzies. arku. do któr. ... Rzeczyp. one wiel. świat. na tworzen. się syste. Rosenkr. dał ... księg. wyjąt. w dodat. do swoj. biogr.

Briefe von u. an Hegel Herausg. von Karl Hegel 2 Thl. Leip. 87.

§ 3. Od habilit. w Jen. aż do profesur. berlin.: od 5 stycz. 1801 – jesień 18[illegible]

raz. lat 17.,

Wprost z Frankf. przen. się do Jeny, gdzie miał przyj. Schell. i tam wzrost. do mar 807 na te lat. przyp. jego pierw. krótki w [illegible] unie. i pierw. pisma. Jenn. nie nie był ogłos. a miał już lat 30 z kilk. gdy młodsz. o 5 lat Sch. uchodz. już za sław. liter. i dzieło był ogłos. Zaraz. swoj. publi: rozpr: Ueb. d. Differenz des Fichteschen u. Schellingsch. Syst. der Phil.

a rozpra: habilit: de orbitis planetar. bron. 27 sierp. 801 w 31 urodz. swoj. Wieczk. wkład. z Schell: i wyd. razem Krit. Journ. der Philo: 802, organ współ. ich wyznań filozo: a broń nie zaw. delikat. przeciw wielk. niefilo: (Unphilosophie). Nareszcie w Jenie zdołał tam ogłos. pierw. swoj. słynne dzieło: Syst. der Wissensch. I Thl. Phaenomenologie des Geistes. Bambg u. Würzbg 807 Goebhardt. Chciał wyd. także podręcz. do wszyst. dział. filoz: ciąg. zapow. go słucha: ale dopiero: późn. w Norymb. ogłos. Logikę, nie w form. podręcz. lecz obszern. syste: – a Encyklop. dopiero w Heidelb.

Przez czas pobyt. sweg. w Jenie wykł. ind. lect. (13 semest. zapow. wykł: ale w dwóch ostatn. wykł. nie zdarzył, bo baw. ze Jeny = na ilość semest. po bit. pod Jeną nawet nie zapow. żadn. wykł

Heg.

Wykła. rozpoczął przez 10 sem. Głów. wykła. Logi. i Met; cres. całej filoz: lub właśc. filozo. czes. filo. pozyty. i ~~filoz prawo~~ filoz. prawa w ostat. lat rzeczy. rozszt. matem. Ponieważ jako doc. wykł. 2 godzi. tygodn: było to za mało na olbrzym. tem. zwła. w semest. letn. Jako prof. nadzwy: ~~wykład~~ przybr. 1 godz. tygod. ale tę poświęc. matem: a że bard. obszern: częś. filoz: zapowied: np. na lato 805 tota philos. scientiā (a) philos. speculat. (Log et Met.) naturae ē mentis a prócz tego JA naturae = to za olbrzymi tema na 2 godz. tygod: i to w lecie

Taki był wstęp i rozgłos jego wykła. Zdaj. mi się że mniej mel. bo w pierw. trzech semestr. (801/2 802, 802/3) wykład. raz. z Schell. ~~[illegible]~~ a nawet w pierw. semest. prowadz. z nim raz. dysputat: Ale Schell. miał ustalo. stan; piękn. wykład. i piękn. pisał – Heg. podówczas był nie znany, czyt. wykł. niepoważ; nieraz: prócz swych prac habili. nic nie napis. ochann: kied Sch. już był ogło. swój syst. (~~[illegible]~~ zwa: pierwszy!) Schell. opuszcz. w r. 803 opuśc. Jenę i ud. się do Würzbur: Ale Jena była zalana filozof: wśród któr. Heg. jesz. nie miał powiedz. W lecie n.p. 803 było trzech zwycz. prof. filo. dwóch nadzwycz. 7 docent. – a taki stan trwał długo w latach pod Jeną, po któr. zresz. się rozprasz. A wśród wykład. były tyg. głowy: Fries, Krause, Ast i t.p.

~~W lat. 805~~ Z pow. zalec. następ. tenu wezwan. z Mesya Paulowa
Goeth. rot. Excell. a ten w lat 805 wyprosi dla Heg. profesur. nadzw.
bezpłat.: od dwóch zaś wezwan. płacę 100 tal. roczn.

Imm. Niethammer = w r. 803 zar. z Paulus. i Schelling: opuszcz.
Jenę, wielk. przyjac. Ficht. a póź. Heg.:- uważ. o jeg. ateiz.:

Po dług. zwlekan. nareszc. H. ogłos. swoj. Fenomenolog. Ducha
w r. 1807 w wielkim. u księg. Goebhar. w Bamb. Wrażen. jej było
wielk. a następs.: dla sam. H. bar. znaczące. Przedewszystkie dowiedz.
do ztąd: ci dla pisz.: któr. prze. był. wiezac. była korzyść ogrom.:
Ale oredno: kiedy. swoio. przeciw nastaw. i wielbicie. Schell.
stała się przyczy. że z daw. przyjac. poróżn. się na zaw.

(Zob. kart.: następ.: —)

To poróżnie. znacz. że Heg.: któr. niegd. uważ. młodzień. Sch. za wzg.
przewodn.: odt. chodził pojęć. swoj. drogą o własn. sił. i własn. świetl.
A przód tej. Fenomenol. z była zwraz. się na przyszł.: Ona była
pierwsz. części syst.: i jako tak.: zjawi. się przed publiczn. System der
Wissensch. von Ge. Wilh. Fr. Heg. Erst. Thl: die Phänomenologie des
Geistes =

6

Heg. pos. exempl. swoj. Fenom: Schell. do maja, ale odeb. dopiero zo listop. odpow: (z 2 list.) bard. ... A zieb. jaodrzuć, dobr. przytoa. charakter. list. poprzedn.

Pod d. 3 sty. 07 (z Jeny) donos. Heg. przyja: że druk swej. dzie: ma się ku końcu. i że Kaplrzekea: ... przyst. też więcej zbyt rozwlekł.

Sch: odpisu. pod d. 11 styq. że jest pel. oczekiw: Co to będz. jeśli twoj. dojrzato. jena. tyle czas: rob. pozwal: ku dojrzen. owoców. Życz. ci tyl. spokoj: sytuacji i ... do wykończ. tak udan. i jakob. bez czasow. dzieł

Pod. d. 1 maj. 07 z Bamb: pis. Heg. że dzieło ukaza: się w handl. ale dla nieporząd. księg: ... exempl. nie wysła: Cieka: co Sch. pow. na to dzie: Które ma być wstęp. do cał. systs. Ma być wyrozum. dla ostat. częś. Która zost. wykończo. w nocy przed bit. jenaj:-stąd jej braki - a nie ma dziw. że w przedmo. ... ... wszystkie ... poglad. Schell. przez jego uczniów. Że będz Heg. kont. gdy przej. choć parę stron przedm: a będz. ... jeśli napisz. ... =

Schell. dopie: odpis. z listop: przeczytawa. tyl. przedmo: - na ten ... się Korespond: Onyxi. Fenomenol: ... przyjęcia ... Sch: być niekont. że ... H. jeg. ... a przez to

Hegel a Schell.

jego samego – H. że jeg. księgi. nie wyd. i nic o niej nie zapis. – +

Wiąsi. osobno: pomi: ozwedz. Schell. – wytoi. róźni o syst. Hegl a Schell. –

Niethammer raz. z Jenl. i Schell: opuścił Jeną, aby przenieść się do Würzb: Tamci [~~pod~~] objęł. tam katedr. teol. i filozo; on zaś obj. porad: nadprosto. i profeso: nauczyc. teolo: lub jak mówią: przy sekcyi osobno: potrzeb. do kształc. nauczy. relig. dla ludu. Nie długo. pozost. bo w r. 806 został. Wyrzb. odebr. Bawar: on zaś pozostaw. w służb. bawars: był najpr. Landes Directionsrath w Bamb. pot. w r. 807 centraln. radz. szkol. lub Nadschulrath – w Monachium =

On nas interesu. z dwóch powo: raz że miejd. (1795–97) wyd. jako nadzwy. prof. filo: raz z Ficht. (der philos. Journal – w którym ukaz. się arty: Forberga i Ficht: o kwest. o ateizmie = Jako wspót. red: nie wstrzym. się przyj. na sieb. odpowiedz. ale gdy Ficht. przez gwałto. odpow: wywoł. dymis. swoją. on przyj. spokojn: wielkoduszn. wspomn. i o wked. stało się nieuj niestety: Podejrzen. o ateiz. przeniósł ozad na wydz. teol. i zrob. nowe. dyrek. homilet. semin: dla protest. młod. teol. To się drugi raz nie zdarzy: w drugiej: univers: nawet. Podcz. Kulturkampf. po r. 73 róż. kol: przez liczn. zamieszan. dla szerzen: skrzepli. przenieść na wydz. filoz: ale odrzuci wyjąt. mówi.

+ dawni przyj: wdz. się tył. dwa razy pod: raz w Norymb: skąd Heg. pisz. do Nieth: pod d. 23 paźd. 812, że go odwdz. po przyjaźni. ale żadn. nie philosophice [~~mod~~] był [~~...~~] pomoc: drugi raz wspo. o nim H.: z Karlsb. 4 wrze. 29 że przez kil. dni był raz. z Sch. i z nim rob. wyciecz. pieszo wodą i jadał obiz: Ale H: był oni nie wyjaśnił. gd. Sch. przyb. =

‡ Nieth. – był to racjonal. Herd. – naucz. ne buk. ale: w kaznodz. teol. i nauk: że Boga Syna chyb. b. nie podziw. ale nieść. naw. Boga Ojc: nauczć nie zbiera – raz był jed. się zdan. ‡

Heg:

Po bit. pod Jen: nie mógł Heg. powrót. w Jen. Music: pomyśl. o now. exyst: Już na zimo. semestr tot 06/7 nie zapow. wykład. Czy wogó. wręcz. wykł. w Jen. po bit. 14 paźd. jest wątpl: W ciąg. 6 tyg. rząd. Niem. półn. i ta część Pols: któr. Prus. sob. wręcz. były w ręku zwycięz: Na lato r. 07 ogłos. uprzedn. wykł: ale to według innych wyd. Feuers: ale bawił za urlop. w Bamb: a na zim: 07/08 nie ogłos. żadnych przedm. gdy powr. do Jeny, ale już więc. nie powr:

Pomimo majątk. swoj. był zajęt. a z pensji: we lat. żyć nie mógł, myśl. na ser: o inn. posad. Chciał: się dost. do Heid. (aniw. założ. w 1386 – wznow: w 1803 – wykład. tam Voss, stąd. Hom. zna. Heg z Jeny = ale powoł. zost. Fries już w r. 805. Jedyn. w r. 806 do Bew. nalez. univ. w Landshut także nie miał wakuj. katedr. – W Monach. powst: akad. nauk z prez: Jacobim a bard. znacz. członk. Schell: ale tam go nie chciano. stąd Niethamm. zam. na Tuż. zam. o nim myśl. ofiarow. mu redakc. bamb. gazet. Sam Nieth: przenios. się wówcz. do Monach. jako radz. central: szkolnictw: i t. d.

(Zob. o nim Kart. ala/verso)

Heg. obj. redak: w mar. 807 i zatrzym. do kwi. listo. 808, t. j. jak. półtorara. Przez pierw. dwanaś. miesię. uchodz. za prof. na urlop. i pobier. swoj. 1t. kompensacji 100 Tal. pot. rocznie = Pomiew. pobier. później czyst. dochod. miał jak. 1400 guld. roczn.

Ta gaze. półurzęd: drukow. z król. przywil. na lich. bibu. i w 1/4 in-forma. o dwóch kartk.: musiał. być prze: cała urzęd: przez redak. bo koresp. nie było, a cenzur: sam. polity. kompil: zbiór z pergaminister; dla filozofi. ekskatedra: nie było miejsc. - tyl. raz było per. uwag o [illegible] przy okaz: , zamiej. ustanowie. króle. w produkta w Paryż. Nigd. praw. gaze: niemic: ważniejsz. wypad. do zagranicy:

Heg. obj. redak. pod [illegible] pod Sylen (1 lut. 07), na ces. jego urzęd. przypad. więc. Gdzie. 21. maj; bitwa pod Frydl. i 3 dnia 07 - pokój tylżycki w lip. 807 ; przebito. Węgr. wsch.; królest. nowe królest. westfal; oddzie. Ludwi. na kor. holend.; protekto. nad konfede. nadreńsk.; zamknię. kontyn. dla handl. angiel; zdoby. Portug. i wypęd. dynast. Bragancy; wyprow. angiel. do Kopenh. bombardo. stoli. i zabra. flo: Dziś. w marc 07 - pot. spór o następ. hiszp. międz. ojc. i syn.; złoż. z tron. hiszp. Burbon i oddzie. na ..n Józ. Nap.; wojna ciąg. z Angli. i powst. narod. hiszp. która stał. się począt. końca napoleoń. w 808

Kied. H. ciąg. był red: gdy erfurcki kiedy ces. Fran. i cesarz wszy: widz. w teat. oboj. koron. król. i książ. a Napo: rozmaw. z Goethe i Wiel. i ... opiew. ... na ... =

Chocia. gazet. była. lub. i niepokoi. niektór. sprawozd. dziś jeszcze czyt.
się z wielką zając: zwiena. sprawy kiesz. a takie. nikto. nie razi, kto zna
ówczes. stosun. że Heg. redaktor. dziennika. w duchu napoleoń. przyst:
zaczer. uwielb: dla władcy świata", dla wielk. nauczy. praw. państw.
d. grosse Staatsrechtslehrer von Paris = Gazet. zaś: zależ. od rząd.
bawar. a ten wszystek od Nap: Tak rząd bawar: co dnia mógł zamkn.
gaze: tak Napo: jedn. skin. ręki mógł złoż. król. baw. z tronu. A
Nap. nie żartow. Międ. r. 807 – 809 trud. było się od Heg. czy odw.
czy petrzył. który. żad. z panuj. niem. w pośród. w grani. konfe. reńskiej.
Mimo tak. ostrożn. zagroż. mu suspendo. gaz. jej. nie wyd. zarząd.
tej. który, nie dostarcz. wiad. o ruchu. o manewr. bawar. Heg. strasz.
się zląkł, bo suspen. gaze. to zupeł. ruina = już wykład. gaz do Monach.
ich. był. o przebyw. Kied. dost. od Niethamera, który. był głów. wład.
tajem. w kwestyi oświa: nomin. na dyrekto. gimn. w Norymb.

Pobyt Hegl. przy gimn. w Norymb. aż do końc. sierp. 1816 t. j.
ośm lat przez który. niedył. wcorzeniś. gimn. wedł. now. rozdz. przyst. i
który. nadsta. były przeto. znajo: języ. starożyt. Nieth.: w owej czas.
powszech. się wal: międ. humaniz. a realiz. w ukł. wychow: ośw.
się stano. za pierw. i wszyst. sił. go popierd. H. był. tych sam. przekon.

energi· przepr· wszyst· nowego· tej· prząd· Ale dla dziej· filozo· mniejsz mej· warto· zasł· pedagogi· i admini· H; zasłu· jego rozwój filozofi·
Zezw· się lekt· w now· gimn· (S. Egidiu.) 12 grud· 08 a Ueg: obok swoich zaj· dyrektor: wykł: w trzech klas: na któr· gimn· się rozpada· (ponieważ 2a była podział· na dwa oddz: odpowiad· te trzy kla: ostatnim najwyż· naszych gimn.) po trzy godz· filo: a jed. godz: relig: Miał zat· 12 godz· tyg: Jego wykł· filo: wedł· nomen· nosił: tytuł: filozofi: nauk wstępn· - philos. Vorbereitungswissenschaften = w niższej klas wykł· ~~nauk·~~ ~~praw·~~ etykę w środku· fenomenol· i logi· w najwyż· filozo· encyklop. Z jego zeszyt· i ustn: objaśn· któr· ~~przy~~· uczn· posł· jego Philos. Propädeutik ogło· w r. 40 w XVIII tom· dział zbiorów.

W jego mow· dyrektor· któr· miewał przy koń· każd· ro: szkol. ~~gorąc·~~ zaw· wszyst jedn· że gimn· ma być przygot· do stud· uniw: ~~fundam.~~ ~~podstaw.~~ nauczo· przez Grek. i Rzym. i wspiekła swoich rozwój· zasadni: ·ie ·riesz · cała wyrost · na tym grun· i jego tryumfuje pomnaża =

‡ dla tej· pisz· do Niethe· któremu tyg· przed ślub· że jeśli nie ma nie wyst· przez· nie będz. mógł na wsp· jak: samotn· gust. Ktore więzi quotidienne cięż dnia· jako dusze mowi.

Na naczęście norymberg: przyp: także jego wsk: Miał też (Hs) wszę 16 wrześ 811 poprowadz· do ołtarz 20 letn. Marię Tucher z patrycjuszów Tucherów von Simmelsdorff = barona i senato. woln· miast. Norymb.: Mimo różn· wieku małżeń· było nad· +

wszel: poręcz bard. Wcześniej = to 100 guld. wszę = Heg. w ucz. ślub. w 5 mies. nie dost. pens: w więcej wyst. się odezw: =

Heg.

O tem matrieust. wert. wspom. nie tyl. dla tej, że był band. znagsl: nie tyl. że z niej. wodzi. się dwóch dzieła. synów, z których jed. + 91 w Berl. mej. lat 27, przez: Konzyst. brandeb: a drugi zyjący jeszcze Karol ~~[illegible]~~ miał ~~[illegible]~~ który lat 85, i jest chlub. uniw. erlangsk. = z swoich badań znan. histo.

Ale głów. to matżen. ciekaw. stąd, że za pierw. jego mies. przyp: druk. jego Logi: a wrazi: że Logi Heg: jest najciemn. i najtrud. książ. która międzykol. zost. napis: w niej. niepodob. do wszyst. podrzędn. tej nam: Nie jest to znat. podrzę. chociaż ust. prosi. o napis. takiej. więd. któr. w tej form. przed H. nie było. To też stanie. pisze w liś. z r. 12 w mał. mies. swej. ~~[illegible]~~ matżen: że to nie mało nam napis. w pierw. półtro. swe. matżen. dnie. najodermni. treści o 30 arkuszach

A wpad. w ton wow: pis. w pażd. r. 11 do tej. Niethamm. że jest wpad. uwagi: bo ma wzrad i rów. kochan. Mój zel dnes ciąg: Tym czas: wsz. polity. więzy. się zmien: Napol. wpad: po wiemy! klęsk: moskiew. przegr. bit. pod Lips. i wawoz. Fran przez tych, któr. się w r. 808 nisko jemu kłan. w Erfur. Gdy H. dowied. się o abdyk: Napol. w Fontainebleau (11 kw. 14 r) napis. do Nieth. że to kolosal. widowis. gdy ogrom. geniusz sam sieb. niszczy!

że to największ. tragedyą natur. ... jak masa mierzo. swoj. bezwzgl. ołowia. ciężko bez ustan. póty ciśn. a ciśn. bez zmęczeni. bez przebacze. póty, dopó. nie ściąga wyżej. nadół, ~~do~~ swej pozio. lub pod sieb. A powod. że ta masa ma jak. potęg. i jako dwór powst. na wierzchu, jest to, że wielk. indywidual. daje sama do tej. prawo czyli sama sieb. gubi (list z 29 kwie. z Norymb.)

A dwa lat. póź. pisze 5 lip. 16 do tej. że duch wiek. wyd. komt. sieb. wyst. się naraz: i masy w przeciw. do wielk. indywid. zamiast ruszy. się naprzód i d. d. – Dobr. przypo. sło. Lasalle'a, który w Ulrych obron. mów. w r. 60 powszech. przed trybu. berlin: stoją już wsztk. porch: batalio. przyszł: U mnie już wted. to prawo: że po kolei wielk. indywid. porusz. hist. a gdy upad. przez udar. wiary, duch ... : porusz. milio: aby dal. porus. swobo. dziejó: Ocęsiś. kied. znow. wyst: wielka indywidual.

Heg. tymcza. ~~prag~~ marz. zawsz. uniw: Kated. Już w r. 11 przypuch. Niethh. że zostan. powoł. do Erlang. ale nic się nie stało. Robiono mu także. nadzieję w Berli. gdy. w nowo założo. uniw. berlin zawakow. Kated. po śmier. Ficht. w r. 14. Fryd. Raumer polec: H, któr. odwiedz. w Norymb. jad. do Włoch a min. Schelckmann, więcz że H. pragn. powrotu. do Berli. zapyt. się listo. czy po tyl. lat. nie odrzuci +

+ od Kat. i czy uważ. się na sił. wyp. zadań tak. tymcz. zada bo tak. tyl. o Dobr. sił. uniw: wyp. przygo. kierow. młodz. a po za tem nic nie widzą i mog. się nie interesu.

13. 11. 95

Pod r. tych zapysty. takie uniw: heidelb. po przeniesie. się Fries'a do Jeny, propono. kated. H. przez sweg. prorekt: stypen. teol. prof. Karola Daub'a któr. wted. ogłosi. pod wpływ. filo. Schell. któr. przyj: Judas Ischarioth od. der Böse im Verhältn. zum Guten 1816); ale mał już filo. H. i owarzysz. mią się przepno. –

Cruż. list Daub'a, w któr. zapo. że po raz pierwsz. kat. Heidelb. uniw. miał filoz: (stan. uniw. wte. już 430 lat; przed. że Spino. nie przyj. propozy.) tak wyjął H. że przyj: Poste. weryga. swoj. z posad. dyrekt. w Norymb. pod d. 24 sierp. 16, bo tej. dnia odebr. nomi. heidelb. Zaniem doszłe weryga. do Monach. rząd bawar: zamiano. go prof. w Erlang. ale nie kated. filolo. i dyrekt. filolo. zamian. d. 25 sierp. = spóź. się rząd bawar. o jed. dzień – Dod. wale. że H. chciał koniecz. wydost. się z Norymb. a wiedz. że nie ma kated. oprócz. w Erlang. pros. o kated. filo: zarów. dla filoz. jak. filolo. dobr. się stało, że komuni(ka)cja nie doszła do skut.

Dwa lat. w Heid. koń. drug. epo: jego życ. Przez zim. wykład. Encyklo-nauk filoz. i Histo. filo. raz. 10 godz. w lec. 17 Logi. i Metaf. przez 6 godz. antropo. i psycho. 5 god. Estety. także 5 godz. – raz. 16 godz.

w trzec. semest. zim. 17/18 antropo. i psycho. 5 godz. hist. filo. 5 godz. prawo przyro. i nauko państw. 6 godz. = razem. = 16 godz

w lecie 18 : cała filoz. wedł. swego podręcz. 6 godz. Estety. 5 godz. = 11 godz.

Heg. a/Rc

Udowo: liczb. godz. któr. poświę. wykła. Wielka tyg.o. po zaczę: wykła. w pierw. sem. (17 gru. 17 r.) pisa. do Nieth. że wykła: tzy przedmio. które zabieraj. mu cał. czas wol. uczy. sieb. ze początku. prof. któr. musi dopie. stwa. rzan: jak. wykła. Liczb. stud. była zrazu mała, później wzros: ale nie przekroczy. nigd. 30 – wielk. wpły. nie wywier. dla brak. wymo: dla krótk. czasu który pozost. w Heid. a taki. dla trudno. przedmio.

Wiele znajd: now. nie przyb. a z dawn: znaj. Paula. któr. znał z Jeny, powi. się. Zwiaz. się z filo. Creuzerem a w ostat. semes: przez Schlosz. któr. wtedy rozpoczy. swoj. księgę. uniw.

Z działal. jeg. literac: w Heid. wymien. współpraco: przy heidelb. rocznik: wychod. od r. 808, gdzie oprócz recen. teolo. umieś. dwie wypra: o Jacobim, jed. pisan. z Norymb. w r. 13, dru. w Heid. 16 r. Dwa te artykuł. są pełn. uznan. drugi now. peł. ciepły. komplem: Mogło b. to dziw. gdy się wspom. że w r. 02 napis. o Jakob. artyk. nie grzecz. ani życzli. (w Krit. Journ. w Jenie) Ale wtedy H. był w przyjaź. z Schell. a Jacob. osobiś. nie znał. Teraz wiel. się zmieni: Jacobi zbliż. i polub. H. a międ. Jacob. a Schell. panow. wtedy wielk. niechęć. Z drug. stro: H i Sch. rozeszli się na zaw: międ. nimi jakob. płot z czasem stw. Fenom. i Logi. któr. Sch. nie uzna: Stąd ciepło tow w artyku. później o Jacob.

Jacobi (prez. akad. monach.) napis. w r. 11: Von den göttl. Dingen u. ihrer Offenbarung – przeciw któr. Sch. wystąp.

6

Pomij. waż. rozpraw. (Jaki. w roczni. heidelb.) o würtemb. sporze konstytu: w któr. H. brał stro: króla, gdy opin. publi. była po stro. parlam. czy stanów (Landstände) wróci. do niej przy polityczn. filo. c/

Nareszcie: ogło: w Heidelb. w maj. 17 r: Encyklop. der philos. Wissensch. im Grundriss. zum Gebr. seiner Vorlesungen. Jest to nowa etapa w jeg. rozwoj. filozofi.

Z ucznió. któr. stano. jakob. związ. przyjaź. z nim wymien. a/ Borysa Yxkülla, szlachci. z Infl. zob. Kuno Fisch. p. 117 = jego zad o Borysie w liście do niej. z 28 list. 21 r.

b/ Hinrichs, jedy. mo. ucz. Heg. w Heidelb. i jed. z najdaw. daw. repety. filo. oraz Yxküllowi = przeszedł od praw. do filo. habilito. się w Heid. 19 r. – nap. o stosun. relig. do filo. któr. H. przedm. i zaopatrz. w przedmo. r. 22. pot. był prof. w Wrocł. późn. w Halli gdz. + r. 61.

c/ Carové z Koblen: liberal. katol. przekon. fran: z Kobl: zob. K. F. p. 119 –

a) Daub, prof. teolo. prof. w Heid. i prorektor gdy Heg. zost. prof: od Schell. przeszedł do syst. Heg. i stoi stanow. zaczę. zatop. się w jego Fenom: któr. późn. w r 21 wykł. dla teol. ...: Wskazywał tych wykł: późn. ogłosz: zasłu. ...... dla .... któr. ... gdy się zwróc. ze D. miał lat 57 = zob. K. F. I. 123 =

R Victor Cousin – uczeń i następ. Royer-Collard'a = pod kon. lip. r. 17 żeb. odpocz. z wykł. któr. miew. w faculté des lett. i w école norm. przyb. do Frankf. Filoz. niem. znał tyl. z posłu. i ... przekład. Nawiązał. osobist. stosu. przez Borne = K. F. p. 119 –

Zob. Rev. d. d. m: r. 57 = i z r. 66.

Fryd. Schleg: aut. Lucindy = przyjac. Filip. i Jana Veit'ów, wnuk. starsz. Dorotei Veit = cór. Mendelsohna filozo:
=
Dr. Raich: Dorothea v. Schlegel u. deren Söhne Joh. u. Philipp Veit - Mainz 82
Kohut, d. Familie Mendelsohn:

Zatrzym. się zna: w Frankf. i zaprzyjaź. z hr. Reinhard, posłem Fran. przy Bundest: niem. - zob. o nim V. F. I. 119 -
pozn. Fryd. Schle. młodsz. bra. Wilhel = któr. zarekomi. mu jako franc. i tam. Cousin'owi, że filoz. niem. musia. od Kan. dojść do Ficht. od tego do Schell., że trzeb było rodziw. z tym. filo. niem: Jacobi, Schell. i Baad. i że wsp. twórcel. dzisiejsz Engels. może być port. do któr. wpły. filo.
Z Frankf: jech. Cous. z Fryd. Kryst. Schlosser. do Heid: któr ten udaw. się jakos mało znanego. prof. tutu: Ten radz. mu by odwiedz. Daub'a, jeśli chce mieć dokład. inform. o filo. niem. Daub powied. Cousin'o. że w Heid. est. jed. filo. a tym jest Heg. Chociaż miał przez godz. zatrzy. się u Heg. prze. dni a ciekawo tendz. wyraż. się po franc. postano. go odwiedz. na nowo. Stąd Stugotow. przyj: Cousin z Heid. obiecu. Jen: gdz. pozn Fries'a, dzień - ed. wid. Get. Berlin i Schleier. a 26 pazd. był z powro. w Heid. aby pozn. tylk. H. i pozos. do 14 listop. 17 = zob. V. F: I. 120-121

15 list. był w Kehl i ten zrazeno. nieżyczl. franc:
Nastę. ro: 5 sierp. 18 pis. H. do Cou: prosił mu rekom. do Stuttg. Tybi. Monach = gdz. ma pozn. Jacob: i Schell.. ale przed żadn. źród. nie wspom. się, że mu drog:
Niemcy zwier. się, czy Cous. rozumi. Heg: - ale tak mało zna. Niem. go rozum: ale pokoch. go i do jego imien. stara. go jako geniała myś. Zostana. zainteresow. się jego filozo. drogi.

Heg.

Rezult. z wznów był taki, że w polity. zgadz. się Cous. z Hegl: obaj uwi. wyso: rewolu. fran: obaj byli monarchi: liberal: Rozchodzi się w polu filo. i relig: Cousin sympatyz: z Kościo. Kato. w któ. był wycho: choć bez zbytn. zapa: jak wszystko. Franc. podówcz: pod starz. robi się bez-goli. katoli. H. był zdecydo. protest. i uważ. protestantyz. za wyż. stopień od katoli: zarówn. kultu. H. nawet: sympatyz. a przynaj: sprawiedli sądz. filo. fran: XVIII stul. Cou. był dla niej źle uspo. wyznaw: ecza: filo. Szkaków

Znajomy. H. któr. była str. wysoka, wynik. z Cousinem - na przechadz. w ogrod. zamko. lub też na inne. filozo. (Pani regtawy) a dyskuto. o niej wrażo. u H. na herb.

§ 4. Profesura berlińska aż do śmierci. Powoł. po Heg. fed Jen. odwiedz. się przez spotk. wychow: szkół i obyw administr. W r. 810 otwarto nowy berliń (w jesie.) w któr. wykłada: ludz. mistrzów: Schleier.. Savigny, Niebuhr, F. A. Wolf, Böckh, Fichte. Po śmier. Fich. (1814) pozost. katedr. jego nieobsadz: szukan: jak: wielk: Minis. spraw wewnę. Schuckmann napis. do Heg. kied. jeszcze był w Norymb: czy mógł się na nią od Heg. dyrektorst. gimn. powoł. now. do wykł. uniwer. Ale mimo nalegań Raumera i Niebuhra nikt. nie doprow. do żąd. rezult. Heg. tymcz. udał się do Heidelb.

W r. 817 król prus: Fryd. Wil. III zdecyd. się na reform. dalekosięż.
Sprawy rzecz: publicz. Ośw. i Kult. które stanow: jedn. ze sekcyj Minist.
spraw wewn: przekaz: osobn. ministr: Dekr. z 3 listop. 817 bar. Alten-
stein zost. zamian. pierwsz. minist. Kultu, jak go nazyw. po krótce
cały tyt. Minister der geistl. unterrichts u. Medizinalangeleg.
Pozost. nim przez 20 lat aż do 28 grud. 838

Bar. Altenst: reprezent. z wszystk. mężów. którz. pracow. nad
odrodz. Prus — Steinem, Hardenb. Humboldtami był już dobrze
zasłuż: urzędn: na końc.. gubernato. cyst. Szląs: i uczestn. pertraktow.
który z Wilh. Humb. odbier: w Paryż. pamiąt. artyst. i histor: zabr.
przez Napol: Obj. nowe minist. w najniekorzystniej. warun: Krótk.
przed tem 18 paźd. 817 odbył. się uroczys: stow. na Wartburgu, gdz.
wśród: unosz. pieśn antypatryoty: Takie. dzie. Kotzebuéa (zamord.
23 mar. 819 przez Sande w Manh.). Akademi. młodz. wszęd.
się rusza: i tworzy: swój. ogól. Burschensch: co niepokoi. rządy,
zwłaszcza austr: i pociąg. za sob. represy.. rząd. pruska: Fryd. Wilh.
III był bar. źle usposob. dla tej. ruchu narodo. = zatem nie lub.
turnerów z O. Jahnem = przyst: do Karlsbadz. postanow. (Karlsb.
Beschlüsse przyjęt. przez Bundest. 20 wrześ. 20.

Na uroczysto. Wartburgs.
były reprez: związk. młodz.
akad. z 13 uniw. i
wielu profes: głów. postaw
idealizm: życ. uniwersy:
przez pätriotycz. patryot.
i nar: Oprócz. zjazd.
była wojn. litew. pod Lips.
i bitwa.. pamięć reform.
Luter 31 paź. 1517
przybił do bramy kościo.
zamkow. w Wittenberga
swe 95 propozyc. przeciw
odpusto. = Był to
taka uniw. przy którym
Luter =

Choć Altenb obj: zasad wsw. mnist. w ich. dwz tygo. po wszystk. wertow.
która stał się zarzew. sporów, podejrzeń, prześlad. patryot. ze stw: rząd:

Heg.

uczęsz. ro. 18 od 29 wrz. – 21 list. obrad. Kongr. w Akwizgr. na któr. oprócz obrad.
głów. nad zakończ. okupa. Fran: i ogłosz. zasad św. alians. za podst: prawa międzynaro-
oraz ina. spraw. terytoryaln.
to jedn. zajmow: się polity. wach. Niem. zwłaszcz. po uniw. = przy czem bard. poleg.
na radach i pomocy Rossyi: le memoire sur l'état actuel de l'Allemagne
par Stourdza – Potrzebne ozi iedz. w Manh. = któ. 23 mar. zamord. przez
Stud. Sand'a – przeczu 8 sierp. 19 odb. się zjazd pełnomocni. niem. rząd.
pod wodzą Metternicha, któr. wyd: die Karlsbad. Beschlüsse – ratyfik. ...
przez rzesz niem. 20 wrześ = głów. zwróc. przeciw uniw. i wolno: druku =
a 25 listo. teg. ro. odb. się ... konfer: niem. ministr. w Wied. ku
omówie. wspól. akcyi przeciw demag.: Rezult. tych obrad była die Wiener
Schlussacte z 15 maj. 20 jako uzupeł. der deutsch. Bundesacte =
złoż. z 64 artyku =

Karol Sand zost. ścięty publi. w Manh. 20 maj. 20

W tych warunk. trud: wbrew intency. król: i dwor. Altenst. postano:
wychow: publicz. w duchu porząd. i liberal. Wychodz. z założ: że ogół. uczącej.
młodz. uniw. i prof: i całej intellig. niem miał. głęb. powod. w ustroj.
polity: Niem. i niezadowolen. obietn. swobod. narodo. podczas walki z Napo.
był przekon: że wychowa. stosun: i swobod. opin. publi. da się ołagodzi.
się przez nową filozo: która. wzmocni. zagad: dziejo. dotycząc: wszystk.

Kated. Ficht. była ciąg. niedobsadz. od r. 14. Był wprawdz. drugi prof. filoz: Solger (Kar. Wil. Ferd. 1780-1819) ale bez wpływ. Zwiedz. brak. stud. i czytel: jego Erwin czy [nawo] o piękn. z r. 15, jego dzieło: filozo. z r. 17 nie miały powodz. Dobr. helenist: tłum. Sofokl. = wiedł w ślad. „wprawdz." Spinoz. ale inspir. się także Plat. i Schell. = filozo. i relig. uważ. za natchnie. boż. i bożk. podst. Ale jeg. misty. estetyz. nie zew: jasn: nie odpow: potrzeb. chwi: domagaj. się ciąg. polity. i prawd. teor. polity. Zmarł. Solg. niespodziewanie. Tył. rok. kolego. z Heg = +1819 = od r. 11 wykł. w Frankf. nad Odr. gdy. go Ansz. zob. bezwzgl. prof. pozyj. kated. w nowo utwo. uniw. berliń. ale wzorzec: życ. berliń. i wyped. i atmosfe. ducho. który tam zast: nie miał ani zaps. ani energ: do stworz. syste: jednol: i jednolit. Była to dusza dilettant: bogat w uczuc. i delikat. spostrz: jak wid. z jego pism pośmiert. który wyd. Tieck i Raumer w Lip. 26 i z jej. Estetyk. który ogło. Heyse w Berl. 29. Był to stwor. może raczej misty. estety. gdy był typ dłuż. Otóż Solg. wedz. ich. spraw. U: i rozmij. umys. berliń. wedł. więc stron. wte. od filo.

Mi. Altenstein nie długo po swoi. uznaniu: postano: wielk. kont. U spraw. bo wiedz. więc był jeg. zypt. jed: który zapow. się wtedy. U. pragn: now. logi. i now. filo. ducha: a swoj. dziele: rozpi. i oręż. tak się zdecy. podróży. wszyst. dziedzi. duch. ludz: Schell. Strauss. Ideali. był meteor, przez. inni zapow. w r. 17 Sch. coraz zwadz. się

Schopenh. dopier. zabiera się do druku. swo. dzie: któr. ukaz. się w r. 19. Żył jeszcze Reinhold wykład. w Kiel, ale dawno już przeż. swoj. stan: kantowsk. wyz. Herb. w Królew. był jesz. za młod. i nie doś. ustalo. reputac.

+ dzięk. pot. w zaped. wspar. młodz: Fries, Krause byli to porząd. profeso: ale stanie nie mog. dale. bo za mało mieli.

20.II.

Altenst. pod d. 26 gru. 17 napis. do H. aby ne ofiaro kat. po Fich. Wam. staw. iwięt: 2000 tal. ogrom. suma ne ow. czasy, 1000 tal. na kon. podró. a w przyszł. wszyst. może: awans. Nap: że mimo tak dale. przy: posi. ustęp. i prof. wszys. dla Berl. że nie cofn. się przed żad. ofia. byleb. mu ułatw. przyj. Teraz przy: zezwol. tych wszyst. który. wygląd. jeg. przysz.

H. przed bit. pod Jen. nie lub. Prus. bo uważ. się absolutyz. militarn. Który. wszyst. z góry przepisa. i regula. Widz. w nich podob. do franc. rewolyc. taki. silni. scentralizo. = zob. jego sło. w K. F. I. 129. Ale zobacz. rozwój Prus w okolicz. i jeszcze. autono. gmina. H zmie. swój pogląd i w prelek. wstęp. w Heid. 28 paź. 16 powiedz. o Prus że to państ. zbudo. na intelli.

W Berli. był wtedy praw. ręk. minis. oświa. Jan Schulze, prawd. sek. który wyi. i uniw. (ur. 1786) Uczkow. wybitn. zapalo. helenis. bo stud. po kol. Fr. Aug. Wolfa, Gotfry. Herm. i Fr. Jacobsa, pracował jako nauczyc. gimn. i radz. szkol. miał 32 lat gdy zost. szef. tak waż. ref. w ministe. i pracował tu przez lat 40 (18-59), mimo wszyst. przew. ludzi wytyczo. z ces. napoleońs. przez drugi w młod. polityk w Weimarze. Hanau, nad Renem, 7. d. królowi podejrza. jako liberał, ona mi. Altenst. lubia. i podtrzym. postaw: pod pracowi. Heg. przestudio. cała filoz: który. nad niedobł. Choć. przez dwa lata 19-21 regul: na wszyst. wykład. H dnie godz.. uczest. robił notat.

Zob. Varrentrapp: Joh. Schulze u. d. höhere preuss. Unterrichtswesen in seiner Zt. Leip. Teub. 89

dośw. a po każd. wykład. zebrać H. & uczn. lub na spec.: i predykat. głów. punkt. wykład. a potem . z wszelk. rozmaitości. wspomi. że cały głębsz. swój rozwój zawdzię. H.

H. w lecie 18 pożeg. się z uczn. i w wesoł. usposob. pojech. do Berl: Minist. oczekiw. go niecierpli.; ziost. mimo. urzędy. Dla nieg. mieszkan., jego następ. kole. Solger spodzie. się po nim now. życ. filozofi. =

Wstęp. lekc. miał 22 paź. 18 tej mniej więc. treś.: że nar. niem. ma powoł. przechow. i pielęgn. św. ogie. filo. a po nastan. pokoju czas przyszł. by spełn. to zad. Odwag. do mów. prawd. i wiar. w sił. rozu. do pozn. praw. są warun. niezbęd. by mog. zjaw. się filo. I oddaj. Heg. wielk. pochw. Prusom, że wszyst. siły swoj. poświęcaj. wykształ. i wychow. sił narodu. uprawiaj. nau.: wszędz. wiel. wzroś. i rozkwi. swoj. celu. zadan. Teraz w narodo. wychow. taki. filoz. ma zaj. przynależ. jej, orzeczon. stano. Tak. zad. sob. wytkn. H. będ. powod. do uniw. który miejsc. się w środ. państ. Uważ. to zad. za swoj. mis. Tej mis. speł. nie moż. bez filo. którab drog. wychow. czy. metodycz. porusz. się napoz. lub rozwij. się myślen. prowadz. do pozna. ścia i całość. Tak. filozof. zapow. H.

A wystąp. z całą stanowczo. i twardo. przeciw nau. wedł. któr. rozum ludz. nie moż. i nie zdolna jest poznaw. isto. rzeczy – występ. przeciw tej nau. o niewiadomo: któr. filozo: krytyc. wytworzy. dob. sumień z

20.II.15.

17 6

Heg.

Mowa wstęp. z 22 paźd. 18 znajd. się w VI tom. zbioro. wyd. dzieł Heg: któr. jest pierw. tom. jego Encyklo. i zaw. Logi =

Występ. mianow. przeciw filo. krytycz. czy. Kanta. któr: jak Pil: pyt. co to prawda? Jak. Pil. tak i filoz. kryt. przeto: że nie ma prawdy

„ Tak uzn. to, co dotąd uchodz. za najhaniebn. i najnieg.; t.j. wyrzeken. się poznan. prawdy, w nasz. czas. wyniesio. do godno. najwyż. tryum. ducha. Zrozpacz. o rozum. gdy się do tej. doszło, było zaw. połącz. z boleś. i smutk. i t.d. zob. str. XXXIX tomu VI° =

W lekc. wstęp: nie wymien. żad. nazwisk, choć przy filo. kryt. tand nie myśl. o Kancie = ale lekcya wstęp: była wstęp. do wykł. filoz. pra. od któr. zaczy. swoj. nauczą. berliń. Ogłosz. ją w r. 20 a wyprzedn. z 25 czerw. jużo zał. się po imien. najw. tych, któr. otwor. byli twórc: płasko. mądry i próżno: umien. Na pierw. miej. wymien. Friesa i cytu. wstęp z jego mowy wygłosz. na Wartbu. 18 paź. 17.

Zob. Kr. F. 143

Występ. w obron. państ. i prawa – i powia. w kon. owe słyn. tek. ogr. krytycz. sło:

Was wirkl. ist, das ist vernünftig u. was vernünft. ist, das ist wirklich =

Heg. wykład. przez 26 sem: um. na sem. przed. 27° W pierw. lat czyty. 10 godz. tygod. od 4-6, później 9 godz. - wortat. lat. mieć. jedn. godz. przedpołud. drug. pierwsz. Już po pierw. semes. wykł. cieszy. się ogrom. wzięt.; garnę. się wiele młod. zdoln. ludzi do nieg. Któr. urządz. repety. tygodn. z jeg. wykł. lub nawet miew. osob. wykł. o jeg. filoz. Stawa. się powo: wszech. władcą. Przy końc. 9° sem: na wior. 23 - już wytw. wszyst. dział. swego syste a w syste. przeważ. poglad: histor. filozof. Gdy przegląd. jego później. wyd. dział = wykł: o filoz. dziej. o filo. relig. estety. i histo. filoz: wypełn: 9 tom: daleko obszerniej od wydan. za życ: W Berli. sam wydał. tyl. filozo. praw: i wiersz artyk. po czasopis: czemu dziw. się trud. - bo wykł. i przyg. - do nich zabier. mu cały czas.

Z uczniów pierw. w Berli. wymien:

1) Marheineke - teol: który wykł. przez 36 lat w Berli. Przesz: jak Daub od Schell. do Heg.

pot. młodzi prawni: przeprow. cały cykl. ~~filo~~ wykł. heglo. i po wykł. ich: stabilito. się na wydz. filo: Tyl.

2) Edw. Gans (1798 - 39 był prof. prawa rzymsk: - antagoni. wielo: history. prof Savigny - on sam reprezent. meto. filozof - i przeprow. ją w swoj. Gesch. des Erbrechts auf weltgeschichtl. (universalrechtsgesch. Innaltege

20 11. 30

3) Leop. v. Henning urząd. repety: - póź. do kon. części prawo państw.
zstk. habil. v. 21 - nadz. prof. w 25

4) Karl Ludw. Michelet (1801-94) pracow. głów w ety. i histo.
najnow. filoz. od Kanta = uchodz. zaw. za wozn. gorli. H.
i v. 92 obchodz. jego urod. jako Nestora, który wydz. tyg ~~ wcze~~ pokolen. ludz. habil. się 26 v. nadz. prof. 29

5) Henr. Gust. Hotho (1802-73) wykł. encyklo nauk filo.
histor. esteto. - pis. o hist. niem. i holend. malarz.
Wozn. ci tęż ostat. habilito. się za życ. H. i zost. prof. nadzw.
habil. się 27 i nadzw. w v. 29 =
Wykł. ~~nad~~ histo. filo: w któr. H. dużo mów. o znacz. i wnie
Sokr.; s wagę filo. Pl. i Arystot. zapality do bad. specjal.

6) Henr. Teod. Rötschera 1803-71. Któr. zar. z tenuty. był
docent. w Berli. wykł. o hist. stworz. filo = uspos. wonny:
Arystoph. u. zein Zdalt. 27 = wedł. ~~zasad~~ poglad H. na wob. Sokr.
pot. był dyrek. gimn. w Bydgo: ~~a~~ kon. życ. przyps. jako
kryt. przyw. w Berli - pedat wke. bard. znan. arty: i zwer.
prac. o sztu. dramaty. o sztu. sceniczn. i wielk. twórc. aktor.
Do tego. wozyst. pobud. go wykł. H.

7) Karol Werder (1806-93) słuch. jeno. H. ale zabłisło się po jeg. śmier. w 34 wykła. Logi: o któr. napis. drob. monogr: a ciekaw. były jego wykł: o Hamle. Macbetie, Wallenst. były dalsi. zaczn poetycz.

Wszys. co najwid. wyrosł. z wykł. H o filozo. państw. i prawa. lub z jego wykł. estety.

Ale jego prelek: o filoz. relig. jego poęt. na Sta. i No. Test. (De Wette - i Hengstenberg nie sympatycz. z filo. H - Ku. Fi. 151)

ale Wilh. Vatke (1805-82) zacz. wykł. ziu. 30 r. a w r. 35 ogło. Relig. Star. Test: do któr. wcielił nd. poęt. H.

W tymż. ro. 35 ukaz. się Żyw. Jezu: przez Daw. Fry. Strausse który słuchał H w zim 1831, ale przyb. gdy już pozy. doces.

Od r. 35 szko. heglo. rozpa. się na prawi. i lewi.

Ku. Fich. 192.

W kilk lat. po śmier. Heg 1834 wykład. rozmaci. ne uniw. berlin Marheinecke, Bruno Bauer, Vatke na wydz. teol. Gans na wydz. prawni. Henning, Michelet, Hotho, Werder, Jan Ed. Erdmann, uczeń w Liwonii w Wolmarze, które z mło. do filoz. tejże docent, póź. w r. 36 w Hali rektor.

+ gim. w Baireuth, objaw. kated. zm. H. w 35 - narzuc. dodaj: Fryd. Förstera przyj: osob. H, któr. mógł. nie wykł. ale ozna. się przez monogr. hist.

Po za Berlin. Uczniowie He. wykł. Kar. Rozenkranz w Królew. Hinrichs w Hali Gabler, zaraz deprecht +

29.11.901 Heg. 2

Z pocz. U. wyst. jako Doc: Ed. Beneke - psychol. przew. naucz: od 1829 -
zbiel: gry. mówiły, że ze ścigga: U - ale K. F. wykaz: po pocz. nec:
akt: minist. że to nie prawd a w r. 27 gdy U. jeszcze był prof. uniw.
na wszech legend, w bez zezwol. U. nastap. nie mog: = Schop. który
takż. ze wzgl. U (nadto złośliwie i) był dozw: pozw. nigd. nie wykł. dla braku słuch.
Były zwiększ. ale wyjątkowo: przyj: Göth: = U był sob. wymarto -
z Schopenh: wtedy usunął w który tam mówi o swoi. stosun. osobist.
do Göth. i przez: od jego ~~...~~ teorii o kolorów

Heg: napis: list wtedy a pór. ... do Göth: uprzejmy. ...
podob. nigd. jego Urphänomen a swoim wiedz. Absol =

Tomie wed. Göth ~~...~~ koloi powst. przez ... świat. z ciemno. i
jest alb: zaciemnien. jasno. alb. rozświec. ciemno: przyt. na Göth.
w upomni. pięk. szklan. żółt. w któr. był kawał jedwab. czarn:
jedwab przez szkło żółt. wydaw. się nieb. do tej szklan załącz:
Göth. blewit: Absolutowi każ. się uczęszcz. ... o przyjaźn. ~~Göth~~:
owyższ: Urfenomen (Praprzoriko) — Werner ~~w~~ zaprzat. latie 21 -

A pod r. 21 pis. Göth. do H. dłu. list, kończ: się temi słow.
Niech mnie wszyst. w jasn. sob. potrafię zezn. się z tem Tam. w Tam
załoś. i wystaw. Zachow. mi Tam tą tak piękn. a dawno uktonnd.
i bądź przekonan: że mam wielk. powod. do cieszen. się z tej szklanne

jako jedn. z największ. kwiatów w ~~mej~~ coraz więc. rozwijający się wieńcu mej duszy — Goethe miał wtedy lat 75 =

Wakacye spędzał Gl. w podróży, choć nie był chętn. bo wielk. był domator. i przywiąz. do żony i dzieci. Ponieważ jed. nad wyprawę nie zaw. na operacye osob. fundusz. musiał ciężko niedostat. podróże. Listy z tych podróży pisa. do żony i przyj. zawier. mnóst. szczegół. poważnych. Gl. wszęd. tworzył: lubił operę i sztuki pięk. i wielk. towarzys. zab.: Ponieważ kolosal. pracow: taki chętn. się bawił, gdy przezwycięży. pierw. niechęć do rozrywek się zdobył.
Ale te podróże zbliż. go także do dzien. wspan. lub pozwol. na zdobycie nowe: a mnóst. wrażeń wzboga: to, czego książki same dać nie mog.: znajo. ludzi i stosun. europej.: Kant nigdy nie wyjeżdż. z prowin. prus. a rzadk. z Królew. =

H. letn. wakacje przepęd. prawie co roku w inn. kraju = Widzi-my go na Rugii (19) w Drezd. (20), w Holland. (22) gdzie miał wielbiciel. van Gherta-van bogat. człow. który dzięk. znako. porady – bawił w Bruxeli = w Magdeburgu odwiedz. star. a ówcz. Prusak. wierzo. Carnota, stryja dziada mniej staw. wnuka, który ~~[illegible]~~ zginął z ręki zbój. jako prezyd. rzeczyp. franc. stary Carnot oznajm. się zadow. między stanow. filo.

29.IV.1911 6 20

Jego uwagi o wierzbiej. Katedr. wyposiat. Który zwiedz. w Belg. zrad
Ren. za ber. ocke: – zam. miał żyw. ut. dla estety –
W r. 24 przeped. wcze: we Wied. gdz. rozkoszn. w operz. udoił. listy
z Wied: który wted. jeszcze. był ow. stawiska. ped. wspom. miast.
z któr. wynid tyl. wted. artyst. – są przeped. humorysowacz.
Wrazi. z Wied. przez Drezno zgoły: maść. rozpr: a takż. Vikt.
Cousin'a, któr. po raz trzeci pojech. do Niem. z młod. Montebello –
synem marsz. Lannes = i stał. się świad. arcyniepoj. wydarz.
V.vt. Cous. od r. 20 stra: porcd. dla lib. przeko: i żył oddany
pracom ośin: Policya sask: domyśl. się, że on jest podejrz. u swego
rządu oczyszcz. go uwięziła a pot. odstaw. do Berli: Tam dopie:
Heg. energi. ze ein się, wstaw. u minist. spraw wewnętr. i wyd.
go na wolno; policy. wew. pozwoli, aby zost. pół rok. w Berli.
któr. więc. Cous: poważn. kontakt. się w prawo H = Z uczeg.
śmiali się pośr. Niemcy, mówic: Heine = über Deutschl: że zapam.
się filo. niem. choć nie rozum. po niem. = owszem: gdy po śmierci
H przechyl. się do filo: Schell = Jednak i przez zeszł mies. któr.
przesied. wted. w Berli: uwaga. dla uczn. uważał. wyst. i po fran.
Gans, Michelet, Hotho – o filoz. prawa, logice, filo. relig.
i estety = wyrażr. się o koncepty stud. H, kar. je sob. stwier.

a póź. pun. prof. H. tak odbył:

Cousin już wkład. [illegible] prof. [illegible] prace — wyd. dzieła Descarta, Proklosa i tłum. przekł. Plato: Czwarty tom Prokl. poświęc. wspól. H. i Sch: z [illegible] pierw. [illegible] był [illegible] w r. 21 amicis et magistris, philosophiae praesentis ducibus 21 — [illegible] tom przekł. Pla: [illegible] zost: poświęc: wyłącz: H: w r. 27 = zamiesz. w Proteg. i Gorg: [illegible] co H. [illegible] poli: [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible] dzień, co to Gorg.

Tod wyjaśn. tej przyj. H wak. 27 r. [illegible] w Pary. u Cousin'a — przeszło 2 miesiące. Tak był [illegible], dzięki [illegible] protek. Cousin'a i [illegible] [illegible]: że [illegible] [illegible] [illegible] że [illegible] [illegible] był [illegible]: Jedn. [illegible] był w [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Schel: Cousin z powrot. [illegible] [illegible] do Kolo. = Cousin opow: (Rev. des deux mondes z r. 66 = że H. zobaczy: [illegible] sklepi. z medalik: obraz: zawod. [illegible]: To nasza religia katol. i zgorszenie, które ona jawnie sprawia: [illegible] ja dożyję, że to wszyst. zniknie = +

§ z powrot. zatrzy. się H. tyg. dni w Weimar. 16–18 paźd. 27 r. = od Göth. [illegible] go [illegible] [illegible] star: [illegible] [illegible] przyj. od [illegible] Göth. i [illegible].

+ Cousin wyciąga stąd wnios. że H. do [illegible] powrot. w przesad. [illegible] XVIII [illegible] Schell. w [illegible] [illegible] się wypowi. się i drwiąc do wyjaś. filoz. pogląd

Inde irae V. Fi: p. 175 [illegible]

Heg.

Fenomenologia Ducha jest grub. w pierw. wyd. na szar. bibułowat. papie.
druko. tom. o 765 str. do któr. przyb. jesz. 21 str. przedm. Pomi. cięż.
napuszo. for: któr. nie brak. częś: energicz. dykc: ani wielk: ciepła, książ.
nie tył. nie w swoim czas: powodze. ogrom: lecz nawet dziś. ma ona znacz.
ponni. Mozi. w niej najlep. poz. twór. potęg. młod. Heg. i jeg. pogl.
na świa. w pierwo. wezbran. wylew:

Przedmo. jest stanow. wypowi. się przeciw. z Schell. Drog. choć więd.
po imien. nie nazw: a sił. potęp: jego zwolenni. i meto. intuicyjn.
oraz wszelk. mistycz: estetycz:

Treść sama rozp. się na 8 częś. nie rów. długo.
Pierwsze trzy częśc (22-100), poprzedzo. wstęp. (2-21) trakt.
o świado: (Bewusstsein), czwarta (101-) o samoświado.
(Selbstbewusstsein) piąta (272-375) o rozum (Vernunft) szósta
(376-624) o duchu (Geist) siódma o Relig (624 sq.)
viii o wiedzy bezwzględ. s. 764 sq. (das absolu. Wissen)

Sadz. po tytu: spodzie. się mogł. w książ. jakiejś psycho. Z dzie.
znacz. rozwój ludzko: ile ten manifest. się w pochod. do prawdy.
Sam wyp. ciem: ale nie wart. się o jeg. uprawnie. spier. Częst wyp.
nazw. źle utwor. jak n.p. pozyty. dosz. do wszelk. rozgło. Aż do Kan.

byt wyp. ten ic wzy. On tak przerw. owart. części swoich w Metaphys. Anfangsgründe der Naturwissensch. w któr. trakt. o zjawisk. ruchu zewnętrz. w przestrz: Przed Kan. już Lambert w owerłożeniu swego Neues Organon od. Gedanken etc. oznacz. jako Fenomenolog. to zajm. się odróżnien. rzeczywisto- od pozoru (Schein)

Heg. jedn. (przez) wyraz ten uważał oznacz: zjawis: duch. w przechodz. do jego prawdz. treści, bez oczy świado. ludzk. podnos. się od skońc. niewyraź. wraż. zewnęt. aż do osiąg: prawdy bezwzględ.

Jedn. nie wy(po)wiedz: charakterys. końca; przejdź. naprzód po krót. treść dzieła słynn. . . .

Porządnie: Filozo. powin. być nau: a ta musi być wyst. w sąd. Nie moż. absolu: osiągn: przez uczu. przez wiarę. przez estety. intuic. lecz rozum. a ten postęp. się myślec. Jednak. myślec. filozofi: jeśli ma być dla wszystk. zrozum. i przystęp. powin. zgadz. się na jedn. pierw. zasad. Ta zasad. powin. być taka, żeb. umożliwia. myślen. i samoświado. Spino. wyp. zasa. od jedn. subst. i nazw. ją bog. ale wszys. od razu zgadli, i stąd obrucz. współ. czes. że taka subst. ogól. z któr. wszyst. wypływ. nie ma żadn. świado. i tg wyklu. Kto przyjm. taki absolut porbawio. treści nie moż. dojść do żadn. wiedzy. Wszystk. krowy w nocy są czarn. i podobn. w ow. absol. Spino. z któr. sympatyzo. Schell.

Powin. więc filoz. rzeczy.. od absolu. który ma istnie. i rozwin. sieb. sam. czy. jest subjekt.

Es kommt aller darauf an, d. Wahre nicht als Substanz, sond. ebensosehr als Subj. aufzufassen u. auszudrücken —

Ale to dopiero. począt. prawdy, kon. prawdy ~~musi~~ ~~moż~~ być ~~dopie~~. resultat. ~~spad.~~ zyste. Jak zarod. ludz. w sob. (an sich) jes. już człow. ale jeszcze nie człow. dla sieb. (für sich) — bezw. aż w koń. swej. rozwoj. gdy wzrasta przez stopn. ewolu. i pracę zrob. się tem dla sieb. czem ona na począt. była tylk. w sob..

Subst. ma być subj. znaczy przeto, że jej idea się rozwoj. w pędz. postęp: jak żołędź rozwoj. się w komplet. drzew. wydaj. nowe żołędz.

Podobn. się ma rzecz z absolu. czyli z Bog. Jes. Bóg jest duch. jest rzeczywisto. życ. boże nie będz. zabawą miłości. lecz muszą w tem życ. być powaga, cierpien. cierpliwo. praca tego. co jest ujemn. czyli neg: Cała praca dziej: ludzk. musi się pomieścić w życ. boż. musi być jego obraz = bez tego. Bóg nie byłb. duch. absolut. Prawda istniej. tylk. jako system. a subst. jako subj. czyli absol. jest duchem = jednoznacz. pojęcie —

Heg.

Duch, który się rozwinąwszy siebie jako ducha pozna, jest wiedzą. To jego urzeczywistn. i królest. który sob. budu. z własn. swoich składni. =

Ale wiedza absolut. ducha czyl. wiedz. absolut. jest cel. drog. drogi, która zaczy. od świadomo. bezpośred. a wzno. się ac cor. wyż. stop. Wykaz. te stop. jest zad. fenom. ducha. Te stop. są zaraz objekt. wiedzy i są zjawis. ducha - stąd nauk. o zjawis. ducha.

<u>Wstęp ogół</u>: broni rozu. ludz. od zarzu. jakoby nie był zdol. zpoz. tak zamierzo. zadan. Mów. że roz. jest narzędz. do uświad. nam przedmiot. który chce. pozn. a także. ośrodkiem (medium) po przez któr. przedmio. nam się ukazuj. Ale w obu raz. przedmio. się zmien. stąd sceptycy: - fenom. był. niemoż.

Ale w histo. ukazu. się wiedz. jako rozwój idący od niedosk. form do coraz doskon.; od błęd. do felżyw. Jeś. wiedza musi koniecz. przebieg. pewn. stopn. i pewn. drog, jest to dowód, że świado. rzeczywis. przetwarz. się w wiedz. Całokształt tych form wypły. z koniecz. ich rozwoju i wewnęt. związku.

Heg.

Pierws. trzy częś. Fenomenolo. rozpoczyna się świadomo. (Bewusstsein) -
Jak Kan. Kryty. czyst. Rozu. tak i Fenom. rozpoczy. od wiedz. zmysło, któr.
pozn: zjawi. w czas. i przestr: a jak K: po analiz. tej wiedz: przechod.
do rozsąd. (Verst:) a kończ. na rozu. (Vernunft) któr. uczyni. ideał. wiecz
być ideą Boga, podobn. Heg. zaczy. od pewno. zmysło. aby coraz wyż. stopn.
za pomo. dialek: dotrzeć do wiedz. absolu.. Różn. jedn. wielka. Gdy Kan:
kończ. na sceptycz: a przynajm. na rzeczy. że ~~idei~~ Boga pozn. nie może.
zmieśc. Katagor. rozsąd. nie daj. się zastoso. do najwyż. idei rozumu,
Heg. przeci. mnie. że poznan. absolu. jest ostat. wed. wiedzy absolut.
Kon. zat. Fenom: wręcz przeciw. rezult. nie któr. kończy. K. swoj. Kry.
czyst. rozu. K. oświad. że roz. nie może dojść do absolu; H. że na
niem musi zakończy. swój rozwój.

Świado. spoty. się najpierw z przedmio. zmysło: któr. wyd. się
jemu najpewn. rzecz i bogat. w pojęcio. ale gdy zaczy. go bad: widz.
że ten przedm: zawsz. ten sam, choć zjaw. się w coraz inn: warunk.
i z ~~wszy~~ ciąg. zmien. się pojęcio: Świado: wted. odkry. że przedm. ma
jak. cechy ogól. a przez to odkry: pewno. zmysło: (d. sinnl. Gewissheit)
zamie. się w świado. spostrzegaj. (percypuj: - d. wahrnehm. Bewusstsein)
gdy dla pierw. zmysło. pewno: przedmiot jest pewn. ~~dla~~ przez wraż. zmysło.
i dla zmysł: ter. świado: przypatruj. się jemu, odkry. w nim ogólniejsz.

przymio. Przedmiot przed. i jego wraz. szczegół. staj. się przymiot. ogól.
Ale wted. powstaj. nowa trudno: każd. przed. spostrzeg: okazu. się jedno.
i wielo: Jaki. je pogodz: gdy dwa. doświad. się, rzecz wśród. rzecz jest.
Mów. jedno. jej. jest illuz. a wielo. przymio. rzeczywisto: mów. ktoś
odwrot. rzecz się ma — mów. ktoś prawd. jest i jedno. i wielo:

Przekony. się wted: że rzecz każ. nie tyl. ma wiel. przymiot. ale
że jest taki. obok owej rzeczy wiel. inn. rzeczy. Każd. rzecz jest raz
dla sieb. (für sich sein), a drugi raz dla inn. rzeczy (für anders sein)
Z tej. wyni. że każd. rzecz ma dwoj. przymiot: jedn. dla sieb: względ.
istot: drug. dla w stosun. do inn. czy. wieisto. Jed. i drug. są koniecz.
poniew. rzecz nie tyl. dla sieb. istn. lecz dla inn. rzeczy

Powst. now. trudno. Sprzeczność: podno. się na stop. wyż. Któr. jest
d. Verstand — rozsąd: Zjaw. się poj. siły. Skoro rzeczy istn: nie tyl.
dla sieb. lecz i dla drug: działaj. na sieb; to dział. odbyw. się wedł. pew.
praw. Tworz. się gra sił — das Spiel d. Kräfte Wiedz. która roz-
różn. tę grę sił i przez nią docier. do wnętr. każd. rzeczy, jest d. Verstand.
Jedn. rozsąd. nie zdol: poj. wnętr. każd. rzeczy, wśród. tyl. widzi
siły, któr. są zjawi. owego wnętr. ale nie zna. wnętrz.

Jednak. w tych siłach odkry. prawa, któr. są czemś niezmienn. jak
i sam rozum = i przekona. się, że wnętr. każd. rzeczy jest takż. zjawi.
ale zjawis. ile jest zjawis: — d. Erschein. als Erscheinung

zob. wyżej. Ku. Fi. 318 —

Na pyt.: dla kogo są zjawis.? odpo. H.: dla wszyst.! Na pyt. zaś, co zjawnia lub co jest treścią zjawis.? odpo.: prawo! Prawo zaś jest wielo. praw czyli państ. praw (Reich von Gesetzen)

Prawo jest świat. obra. niezm. zjawis. Świat nadzmysło. jest wobec. państ. praw, wprawdz. znajduj. się poza świat. spostrzeż. bo w tem manifest. się prawo za pomo. ciągł. zmian. ale jest także obecn. w tym świe. jako jego bezpośred. spokoj. odbicie

Gdy wszakże rzeczy w ten spos. są ogląd. i wyjaśn. ukazuj. się świadomo. w świetl. rozum. Świado.: w rozum. swoj. własn. ogląd. świata i ona sama sieb. pozn. W ten spos. świado. przecho. do samowied. (Selbstbewusstsein) Zaczyna się wzgl. otwarta =

Co jest przedmio. samowiedzy?

Dot. w poszuk. świado.: co im. była pewno. co im. prawd.: Pewno była w świado.: prawda w przedmio. Z tej. przepołow. wynik. że co inn. jest świad. co inn. przedmio. Ale w samoświad. czy samowiedzy prawda i pewno.: przedmiot i świad.: zlewaj. się. Samowied. jest prawdą i pewno. sieb. sam. Dot. zmysł. zacz. fakty poznawcz.: spostrzeż. poj.: zmysło. ogólno. rozsąd. bezwarunko. ogólno.:

Samoświado. zaś objaw. się jako jestest. pojedyn. exkluzyw. dla sieb. istniej. jako zmysłowo indywiduał. a zar. bezwarunko. ogół. ja (Selbst) Samowied. jest przedewszyst. wiedzą o sob. Prawd. jest tut.

w zgodz. z pojęc. Samowied. jest jedno. subjekt. i objekt.

Z Samoświadomo. wstąpiliś. do ~~błędnej~~ państwa swojej prawdy –

Jeśl. samoświado. jest wied. o sob. ale sob. wiedz. czem ono jest musi doświadcz. swego ja (selbst). To ja musi się uprzedmiotow. i wystąp. jako ita, musi objaw. sieb. sob. wogle poza sieb.

Sieb. manifesto = praktycz. podaw. się lub dział.; sprężyn. dział. jest wola czyli prąga: = das Selbstbewusst. ist Begierde überhpt.

Świado: zachowuj. się teorety. i kontemple. Samoświado: głów. prakty: ponieważ chce dział. – zat. prąga

Samoświado. stawa wobec przedmiot: które ukazuj. się jej jako przedmio. żyw. i wobec nich musi. zej. podwój. pożądą: albo być dla nich potęg. i prawd: albo pożera i doświadcz. ich nico: zużyw. je, pożyw. i niszcz. Przez to wyrab. się podwój. samoświado: mają podwój. ja, które ze sob. walcz. na śmierć – jedno jest samodziel! żyj. dla sieb: – drug. niesamodziel. które. żyj. dla inn =

jenes ist der Herr, dies der Knecht = przebieg tej walki bardz. patety. przedsta – pierw. podbij. pod swoj. ja życ. z jego porządk. za drugi oddaj. swoj. ja w służb. – Najpierw: bierz. górę niewol. a ten niewol. musi się pot. przez pracę wyzwolić. Wolność myśleń. jedna moż. mu dać niezależno. Ta wolno: samoświado: moż. być pozyska. w drugiej. formie:

albo przez Stoicyzm albo Sceptycyzm, albo przez samowied. nieszczęśli.
Poniew. chod. o wolno. samowied. a ta jest przedewszyst. autono. woli myślącej,
Stoicy star. do niej się wznieść przez porzucan. rzeczywisto. i ucieczkę
w krain. myśli, gdz. przeby. taki myśl wolno. a gdzie nikt nie moż.
mu przeszkodz. bo naw. niewol. moż. cofn. się w sieb. i być woln.: myśliciel.

Sceptyk przeciw. uwoln. się od rzeczywisto. wykazuj. w niej samo-
sprzeczno. i błędy - dla tego lekko ją znosi. Lekko ją znosi, poddaj. się
jej, bo uważ. ją za fatą. a ma ją za ~~coś~~ nic, bo nie jest czemś samo
określo. =

Zawarcie przez nieszczęśli. samowiedz.: rozum. H.: objaw religii, gdy
który chce się pozb. swej. ją przez askezę i oddan. się Bogu a przez to
uważ. się za osiągn. zawsz. bo z jedn. strony dzięku. za dary boże, z drug.
stro.: poczuw. się przywiąz. do rzeczy zaszło.: wszyst. myśl. w ten ten świat
i chce się pozbaw. swej. woli, już w tem życ. stąd. kapłan. i stąd
Przewrot. myśl. H. głów. o kapłan. Katol.

Poniew. jedn. świat ziemsk. jest tak samo myślą jak samo-
świadomo.: docho. nieszczęśli. samowied. do przekon. że to co zasko.
i co stat. w niej się znajdu. a co zdaj. się być ze świat, jest tut.
obecne. Dualiz. międ. doczesno. a wieczno. międ. sub. a objekt.
łączy się w jedność rozu.: (Vernunft) a zatem osiągn. samowiedz.:
treść najwyż. stopień swej. rozwoju

Zaczyna się

Część V: Gewissht u. Wahrht. d. Vernunft:

które może być a) obserwująca: rozum:

b) urzeczywistnienie rozum. samowiedzy

c) indywidualna: która jest rzeczywisto: an u. für sich:

4

Rozum obserwuj: bada a) przyrodę

b) czysto: samowiedzę

c) bezpośred. urzeczywist. samowied:

5

Urzeczywistn: rozum. samowiedzy czyli wytworzen. rzeczywisto.

pojęć [illegible] jest w ten sposób

że H: rozbiór - a) chęć ~~[illegible]~~ i koniecznc

b) prawo serca i szału: samolubst.

c) cnot. i bieg świata

6

rzeczyw. indywidualność objaw. się

a) jako zwierzęcość ducha:

b) u rozum prawodawczy

c) jako u badający ~~i badaj~~ sądzący prawa

Rekapitulacya treści Fenomenologii. W pierwsz. trzech części przedsta. rozwój ducha od prost. wiedzy zmysłow. do świado. (Bewusstsein) U końca tego rozwoju, który odby. się przez sam. teory. i antyte. zjaw. się samowiedza (Selbstbewusstz.) która. poświęco. IV cz.

Świado: była wiedzą jakiegoś przedmio. czyli co inn. była poznan. co inn. przedmiot pozna: {z} o tego owa nastę. - było się co inn. pewno. - co inn. prawd. Pewno. pozby. w świado. prawda w przedmio. Ale gdy budzi się samoświadomo. przez dalsz. rozwój dialektyc. dwie te rzeczy, t. j. pewno. i prawda, przedmio. i świado. zleway. się. Samoświadomo. jest prawda i pewno. sieb. sam.

Ona jest przedewszyst. wiedz. o sob. czy. jedno. subj. i obj. Ale samoświado: sieb. pozn. sieb. musi dział. a w tem dział: albo ewnj. się siłą dodatn: alb. biern. niewolni. W pierwsz. raz. podbij. pod swoj. ja życi. z jego pożądli; w drug. oddaj. się w służb. temu życi.

Najprzód. ta wal. kończy. się niewolą. Ale niewol. musi się wyswobodz. a moż. dokon. tyl. przez wolno. myślen. Ta wolno. myśl. w dwojak. form. - jako stoicyzm i jako sceptycyzm.

Stoik. wznos. się do wolno. samowied. przez porzucen. rzeczywisto. i usunięci. w krainę. myśli - sceptycyzm. uwaln. się od rzeczywisto. przez wykazyw. w niej sam. sprzeczno. -

Jest jeszcze trzecia droga – nieudolna samowiedza – gdy ktoś chce się pozbyć uzeczywistn. przez oddan. się Bogu – a przeprowz. to za pomo. ascezy religijn. Poddaj. się kapł. = jakim nie posza: ale uczucion. w ciąg. Zawody, nabiera przekon: że co jest zewnę-t. t. j. świat dozew. – i co trwa. t. j. świat zaziemsk. właści. wracić się w tej samowiedz. a tak dualiz. międ. subj. i obj. musi zaręcz. się w now. syntę: a ta syntez. jest rozum (Vernunft)

Zawiłoś. więc od Bewussts. do Selbstbewusst. od Selbstb. do Vern.

Histor. i prawda rozumu jest tyl. 5ᵍ oraz:

Rozum albo obserwuj. albo urzeczywist. swoj: samowied. rozum. alb. staje się indywidualno:

A Rozum obserwuj. alb. bada przyro:

alb. zastan. się nad czyst. samowiedz. czyli bad. prawa logi.

alb. bezpośred. urzeczywist. samowiedz. przez bad. frenolo: i fizyognom.

B Urzeczywistnie: się rozumu. samowiedz. czyli wytworzen. urzeczywisto. pojęć ukaza. się jako

rozbiór = a) przyjem. i konieczno. – Lust u. Nothwendigkt
b) prawo serca i urojenie: oraz zarozumiał. +

+ c) cnoty i bieg świa:

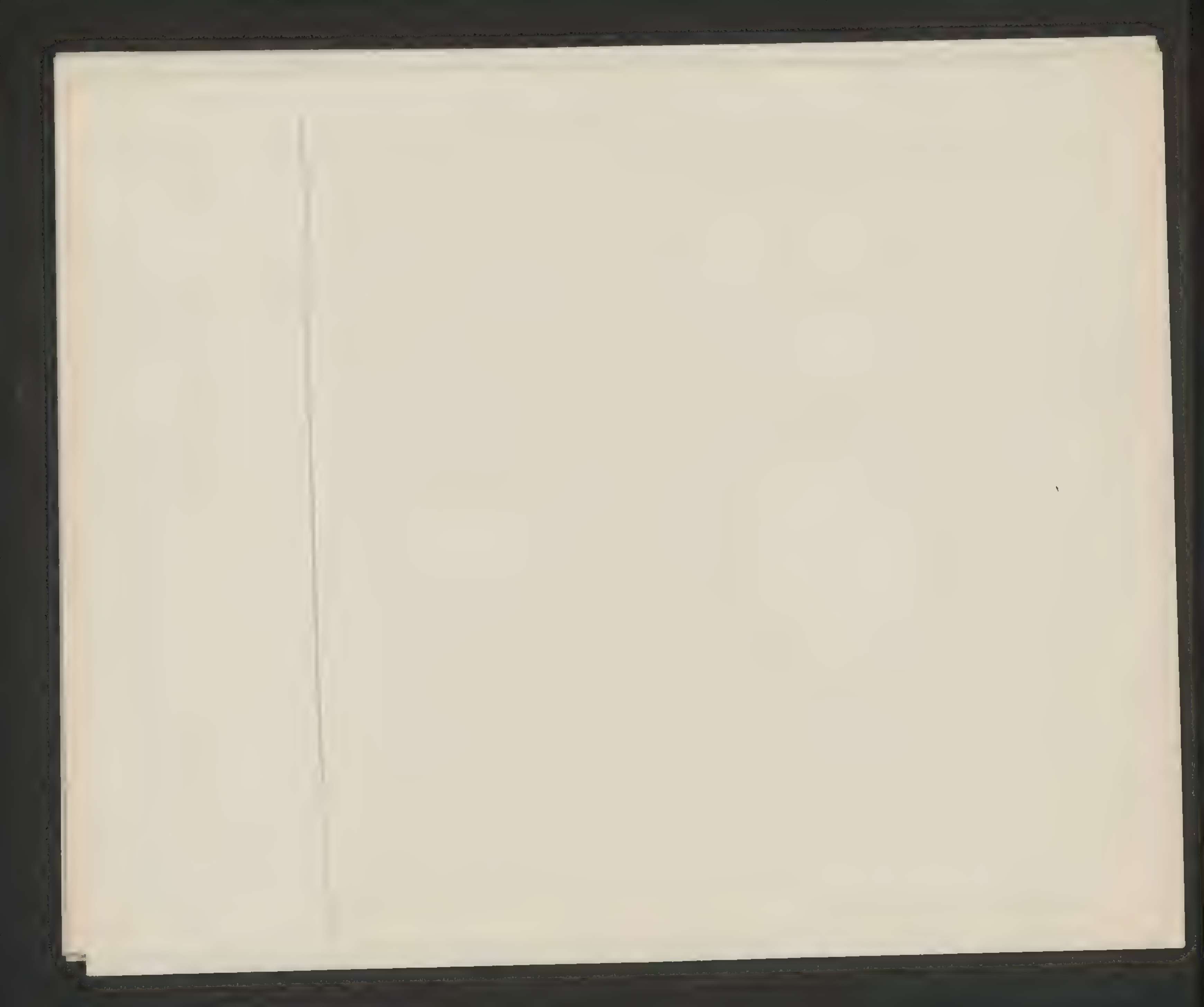
Rekapitulac: Fenomeno. (Ciąg dalszy) Heg.

C. Narrow. najwyż. stop. rozumu jest jego indywidualiza:

Która występuje: a) jako zmierzenie ducha: das geist. Thierreich

b) jako rozum prawodawczy. gesetzgeb. Vern.

c) jako rozum badający prawa i onych wyroków: gesetzprüf. V.

To jedn. był stop. pierwsz. ~~ost.~~ w najwyż. rozwoj. samowiedzy = dokonew. tej pracy, zost. ona duchem, der Geist, o nim rozd. VI
relig. religia, " " " VII
naresz. wiedza absolut " VI.

Duch już jest przeświadcz. o pewności (~~swej~~ jego) że rozum jest prawdą:
a) d. wahre Geist – d. Sittlichkt obyczajność
b) d. sich entfremdende Geist = die Bildung.
c) der seiner selbst gewisse Geist – die Moralität:

VII d. Religion

a) d. natürl. Relig.
b) d. Kunstrelig.
c) d. offenbare Relig:

VIII d. absolu. Wissen =

Heg.
VI D. Geist

Hegel

<u>Uwagi kryty. nad Fenomenologią.</u> Książ. jest przedewszyst: potwor: – monstrū horrendū, ingenś – jak napis. kry. fran. Foucher de Careil. w tem znacz. jak przychod. na świz. driwolog. biologią. zwróc. ze sprzecz. człowk. nie należ. do sieb. i nie rokuj. czło. dług. życ. Jest tam wszyst: podst: psycho. i histor: metafi. i relig; ety. i polity. Ale przedewszyst: jest to psycholo: wprowio. w metod (Haym p. 243) przez hist: a ~~jest~~ i histor. zbałamuco. przez psycho: Sąd ostry, ale oparty. na dobr. zrozum. dzieła. Inni mow. jak Rosenkranz przyrówny. Fenom. do Bosk. Kom. a Heg. do Dant:, jak ten nas prow: przez męki piekiel: do kontempl. niebiesk. przyg: Tak Heg: ukazu. nam wszyst. cierp: myśl. ludz. aż w koń drug. t. j. w nas. kiud. życ i opłac.. swej. księgi – tonie. w pozna: prawdy bezwzgl. i wiedz. bezwzględ. do której dociera duch absolut. przez boles. drogi. drogowe. wzrusz.. – Aus dem ~~Kelche~~ dieses Geisterreiches schäumt ihm seine Unendlichkeit =

(Schiller: Aus dem Kelch des ganzen Seelenreiches schäumt ihm die Unendlichkeit)

Jednak. najżyczliw. nawet kryt: nie może. zakryć grub. dysonan. który ciągn. się przez całe dzieło. Dyson: powst: z połącz. dwóch poglad: z który. pierw. jest psychogenet: drugi historyczn.-kultural: do tego przyby. jeszcze jako trzeci dwóch poprzedz. i je obejmuj: trzeci pogl: theogenet:

Ten. stosy: niczyw. rzeczy po imien. i nie otwieraj. ich w bezwzg. sznurodziej.

abstrak: H chciał odpowiedz. na trzy pyt:

1) jak rozwij. się świado: ludzk:

2) jak rozwin. się w ciąg. dziej. aż do nasz. dni myśl ludz. teoret. i praktyc?

3) Jak w ogóle: twór. rozwin. się świat i nasz na nim, a przedewszyst. myśl. ludzki od pocz. aż do ~~[illegible]~~ naszych dni?

Z powyż. czytel. jest przekon: że mówi H o psychol: rozwoj: dusz ludz. choć tak odpowiedn: zapow. że będz. wypow: o absolut. subj: (nie subst.) ale od 4ej częś: poczyna. coraz więc. zapomin. o psych; wskut. a styg. coraz więc. o rozwoj. duch. ludzko. po prostu wcale =

Sprawdz. się sło. Hayma że psych. znik: w miejsc. wprowad.: przez histo. a ta zmowa przez psycho:

Bo H otrzym. coraz więc.: wzięł się z myślą, że histo. psycholo. świado: jest identy. we wszystk. chwil. swoich z histo. Kultu. ludzko.

Punkt: u Hayma 237

Możnab. twoz. H. uwag: że chciał przedsta: rozwoj świado: od koleb: rodu ludz: aż do czasu. Napol. - bo kończ. w przededn. bit. pod Jeną

Ale czy to zadan. możeb. w tej form:?

A cóż było: Jeż. ~~świado~~: to stało się dopraw. w czyt. Fenom: to jak wtedy była za dni Plat: Arysto. św. Tom. i t.d.

22 I. 11 30 R.

<u>Logika</u> i <u>Dialektyka</u>. Heg. wyd. swoj. Logi. któr. miała być dalsz. ciąg. Fenomeno. w dwóch tom: w r. 12 i 16 – pierw. obejmu. objekty. logi. czyli nau. o byc. i isto: (von Sein u. von Wesen) drugi nauk. o poję: Pierwsz. tom ukaz. się w now. wyd. w r. 31 krótk. przed śmierć. auto. Jest to zasz. tzw. wiel. logi wyprzedzaj: w wydan. komplet. 3 tomy <u>III</u> – <u>V</u> razem 1000 str.

Heg.

W skróc: form. podręcz. dla swoich wykład. ogłos. zarys Log. w Encykl. nauk filozofi: ona w <u>VI</u> tom. dzieł komplet. zajmu. 414 str. z dodatk. Podst. swoi. wykład. uczyn. któr. trw. 43 sem: wciąż odczyty o Logi. 22 razy a zapowiad. je pod tyt: Logi. i Metafi; lub jako Filozo. spekul: lub Idealiz. transcendentalny – Zarys wedł. któr. wykład. ogłos. w r. 17 – 27 – 30 (wznowio.) – a liczn. dodat. pochod. ze skrypt. uczniów – Mamy więc Logi. w trzech redak: W ostatn. tom. (<u>III</u> – <u>VI</u>) wyd. kompl. Logi: zawie. 1414 str. a wład. pyt. któr. z tych text. wypowiem. ostat. myśl auto. Nie ulega wątpli: że tak zw. wiel. logi. czyli [illegible] pozost. zaw. podsta: do zrozum. [illegible]: ale do nabrania: obrazu [illegible] logi. wyłoż. ją pow. w mniejsz. formie, nie uwzględ. któr. ją wyd. w edy. Encyklo. z r. 17 lecz w drug. z r. 27 z licz. przypisk: Francus. tłum. logi. prof. Vera – przełoż. wprow. logik. wedł. ostatnio. texta z r. 17 = ale zaopatrz. go w licz. dodat. i komentar. bra. już to z wielk. logi już to z Encyk. w drug. wyd.

Logique de Hegel 2 voll. Paris 59

Że Heg. przyznaw. nadzwycz. wag. do Logi. pokaz. rzecz, z któr. ostat. na nowo ją wykład. (22 razy), i to kiedy: któr. ją uważ. za swe najzupeł. dzieło. ~~filozofi.~~ pedagog. K.: za owoc najlep. wysiłk. i dojrzał. w tworze- niu jego dzieł: uważ. za klucz niezbęd. do zrozum: świat. duch. wielk. czę. jego wyt: filozo. przyro. i filozo. ducha ..

Powiew. Fenom: wykaz. drog. po któr. duch od niewiedz. powszech. doszedł do wiedz. absolu: w któr. obejmu. sieb. całego jako przedm. wiedzy i jako jego podmiot czyli całego: jest myślen. o duchu teraz i będ. przez tego myśl: jako duch bezwzględ. będz. Logi. musi z. być i nauką o duchu i nau. o rzecz. czy. Logi. i metafi. raz.

Powiew. K. zburz. metafi: ile przyn. być wiedzą o rzecz. w sob. naród nie może. pozost. bez metafi: Wszyst. spokoj. się na to, aby ją zmiana. a tak mamy ~~zmiast~~ osobliwy widowi: wobec H, patrz. na wykształ. nar. który nie ma metafi. – Jest to widok. osobl. świąty. w któr. nie ma Najśw.

Powiew. wszys. ludz. od czas. Arystot. ~~przez 2000 lat~~ woli. kolosal. postęp, jest to fakt osobli: wobec: H. powstan. słowa K. że Logi. przez 2000 lat pozost. w tym ~~form.~~ stan. do któr. doprowad. ją Arystot. i w któr. ją zost.

Wymag. przeto ~~zoo~~ zupeł. przeobraż. – bo dwutysiąc. praca i postęp ducha musiał. ~~mu~~ dostarcz. wyższ. świadom. o jego myśle . i o jego bez- względ. istot. (reine Wesenheit) w sob.

K. F. I. 47.

przedmo. do pierw. wyd.

31

Heg.

Co Vi. powied. o Metafi. że jest wyrtrwdz z wel wrażej i że dot-
ząd. nie zost. napis. Vi do swojej Logi. odno: Któr. zespolo. być powin
z metafi. One jest wyrtrwd. z wczk. - Tei. Ela. 7 razy przepol. swoj.
księgi o rozumi. to sut. Dla swoj. now. Logi. praga. wytwor. wyzwo-
aby ją mógł przerob. 77 razy = alla. do słow Chryst. powied. Ecok.
(Przed. do drug. wyd.

V. F. I. 435

Aut. napis. dwa wstę. do Logi: krótk. do Logi. wtek. rozpab; dłuż.
do zery. w Encyklo. Odróż: trzy w tym drug. wstęp. trzy stopn. przygotow:
czyli trzy pozy: Któr. myśl. zaj. wob. wzgląd. rzeczywisto:
W najrzew. znacz. wob. całe Fenom: był wstęp. do Logi: Dla tej.
na jej tyt. dod. Der erst. Thl der Syst. der Wissensch.
Ale po niej są trzy pozy: wprzyel:

a) wiara w moi: ryleborz. isto. wrzech rzeczy przez myśl:
to było stanow. dawn. metafi. zwa. Wolfa. One zanim przedm.
do Boga iusz. i duszy ludz. - wszytk. treść owoczes. metafi = w rozdz.
wstęp. rozumo. się istota (Wesen) wrzech rzeczy. Była to ontolo.
która także. swoj. Logi. kaź. uznawa. się U. - Ta metafi. była
dogmaty. wszystk. to więc. się na dobr. wsze. w siły rozu. ludz.
b) dogmaty. u przeciwd. empiryzm. i krytycyzm = Empiryz. doszedł
konsekw. do naturaliz. i materyaliz. a zost. rozsadz. przez sceptyc.
Hum'a. Wted. powst. Krytyz. Ki

V. F. I. 436

V. F. I. 437

* zamiast wydob. je, jak to wyzn. F. z wiedz. nieb. przez

ale drugi potoż. zasto. w odkryw. antyno: ile razy każdego myśle. sa stoso. do danych, świa. i Boga i takż. na tę zasto: że w tych antyno. rozwij. prawdziwek. i prowadzi. ją do dawn. godno. jedn. chybi. głów. zad. więc dla dowod. przyczy. raz że Kt. każdego myśle: dedukcja zaś zaprz. logi. posto.* że nie dosy. jako wszyst. pojęci: natyt. Bóg, świat, dusza mieści. w sob. antyno. Ostatecz. wszyst. rzeczy sa wiedz. K. dla nas. ja z t. j. stanow. subjekty. (psych.) idealiz. W isto. jedn. wszyst. rzeczy sa zjawi. nie tyl. dla nas, lecz i w sob. — t. j. absolut. Idealizm =

V. F. I. 438.

c) trzecie pozy. któr. moż. myśl zaj. względ. objektywno. jest wied. bezpośred. jak Jacobi rozum. przez umn. wiar. intui. Ale bezpośred. wiedz. jest niemoż. bo każ. wied. jest wynik. jak. pośredni. O Bog. za pomo. bezpośr. intui. wiar. wied. nie moż.

V. F. I. 440

<u>Meto.</u> będz. ta sama któr. posługi. się Fenom: ta rozwij: kształt. i stopn. świadomo; logi. zaś kolejn. rozwi: kolejn. chwile myśleń. (Denkbestimmungen) wedł. ich pojęć. któr. kończ. jako owoc. wszyst. co się pomyśl. da, Kt. jako for. wszelk. sądz. narzu. każdego. Tego sam. wyw. wię. H ale nie wylicz. ich, jak. Ar. ani ukła. w tablic. jak. K. któr. chwyt. in. nad. for. syste. a dowod. tyl. do ugrupo. lecz on sam ułoż. je w form. rozczłonk. syst. przez co mamy gwar. i zaraz. ich wszyst. i zupełno. Bez syst. nie ma wied. bez meto. nie ma syst.

Logi. jest nauk. o kateg: każ. z nich doma. się ści[s]t. określ. gruntu. przeciwst; zaprzecz. i połącz. swoich określ. sprzecz. Stąd każ. kwot. wspólne w myśle ma trzy argum. do zadato; musi określić (setzen, bestimmen) przeciwstaw. (entgegensetzen) i połącz. (vereinigen) Pierw. argum: d. abstrakte od. verständige, drugie die dialektische od. negativ vernünftige, trzecie d. spekulative od. positiv vernünftige

Hey.

V. F. I. 440

Proces dialekty. odby. się w ten spos. że wykład. się i rozwiązu. sprzeczno. tkwiące w poję. Proces ten nazy. dialektyką = określ. go w Fenom: jako pochód świadomo: gdy ta wykony. ruch i nad sob. i nad przedmiot. swoj. zarazem: ruch ten podob. do wewn. rozum. obraz wszy. od Pla. Z tej. ruchu powst. nowy przedm. wiedzy = Chwali H. Pl. że znow. przywró. dawn. znacze. dialekty. chwali Pl. jako twór. tej sztu: zapom. jedn. dod. że Aryst. obaw. dialek: jako przedmiot. argum. na końcu: syllogistycz. i apodykt: t. j. nauko. drugie. —

Zaprzecz: (Widerspruch) jest podstaw. sprzecz. określ; rozwiąz. kontrady. połącz. sprzeczno. Jedno. sprzeczno. jest zad. dialek. hegelo. wytwór. kontrad. poleg. na tem, że się zaprze. tem, co się przed twierdz. afirmo. a rozwiąz. zaprzecz. jest jego negac. Myślen. przecho. tym sposo. przez dwie negac. a potem nie do now. afirm: Tę podwój. negac: nazw. H. d. doppelte Negativität a dialek: wytwor. jej meto.

I. 441

V. F. I. 441

Meto- zas [illegible] postępo. że od poj. prost. się docho. do złożo. od bezpośr. do pośred.; od nieokreśl. do określ. od abstr. do konkret. czy. od niższ. do wyż. od węższ. do węższ. Przez to rozwój logi. wyst. nabie. charakt. stopni. ego postępo. - Niż. stop. przygoto. wyż.

Zob. aufheben, verneinen - Momente - u Ku. Fi. I. 442

443

Podz. Logi.: Logi. jest pozn. samo. rozw. Treścią pozn. zaś konie. określ. (durch) myślen. czy. myśl. pozn. t. j. czy. myśle. Ale to samo czys. myśle. jest i form. pozn. Treść. więc. jest samorozwój czys. myśle.

To co się rozwij. rozwi. się z czeg. i ku czemu - stąd trzy główn. określ.: das was? das worans? das wozu?

Co = das was, dasein, etwas = w najprost. for. jest byt - d. Sein; das worans u. wodurch ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως = d. Grund, d. Wesen = das wozu (οὗ ἕνεκα) d. Zweck -

Stąd trzy cz.: Logi.: 1) nau. vom Sein - 2) nau. vom Wesen (Grund) 3) Nau. vom Begr. (Zweck)

Cel który urzeczywistn. sieb. sam = naz. H. d. Selbstzweck od. d. Idee - jest to najwyż. kateg. zawieraj. wszyst. inne - W niej znajdu. się wszyst. inn. zawar.

Pomieś. samocel. (Selbstzweck) jest nazw.: samourzeczywistn. rozum. H. przez wyr.: das Selbst od. d. Subj. = podob. gdy czło.: (Wesen) Ktr. jest na spod. wszyst. rzeczy i rzeczy. jako ich przyczy. (Grund

H Selbst od. Subj.: dowia. nieśmier. - razy więc. go w tem znacze. Stąd bez Logi. uzal. - nauki i Fenom. - cieniu i zagadn. [illegible] dem bein. Begr. = all. abstr. Vorst.

Pomie. Begr. - z Selbst od Subj. naz. H. trzecia część Logi. subjektywn. (d. Lehre vom Begr.) a pierw. dwie (vom Sein u. Wesen) d. objekt. Logi.

naz. Substan. Już w przedmo. do Fenom. powi. H. że wszyst. zależ. od tego, ab. prawd. nie pojmo. ani wyraz. jako subst. lecz jako subj.: Ale Feno. myśl. nie mówi, że Begr. w swoj. charakt. logi. = H

Bóg a kategor. maj. się do sieb. jak. isto. do swoich defin. Kateg. w rozwoj. swado. i wypływ. ucenko. Logi. wiąż. się po sob. jedna z drug. ale w stosun. do Bog. istniej. one wszystk. raz: przed wszelk. czas: jako wiecz. defini. absolutu. Idea zat. logiczn. zawieraj. w sob. wszyst. kategor. obejmu. i określ. isto. Bog. ile rozważ. jest oddziel. od świat. czy. od przebyw. swej. (des Sein), w świe. i skończo. ducha

Heg. V. F. 444

„Logi. powin. być pojęt. jako syst. czyst. rozum; jako państ. czyst. myśli. To państw. jest prawd. istniej. w sob. i dla sieb. (an u. für sich) bez wszelk. powłok. Jest ona przedstaw. Boga tak. jak jest w swej isto. wiecz. przed stwor. świata i skończo. ducha

Logi. będ. prawd. bez osło. daje. też otwieraj. każd. praw. a jest także państ. cieniów, d. Reich der Schatten, pojęciow. rejon. się istot: (Wesenheiten), oderw. od wszelk. konkretyzm. „Studi. tej nau., pobyt i praca w tym kraju cieniów, jest edukac: absolut. i dyscyplin. zarazem. Dyscyplin. czy. wychow. (Zucht) poleg. na tem że odzwyczaj. się od myśl. o sob. i mniem. naszych opin. przyzw. zjaw. do myśli. „Gdy myślę, zrzucam moją subjektyw. odrębno. i zatap. się w rzecz, pozwal. myśleniu porząd. sob. a źle myślę, gdy dodaj. coś ze swej. =

Logi. a dziej: filozo: Pomiew. recho. zgoda pewn. mię. defini.
Absolu. a zasad. syste. filozofi. taki rozwój logi. katego.
i następ. history. syste. przedst. pew. paralel. H widz. w
dziej. filo. potwier. swoj. logi. a był przeko. że ostat. syst.
f. i. jego właś. mieć się do poprzedz. jak idea logicz. do
katego..

„Histo. filo: pokazu. w róż. syst. filoz. tyl. jest jedn. filo.
w róż. stopn. swej. rozwo. czyli że rozmai. zasad. z któr. każd.
stano. podsta. jedn. syste. są tyl. gałęz. tego sam. pnia. Filoz.
któr. czasem jest ostat. jest rezul. wszy. wszyst. poprzed. filo.
i musi przeto zawier. w sob. wszyst. ich zasa; dlatego. jeśli wogó.
jest filo. jest ona najbar. rozwi. najbogat. najkonkret. —

Zob. co mówi H. o stos. Tennem: do Katego. bytu
!! w Ka. Fi. I. 445–446. (bard. piękn. ustęp !!)

Porząd. Logi. i wszelk. filo. nie powin. wychod. od twierdz: ani
od postula. od organ, jak zwł. Fich: Werd. dir deiner bewusst!

Vollziehe d. That des Selbstbewusstseins =

setze den Ich = von Od twierdz. nie powin. zaczy: bo albo twierdz.
jest pośred. albo bezpośred. Jeśl. pośred. wted. potrzeb. dowod. a dowod.
idz. w nieskończo = jeśl. bezpośred. to brak dowo: =,

H. odwoł. się do stanowisk. sceptyk. który wymagał. ten dylemat = H. zaś zaczyn. przez wyr.: vermittelt. Anfang i unvermitt.) = a pot. wyt.: czy taki ogół lub postul. nie podpadł. pod te same zarzu. Fakt: postul. staje się zaraz . żąd. – lub zaznacz twój jest Ich = nie jest (więcej) począt. bezpośred.. bo przypis. jest, że jest taki, który się wzy. do ogółu =

Pot: filozo. musi istn. ogół oznaczon. twierdze. że się zaczyna lub spełn. bo dopód. ogół nie zaczy. się, nie ma co (o) filozof. = abstrakcyjnie o tem, czy jest taki ogół moż. a wted. musi. go oparcie na jakiejś podst. danniejsz. np. na fakt: że każd. wiedz. jest zasad. swego istnie: i że ten fakt dz. więc. wyjaśn.

Jeś. Ku. Fi. broni H. uwag. że u nieg. logi. zaczy. i od wiedzy i od postawo: bo wiedz. jest rezult. do któr. dotarł umysł przy koń. Fenom. a postanow: któr. więc. ima. nie przyp.: jest zamiar badan. myśl. jako myśli. to i to jest wrog: bo H. nie zaczy. logi. wyj. od badan. myśli wyj. bez od post: des Sein = powsz. wyraź. że pocz. powin. być taki, któr. nic nie przyp.: bez tyl. das Unmittelbare selbst = nie moż. przeto ani do czeg. inn. odnosić się ani do nieb. zam. = der Anfang ist also das reine Sein = (III. 50 Werke =)

V. F. I. 447

448

Pierwsza część Logiki traktuje o bycie (Sein), druga o istocie (Wesen), trzecia o pojęciu (Begriff).

Pierw. najoderwań. i najbezpośred. jest ~~poj.~~ bytu; ono zgo. nierozwin. nieokreślo. bez treści. wszelk.

Heg. mówi (III. 59): „Jest to sama nieokreśloność i czczość. Nie można w nim niczego ~~nie oglądać~~ oglądać, chyba że jest czyst. czczem ~~patrzen~~ oglądan. (Anschauen). Nie ma w nim nic do myśle., czyli jest tyl. czczem tem. bez(?). Byt (Sein), owo nieokreślo. bezpośrednie (d. unbestimmte Unmittelbare) nie jest w isto. niczy. i ani więc. ani mniej jak niczem."

Jak w najwyż. ostat. kateg. zawart. są wszystk. poprzedz. jako chwile po kolei zwalczon. (aufgehobene Momente) rozwoj. dialekty., tak w pierwsz. i najniż. wszyst. następ. mieszcz. się w kształt nierozwi. zarodk.

Myślen. pozbaw. w byt. nierozwin. i pozbaw. treści = jest tak samo czyst. jak próż. = zarów. byt jak nic (Sein = Nichts). Dwa te ~~poj~~ słow.: oznacz. to samo raz dodat. raz ujemn. Czyst. myślen. jest najczyst. byt: a ten znow. niczem = Ale byt i nic nie tyl. są to samo, lecz i różn.

Byt wyraż. że myśle. jest; nic wyra: że myśle. jest nierozwi. i bez treści (III. 83–85). Obie te kategor.: nie daj. się w żad. spos. rozgr. Jednak. pomi. swoi. jedno. nie są tem samem ~~żarów~~. w sob. różni. a stąd dwuzna. się przejście.

Heg.
V.-F. I. 449

Byt i nic (V.-F. niepotrzeb: w uwaz.-dodaj: Nichtsein) Tw.-się w stawaniu (Werden). Byt staj. się = powstan. (Entstehen), nic staj. się = ginięn. (Vergehen)

„Prawda bytu i niczego jest zat. ich jedności; ta jedno. jest stawan. (Werden)" =

H. uważ.-za potrzeb. w rozumi. spos. wyjaśn. ten parad. - przede wszyst. za pomoc: pojęc: powrot. który taki. jest i nie jest: –

Powoł. się na Eleat: któr. przyjm. tyl. byt za filoz. swoj. zasad. musie. porzuc. powstan. - a Heraklit.- zaczyn.- od stawan: w któr. byt i nic. znano: =

Staw.- jest i powstan. i ginięc. ale dwie te chwil. nie po sob. lecz równocześ. istnieją - bo powstaw. jest ginięn. dla tego staw.- jest ciągł.-zniknięc. - może tyl. znale: swoj. zrozum. w pewnem jako staw. któr. było - Tem jest istnienie, d. Dasein. - Jest rezult. stawan. a tym jest coś, któr. już ma pewne okreś. pewną jakość

D. Dasein ist Sein mit einer Bestimmtheit (VI. 179) - die Qualität - D. Dasein als in dieser seiner Bestimmtheit in sich reflectirt ist Daseiendes, Etwas = Ale w tem coś odróżn: dwie strony: jest coś i czemś inn.: (Etwas u. Anderes) pierw. o ile jest okreś: drug. o ile się różn. od bytu = z tego wynik. dwa dalsz. pojęcia: endlich - unendlich =

V.-F. 452

Ale jest prawdz. i nieprawdz. nieskoń. nieprawdz. gdy coś staj. się czemś inn. a to znow. poniew. jest czemś znowu jest staw. się czemś inn. VI - 184

a jest prawdz. nieskończo. gdy coś odróżn. się od inn. i jest soba i dla sieb:

Das Fürsichsein ist d. vollendete Qualität u. enthält als solche d. Sein u. das Dasein als seine ideellen Momente in sich VI. 189 =

Będz. więc pierw. wielka katego: jakości (Qualität) w ten sposob doprowadzo. do pełnej doskonało:
że byt z niczem zlewa się w ~~istnienie~~ (~~Dasein~~) a stawan. (Werden), to stawan: dochodzi do wyniku w istnieniu (Dasein) "Coś przeradz. przez dwie chwile, jako coś i jako inne — Etwas-Anderes", wreszcie zacydaj. się w sob. jesto istnej dla sieb. (Für sich sein)

Sein — Nichts
Werden
Entstehen Vergehen
Dasein (synteza bytu i niości czyli byt określo przymiot. cechy)
Etwas = Qualität

Poniew. podst. jakoś. jest negacja, bo każ. określ. jest zaprzecz. — omnis determinatio negatio wedł. Spino.

Qualität
Realität — Anderssein
ansich sein — Fürsichsein (Unendlichkeit)
Idealität

Heg.

Fürsichsein – byt dla sieb: przecho: przez następu- chośte:

a) Eins b) die Vielen c) Beziehung (Attraction od. Repulsion)

Przez to jakość (Qualität) przechodzi w swoje przeciwieństwo

die Quantität – ilość

Rozwój dialektyczny taki

a) reine Quantität

b) Quantum

c) Grad (intensive Grösse)

Stopień zamienia się w miarę (Maass), które jest jakościowo-ilościową

d. qualitative Quantum, jedność jakości i ilości =

W tej jedności przechodzi byt (Sein) w istotę (das Wesen)

i zaczyna się druga część logiki: vom Wesen =

A Das Wesen als Grund der Existenz

1) Der Schein

2) die Wesenheiten

3) der Grund

B Die Erscheinung

1) Existenz

2) Erscheinung

3) Wesentl. Verhältniss

C. Die Wirklichkeit

1) D. Substantialitätsverhält. (d. Absolute)

2) d. Causalitätsverhältn. (d. Wirklichkeit)

3) Absolutes Verhältniss (Wechselwirkg)

III. Terzia orga Logi · der Begriff

A. D. subjective Begr

1) D. Begr. als solcher

2) D. Urtheil

3) der Schluss

B. das Object

1) der Mechanismus

2) " Chemismus

3) " Teleologie.

C. Die Idee

1) d. Leben

2) Erkennen – Wollen

3) d. absol. Idee.

Heg.

Krytyka Logiki heglowskiej moż. obrać rozmaic. drogi. Moż. jak przy Fenomeno. zapyt. kto właściw. odby. ten rozwój od czyst. myślen. pozbaw. wszelk. treści aż do konkretn. sieb. świadom. idei? byna to mniemanie H. odpowiedź. że duch ogóln. ludzko. lub duch boży jakim był w sob. przed powstan. świa. i wielen. się swoj. w ogóg ludzk. jest to hipote. tak śmia. tak nieprawdopod. tak wcześ. sprzeciwia. się temu, co wiem. z histo., że nie wart. zbyt dług. z nią się rozpraw. Teraz. zaś powiedz. że Logi. w isto. da się poj. jako szereg form myślen. (katego) wypływaj. jedna z drug: że z pojęcia bytu, utożsamion. z nicoś. musi wychodz. powstaw. a z tego naraz: coś (Dasein) a to znowu przemienia. się w jakość a ta znowu poprzez liczn. chwile dialektyk. przechodz. do ilości, która przez now. trichotomią postępu. do miary i jako miara ukazuj. się być jednością jakości i ilości.

A gdy skończył się rozwój bytu (Sein) on przez dalszy rozwój konieczn. staje się istota (Wesen) a ta najpierw jest istotą w sobie, potem zjawisk. w końc. rzeczywisto.

A podobn.: trzeci akt drama: myśl. rozszcz. się w zdumiewaj. pochodz. od samorodne pojęcia subjektyw. do sądu, od sądu do wniosku, a z wniosku now. expansya objektu (przedmiotu) w trzech formach

Zob. wykł. logi. hegl. u Gotsch. Dumania nad najważ. zagadn. człowieka Wil. 61 – I. 388 sq.

mechanizmu, chemizmu i teleologii, znajdu. swoje przejście w idei, która naprzód. staje się życiem, potem ~~poz~~ myśleniem i wolą aby spocząć w sob. jako idea absolut. która jest ostat. najdoskon. formą swego najwyż. rozw.: u począt. drogi rozwijającej się czyst. bytem –

Można podziw. tę ewolu.: ale sob. zastrzeż. co do poszczegól. metamorfoz, których niekoniecz. musiał się przekształc. w spos. wskaza. Jednakże bytab. to droga dale. i nużąca i mało pożytecz., a wracając ten sam zarzut historyi: czy jest przeznaczon. się dziać w r. 1812 światło. czy ludzk. czy boż. objawi. te tajemni. panlogizm: uświadomi. skoro poszczegól. składni. tej pełni byty od kilku tysięcy lat w wiązwan. i owsz filozo. zestawi. w najzrozumiałsz. kombin.[2]

Możnab. także z Gotsch. i inn. przypom.: że byt i podob. abstr. tworzące ½ staw. na począt. dialekty. rozumi. są właściw. owoc. długo. doświadcz.: gdy od licz. jednostko. bytów umysł je odrywa. Ze zaś w zad. spos. nie mog. od nich zacz. badan prawdy.

Również jedn. wiele inn. filozo. zaczyn. swoj. filozofię: czy od abstrakcyjn. bytu czy od substan. ogóln. czy od woli nieokreślo. lub inn. jak: absolu., a filozofo. wob. zarzuc. od razu mu się podob. bytab. poszcz.: ostatecz. na począt. bytu wszystkiego, czem pierwot. i w sob. rozumiał. nie

potrzebuj. dalsz. wrzeszcz. zwróć moj. uwag. przedewszyst. na wyraz „Sein"

Heg.

U H. jest tak pozbaw. treści i przymiot. że o nim nic rzec: powiedz. nie moż. jak, że jest, ale to tak mało że wcale nic, stąd byt i nic to jedno.

„Czysty byt" (mówi H. w swej Encyklop: § 86) ~~tworzy~~ stano. począt. poniew. jest i czyst. myślą i nieokreślo. prostą bezpośredniością; pierw. zaś począt. nie moż. być czemś pośred. i dalej okreslo. Werke VI. 165 -

Objaśn. to H. przez uwag. że tak. byt. bezpośredn. jest jest/(a to je czyli umysł. intui: bezpośredn. który jest czyst. byt: - a wyraz byt słu. jako orzeczen. do absolu: brzmi: das Absolute ist das Sein. Jest to defini. najpierwot. najodwieczniejsza i najuboż. U przeto się zdaj. że stoj. od tak pust. i pew. wiary zaczyna:

H. widocz. się zdaje, że po odtrąc. wszystk. cech od jak. przedmio. zost. jeden, tak zw: byt nagi, czysty. Że to jest bard. roz-powszechnio. zdan. nowo. u filozo. nie uleg. wątpliwo. Na listopad. posied. Tow. francus. filozofi: Société française de Philos. zob. Bullet. janu: 902 - dyskutow. o Idei bytu i wszystko-obecn: uzn. ją za katego: a priori w duchu kantowsk. choć najważniejsz. i bezw. pierwot. od wszyst. inn. Przy czem takie. poruszo. kwestię dla czeg. czy K. czy Scho. nie umieścił. czyst. bytu wśród katego: Zaznaczyć takie. że odbyw. się pew. zwrot: od poglądu kantowsk. (osobli. wśród niektór. końców filozo. do hegelianiz) - zwłaszcza w dziedzi: katego:

Jednakż. z ced. tej zasadn. dyskr: powiem. się, że żebra: nie chce: względ Arystot. – nie wspomi. go wcale – choć ten wcale. musz. być bard. dokład. i obrem. rozum: On umieścił byt na czele kategor. ale nie jako oderw. pojęć: lecz jako jestest.

Wracaj. do bytu heglow: postaw. szereg pyt:

1° czy byt czyst. jest jakimkol. pojęć:? Na to odpow. stanow. że nie jest; powstaje. zaś ta illuz. stąd, że przyzwyk. do tworzen: poj: coraz ogóln. przez ograniczen. coraz większ. liczb. cech i przymiot: Od poj. kon. wznos. się do zwierz: ssąc: pot. kręgo: pot. ogół. poj: zwierz: pot. jestes. organ: rzecz: obejmuj. pod sob. coraz liczniej. coraz konkretn: rodz. i gatun. Aryst. temu przecz. i mówi. Tato. wyraz. że nie zawsze. Bo efodz. wyż. twor. nie. dodaj. różni. specyfi: Zwierzę ssące, zwierzę rozum. = Ale co doda: do ens żeby. z nieg. zrob. : lub dwoje =

Ens materiale, ens spirituale nie dadz. się podciąg. pod ens bo to znaczył. b. że w nich mieści się ens i ens =

2° I tu przychodzi. do drug. kwest: czy ens jest jedn. przymiot: wśród inn. który. pozost. po ich odtrące? Odpow. że nie, bo ens znajd. się w każd. przymio. ale samo nie jest żadn. odrębn. przymio. który. coś dodaw. do inn:

Mon: n.p. zapyt. co zost. z trójk. gdy odejm. jego boki i kąty

Heg.

3° Coż tedy wyraża ens, τὸ ὄν, οὐσία, byt, das Sein = Odpow. Aryst. że ens ma przeróż. znacz: i to pomniem. wraca: Wyr. jest ἔστι = co przy Pl. zna: może alb. znacz: ἔστι = existit = istnieje = existirt lub ist wirklich Da = alb. jest Taczem: w zdan: wyraż: że orzecz: należ. lub nie należ. Otoż to drug. najbard. rozpowsz: znacz: wal. nie moż. wchodz. w rachu. gdy się mówi o bycie - das Sein rozum. szt. pierw. = existit: ale to istnien. w róż. spos: objaw. się lub urzeczywistn: Osobistni sina. zewn: i najw. jestest. ducho. i ciel: wiąz. w jedn. osob. ludzk: istniej: i to jest pierw. znacz: bytu najpierw: Każd. osobn. jest ὄν, n. p. drzewo = ale zielono: lub twardo. drzewo jest taki. ὄν, a wiąz. pojęć: drzewo taki. jest ὄν.

4° Aich. róż. te rodz. istnien: policz. i określ. restaw. Arysd. dziesięć kategor: Któr. daj. się rozdziel. na dwie głów: substantia-accidens. mogliby się nazw: samobyt i współbyt =. przedmiot - przypadłość: Liczb. się przeto ens na tak. któr. jest in se i na takie, które jest in alio. Na przyst. rozwoj. dialekty. nie moż. ani jedn. postaw. ani drug. Ale prawdopodob. postaw. ens przodu w pierw. znacz: ale z przypadk. słów wyni. że tak. ens in se pierw. nie da się pomyśl. bo tak. ens jest substan: a tej nie moż. pomyśl. bez przypadłośc. - bez przymiot: nie moż. taki. stać na porząd. ens w drug. znacz. bo to musi być in alio, czyli w tzw. ens, które est in se =

Hag.

Filozof. przyro: najmn. H. opraco: znany jest tyl. z opracow: w Encyklo: gdz. wypeł. tyl. 140 str. W przed. w pośmiert. wyd. dzieł autor. opraco. było tam w VII tom. zeszyt.-ami 696 str. ale autor. tak przez dodat. z ucz. studi: któr. nie za woln. od pogląd. osobist. Mon. i Michelet wyd. dużo w tych dodat. ze świadectw wiar. Autentyczn. jest tyl. redak. drukow: przez H wolno:

Filozof. przyrod. jest najsłab. częś. syste. i może. najmn. powodze.: dziś może uchodz. za przykł. antynaukow: tłumacz. zjaw. praw przyro. To też przez empiryk: przyrodn. jest częś: jako broń pożąd. obracan. przeciw wszelk. filozo. traktow. zjawis. przyr:

Nawiasem: tendn. wytłum: związ. międ. logi. a filo. przyro: było taka odpowiedź: pojęcie aż idea do najwyż. doskonał: która to idea absolut: wydobyw. niejako ze siebie wszyst. co w niej było - jest życ: wieczno. jest prawd. która sama sieb. zna, jest wszelk. prawdą (V. 317 - K. F. I. 572) a więc logi: jest syst. czyst. rozu., państ. czyst. myśli. To państ. jest prawda, jak jest bez osłony w sob. i dla sieb. - wie sie ohne Hülle an und für sich ist) - Można więc powied. że treść logi - jest przedstaw. Boga jak on w swojem wszyst. istnien. jest przed stworzen. przyro. i ducha skończo: (= K. Fisch. ibid.)

Stąd odróżn. międ. absolut. (Begr. des Absolu.), absolut. idea i absolut. duch = pierw. dwie: opowiedz. zost. w Fenomen: druga jest zakończ.

Logi; trzecia wroc: ostatn.-cz.-części:

Pojęcie-niehegl. jest trud. zew: trzym.-się tej róż. a prawdziw.-niew. wyz.- absolut, absolut.-idea, duch absolu.-ogól. zlew.-się w jedno

K.F. I.-572

To pewn.-że te cz.: filo. któr.-nast. po Logi. i na niej opierają.-zajmu.-się rozwijan. się Idei absolu: (na któr.-skońc.-się Logi) w duch.-absolu: Rozwój ten odby.-się poprzez przyro. i ducha skończ. Duch zaś skończo.-najpierw.-jest subjek. czy.-indywidual.-pot.-objekty. (objaw.-się w wspóln.-właściwo.-życia ludzk.) pot. wreszcie jego objawi.-się w nazw. i panst. /= nazwi.-absolut. (twór.-szt.-relig. i filozo.) Cały rozwój przyro. i ducha-stano.-rozwój świato.-oz.-świat,

Jak więc idea (na któr.-zakończ.-się Logi.) przechod. w przyrod? Jest to jed. wspomn.-najtrudn.-punkt do wytłum. Idea logicz.-jest pełn.-w sob.-ale nie zależ.-od czasu i przestrz; ona przeby.-w czyst.-myśle-a chociaż tam tak. była mowa o czas.-przestr.-rzeczywist., mechaniz.-chemiz.-teleolo: odby.-się to wszęd: jak U.-czas.-mówi, u Bog.-przed stwo.-świa: lub jak K.F. I 573 w czyst.-myśle.-u nas, a nie w świe.-zewn:

„Gdy idea (pojęci.-logicz.) staw.-się (setzt sich) jako bezwzględ-jedno.-czyst.-poję.-i jego rzeczywisto.-jest ona jako pośredn.-die Totalität) w tej formie przyroda“

Idea logicz.-ma całą swoj.-pełn.-w sob. bo mieści.-ją w dziedzi.-czyst.-myśle. Ale jako natu.-jest zewn.-sieb.-w czas. i przestr. +

+ Heg.-mówi: die Natur ist d. Idee in ihrem Anderssein- lub: die Form ihrer Bestimmtheit ist d. Aeusserlichkeit des Raumes u. d. Zt.

Ponieważ idea logi. wszyst. treścią jest, wszystko zew. jest od wew. H. ostrzeg. że przejś. jej w przyr. nie znacz. stawan. się, jak przyr. subjekt. staj. się objekt. to za przejś. logicz. uważa:

Gdy idea logi. podniosł. się i rozum. w ideę absolu. znaczy, że stał. się prawdą i dobr.; idea zaś dobr. jest wolą wykon.: Tem sam. że idea jest dobrem, także jest wolą, która chce się stać świat. a świat jest przyr. Stąd mówi der Wille zur Welt, der Wille zur Natur.

Przejś. zat. idei do przyr. jest to samo, co przejś. ~~idei~~ od woli przyr. przyrody (d. Wille zur Natur) do rzeczywist. przyr. w czas. i przestrz. He. mówi, że idea dochodz. do pełn. doskon. zat. i do wolno. z siebie sam. wolno wypuszcza – dass d. Idee sich selbst frei entläßt, ihrer absolut sicher u. in sich ruhend.

Na tej formie jej determinac. jest także swobod. w zewnętrzności przestr. i czasu – d. Aeusserlichkeit d. Raumes u. d. Zt.

D. absolu. Freiheit d. Idee aber ist, dass sie nicht bloss ins Leben übergeht, noch als endliches Erkennen dasselbe in sich scheinen lässt, sondern in der absolu. Wahrheit ihrer selbst sich entschliesst, das Moment ihrer Besonderheit od. des erst. Bestimmens u. Andersseins d. unmittelbare Idee als ihren Widerschein, sich als Natur frei aus sich zu entlassen. – Kuno Fi. I-586 broni tej. Hegel. przeciw zarzut. Sch. a zostaw. go z Schopenh. +

+ że wola życia a specjal. istn. życ.: jest to samo, bywają: zaś zarazem jako dwa ogni. przyczyno. po sob. następu.

Gdy tedy idea wyszła ze sieb. i stała się idea w swém inobyciu – d. Idee in ihrem Anderssein – to j. zewn. sieb. w czas. i przestr. ma ona jed. cel przed sob.: stać się znowu ... osobistk. org. duch. indyw. subjekt. Ten rozwój może być pojmow: alb. jako stop. który od wyż. idą do niż. ~~[illegible]~~ emana: alb. od niż. do wyższ: – ewolu. Filoz: przyrod. idz. drogą ewolu. od niż. form do wyż.

K.F. I. 530 sq.
d. allg. Begr.
d. besond. Begr.
d. Einzelne =

Heg. mówi: (VII. p. 32 sq.): Przyr. jest syst. stopni (ein Syst. von Stufen) w któr. jedeny koniecz. wychod. z drug. a następuj. jest prawdą poprzedn: ale nie tak, żeb. jed. rodz. się z drug. lecz rodzen. się odb. się wewn. idei. Metamorfo. tyl. przyp. do poz. któr. przemiana sama jest rozwoj: Poz. zaś jest w przyro. już to czemś wewnę: już to ista. jako żyw. jednost. przeto metamorfo. ogranicz. się tyl. do jednost."

„Poz. dialekty. które prowad. po przez stop. jest wewn. nich. Tak. myśl. a wzgrun. zupełnie. poz. jakob. woli. i zwierz. powst. z wody, ...wyż. organiz. zwierz. z niż. – nie powin. być ~~[illegible]~~ dopuszcz. przez reflex. nauko.

+ berkstadt... Która mają. supr. jedno. i formy zewn. żeb. – drug. bez. materya w osob. już konkst. i określen. – tworzen Wer. życie – Stąd trzy części: mechanika, fizyka, organika –

Natu. jest właściw. wielk. ~~[illegible]~~ sylogizm. Tak w niem ogól. ~~[illegible]~~ poszcz. szczegóło. i ~~[illegible]~~ jednost: skład. się na jed. uniwer. Tak w przyro. jednost. łącz. w sob. powszechn. i poszczegół. stanowi żyw. indywidual. czyl. wcielenie. idei. Będz. zat. pierw. stopn. przyro. masa +

Pierwsza część filo. przyro:

Heg-
K. F. I. 578.

A. D. Mechanik

Raum u. Zt.
Materie u. Bewegg.
Materie u. Schwere
Stoss u. Fall –

d. absolu. Mechanik
das Sonnensystem

Ziem. jest najdosko. plan: gdyż stat. są to więks. środko. punkta – któr. dla zmyst. stano. widok. wzniós: dla myśli są gorszi. liczniej nieskończ. – jak niezmierzono. wnętrze. nieskończo. przestrz. czas, nieb. i t. d.

Kepler odkrył praw. obrod. planet. ale Newt. tę sław. zaćmił wyprowadz. z praw któr. Kep. wynal. okoliczn. spo: ogół. pozy. attrak. czy ciężko. i z tej znow. wydo. praw Kepl.

Rozwij. dal. ~~praw~~ tey praw Kepl. – K. F. I. 585

Ruch plan. nie odby. się przez ciąg. w jedn. kieru. stron. lecz między ruch wolny – chodz. jak bogi nasi – mają zasad. ruchu i spoczyn. w sob. Zewnętrz. siła odśrodk. i dośrodko. jest metafory: Undiny – niemożeb.

W syst. ~~ciał~~ nieb. urzeczywist. pozyc. ciężko. czyli centralno.

Wszel. tey. poj. ciała nieb. stano. syst. który zawiera w pozyc. centralno. zupełno. rozwój.

Antyk: miej. ciał. nieb. ogóln. centralno. które ma centr. swoj. w sob. a ciał. nieb. któr. maj. centr. swoj. tyl. zewn. siebie

Jentem jest słoń. a tem są księży. i komety =

Pogodz. ta sprzeczno. w tych ciał. nieb. któr. maj. swoj. centr. i w sob. i zewn. sieb. czyli ziemi. i naoko. swoj. osi i naoko. słoń. – tak sob. planety –

„Ciała planetar. są najdosko. bo są w exyst. swoj. bezpośred. konkre. Zazwyk. słoń. bywa. jest za najdoskon. poniew. roz. przekł. abstr. nad tem, co konkret. – jak gwiazd. stał. są wyż. cenio. od ciał nasz. syst. słone. Ciekawo. bez środka, jako należ. do zewnętrzno: +

+ rozdz. się w sprzeczn. ciał księży. i kometach.

Polemi. przeciw Newto: na korzy. Kepl. wszystko. sieb. wykaz. zgod. praw Kep. jako poleg. na wymag. rozu.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Filozofia ducha. Jeżeli: Fenom: jest drog. któr. podmiot bezwzgl: od najniż. form świado - wznosi się do wiedzy absolu: będz. ostatni. syst. H. przedewszyst. syst. wiedzy absolu. Wedł. zasady dialekty. musiał w tym systemie znaleźć się owe trzy częś: któr. odpow: występu. w postęp. dialekty: idei jako teza, antyte. synte.

Pierw. część syste. ukazuje się być Logi. jako wiedz. absolu. idei, die Wissensch. der absolu. Idee - po niej następ. wiedza tej sam. idei, ale w jej inno bycie, w jej przebyw. zewn. sieb. - d. Wissensch. der Idee in ihrem Andersein, Aussersichsein - była to filo. przyro. pozost. trzec. część która zajmu. się ideą gdy powró. do sieb. i znow. istn. dla sieb. d. Wissensch. d. Idee in ihrem Fürsichsein = der ihrer selbst bewusst. Idee - wiedza idei sieb. świadomej = Będ. to filo. ducha = Cała tę rozleg. wiedz. opracow. H. tyl. w krótk. paragr: w swej Encyklo: Ta Encyklop: po częś: z dod. sam. Hegl. po częś. wraz z notat. ucze: wyd. w zbioro. wyd. pism. tom VI. i VII, podziel. na dwie części a lecz zawier. 577 paragr: z nich od. 207 (§. 377-577) przyp: na filo: ducha ogól. drug. częś. VII tomu. Jedn. tyl. część tej encyklop. filozo. ducha = filoz. prawa opraco. i wyd. (H. za życ. (1821) = ona weszła do zbior. wyd. jako tom VIII, Cała reszta: IX Filoz. dziej. X w trzech częś: Estety = XI-XII Filo. religii XIII. XIV. XV Histo. filo. podług. z rękopis. H. i skrypt. jego stud. - H. żywot: Reszta tom: XVI. XVII pism. mieszan. treści XVIII propedeut. XIX. 1-2 listy się należ. Do naszkicowania

W tych dwóch. 207 paragr. text podsta. od H. - z dom. edy: dodat: zaczer. z dwóch kajet. H. starał. się do rozpr. a trzech kaj. spis. przez stud. =

Mamy więc do poznan: filoz. ducha jak. dziew. tomów, któr. tyl. w częś. zawier: więc. słow. H. po częś: myśl. i słow. ich w form. wydan im przez uczn: któr. wedł. widoku: i sumienn. swoj. w róż. stopn. wyrażą. ją z tej. zeda: Następ- Hotho, któr. wyd. Estet.

Inn: wyd. ukazuj. znacz. różni – n.p. 1e wyd. filozo. duch: przez Gansa, 2ie przez Kenv. H., tak samo 1e wyd. filoz. relig: (XI. XII) zob przez Marheineke 1833 – i drug: z r. 40: zob. przez tego i Mark. ale przy uczn. współudz. Brunona Bauera – Są także różni - znacz. międz. 1szą wyd. hist.-filo: z r. 33 – a drug. z r. 40–44 – dot. obie zob. Mich.

Vc.F. 2-638

Przejście od natu. do ducha – Najwyż. obr. życ. w przyrod. jest gener: Po kolei życ. jestest. zaczy. od artykulacji, przechod. do assymil: a kończy na gener: W pierw. jest isto. żyj. w sob. w drug. zewn. sieb. a w trzec: wewn. w sieb. zlewny się z drug. jedność: aby umrzeb. dalsz. isto. rodz. Ale twar. rodz. jest tyl. możeb. przez śmier. jednost. Wiel. zwierz. wśród umier. zaraz po natyjsi. bo spełn. swoj. przeznacz. – zamego. swoj jednost. istnien. na rzecz rodz. Też wyż. zwier. istniej: dłużej to dla tego – że mają wrodz. zamod:

Produk. rodz. jest najwyż. dzieł. i wysił. przyro. Ta zaś nie moż. nob. się moż. przyj zanegow. sieb. (sich aufhebt). Bo w gener: przy. natu. czegoś, co w grani. przyro. nie da się osiągn. Natu. kończy. czegoś chce, czego z różn. koniecz. osiągn. nie moż. Stąd kontrady:

C

Kontradykc. w tem, że natu. prag. produkc. rodz. a moż. tyl. produk. jednost. któr. post. żyje: To powszechn: czego powszech. (Allgemeinheit) jest najwyżs. rzecz, do któr. zmierz. moż. dopiero ale teorety. zrozum. tej rzeczy nie ma, bo nie może. by miszcz. myśl. i być wszędzie. sieb. t. j. dojść do swobod. istnien. rodzajow. ego — Heg.

Kontradyk. w tem, że powszechno. rodzaj. pozost. różn. od indywidualno. zwierz: zwierzę staj. się jednością, lecz pozost. jednostkowo: (Einzelheit) Ale gener: oraz. się w nieskończ. To jest owa złe (liche) nieskończon. któr. nie. ini w logi. podło: H. a te liche nieskończ: (że ich moż. ciąg. się powtarz:) dowod. że zachodz. nie pogodz. sprzeczn. Jest sprzeczno. międ. rodz. a jednost. Rodz. jest idea, jednost. jest rzeczą przyrod. osobliwa pojedyn. któr. nie odpowiad. rodzajowi. Ta nieodpowiedniość względ. powszechno. (seine Unangemessenheit zur Allgemeinheit) jest jego pierwo. choro. i wrodz. zarodk. śmier. — U. F. 2, 638 — 639

Produk: idei, że powsz. któr. rodz. sieb. sam produkt. i do sieb. wraca, jest myślen. i jego podmiot. myśl. duchem, któr. wycho. z naturaln. jednost. przez to, że ta wznosi się po nad sob.

„Myślen. jako powszechne. dla sieb. istniej. jest to, co nieśmiert. śmiertel. jest to, że idea oraz. powszechno. nie jest sob. odpowied. „Tak więc duch wyszedł z przyro. Cel. przyro. jest zabić sieb. samą i rozerwać skorupę bezpośred. i zmysło. spalić się jak fenix, aby z tej zewnętrzno. wystąp. odrodz. jako duch." — 2, 639

Podział filozofii ducha musi znowu być troisty: subjekty - objekty - bezwzględ.

V. F. Seele
2. 641-642 Bewusstsein

Wiedz. ducha subjekty. rozwa: go w bezpośredn. splatan. z przyrod = stron. duszy d. c. z: jest to antropolog:

potem bada[I] fenomenol. ducha subjekty. jak objaw. się w swoim rozw: od świadomo. przez samoświad. do rozumu =

[I] Ta fenom. Geist schodzi się z treścią pierw. rozdz. Fenom. z r. 1807
Bewussts - Selbstbewusst.
Vernunft

Nareszcie psycholog.[x)] rozwa. ducha (Geist) raz jako intellig: (umysł) występ. w niej jego stro. teorety. - potem jako wolę - prakty. nareszc. jako wola. moral. działan. Wolno. jest syntez. myślen. i dział.; jest wolno. która sama się determinu.

x)
a) der theoret. Geist
b) der prakt. "
c) der freie "

Wiedza ducha objekty. bada objektywacje woln. woli. Z tych objektyw: jest 1° prawo = jako urzeczywistn. objekty: Prawo jest urzeczywistn. wolno. a wyrazi. się samowoli. Prawo może mieć trzy formy: a) własności b) kontrakt (układ) c) karne =

2° stopn. objektywn. ~~wewn:~~ ~~jest ta (byt) (Dasein), w któr.~~ jest moralno. (Moralität) jest to wola ~~subjekty~~ wolna urzeczywistn. we wewn. w zamiar.

3° nareszc: wolna wola w pełn. urzeczywist. jest obyczajno: Sittlichkeit która jest żyw. świat. uduchowa. organizm. wytwarz. trzy formy społecz.

a) rodzin. która jest bezpośred. jednością jednost. i ogólności

b) społeczeń. obywat: org. różnicuje: jednost. i ogólno;

c) państ. jako pośred. i skończo. jedność jednost. i ogólno. -

Filozofia dziejów (Tom IX, jest to 2ie wyd. uporząd. przez Karola H. – 1e wyd. Gans w r. 37.

Na wstęp. zaum. Heg. że hist.: to alb. wielk. czyny ludzko. alb. ich przedstaw. w opowiad. – res gestae – historia rer gestar.

Histor: jako dziejopis: pisarst. (bez niego nie byłob. żad. hist.)

trzy rodz.: pisan. histo: a) pierwo: b) zastanawiający się (reflectirte) c) filozofiej:

Pierwot. dziejopisa: zapisuj. się wypad. któr. ent. przez czy to wypad. epoki w któr. żył, czy wypad. któr. sam. doświad.

Herod. ojciec hist.: – Tucydyd. Xenof.: opowia. to co zdział. przez Cezara pamiętn. osobl. wielk. ducha

Guicciardini o współ. wypad. swego czas.

pamiętni.

Dziejopis: uczone (reflectirte) zaleg. na czemś już dział. i dokum. a pisz. się dla pewn. celu, któr. może być rozm.:

a) pisz. się ogól. hist. naro. lub epo.: – Liwius

b) pisz. się dla pouczen. polityc. lub moraln.

c) krytyc.: gdy się chce zbad. wart. istniej. już dział historyc.

d) pisz. się histor.: pewn. kierun. czynności: hist. sztu. prawa i t. d. – Begriffsgeschichte –

Dziejopis. filozofic. widzi w biegu dziej. rozum. plan i opatrzn. Boga w kształt. ducha światów (Weltgeist.) który się rozwi. ... i lud.

F. wsz. dziej. św. jest jakob. teodycea i odpowz. na pyt:

a) jaki jest cel ostatecz. histo. św.?

b) jakie są środki wiod. do tego celu i w jakich konkret. objekty. uzewnętrzni. się te środ?

c) jaki jest bieg dziejów ludzkości?

Taka jest treść filozof. dziejów. Odpo. H. że wedł. niej:

1º cel. ostat. dziej. ludzko. jest wolność. nie tył. jako stan, lecz przedewszyst. jako zasada.

2º Środkami, wiod. do tego. celu są wszyst. ludz. czynn. namiętno., ōt. d. a konkretn. objekty. wolno. jest państ.

3º bieg. ducha świata jest rozwój stopnio. ludzko. a temi stopn. są ludy wschodzące.

Opisu. pot. H. warun. geogr:

Przeznacz. nowego. świat jest być kolonią. przez star. św: Stan. Zjed. rozwij. się jako wzr republi: w spos. normal. konstyt; nieszczęśc. połud.-ameryk: po oderw. się od Hiszp. są w ciągł. jens. przewro.

Geolog. różni. wpływ. na bieg dziej: i rozwój kultu. są trzy:

a) wyżyny bez wody, z nieprzerwan. step. i pias...

b) doliny wzdłuż biegu wielk. rzek

c) wybrzeż.

Dziej. świa. idą od wscho. do zacho. Euro. jest ich koń.; Azya począt. Tu stoi. fizy. słoń. wscho. ten zacho. Ale stoi. wewnęt. samo. Azyaty słońce wzrasta. w Euro. wscho i rozle. blask. wyższ.

Dziej. świa. za ujarzmien. i wychow. woli przyrod. od niepohamo. zapęd. do ogól. i podmio. wolno. Wschód wiedz. i tyl. wie, że jed. jest wolny; świat greck. i rzym.: że kil. jest woln.; świa. germ. że wszys. Pierw. form. (duche obrekty.) któr. przybier. dziej. jest despotyz. drug. demokr. i arysto.; trzecią monar.

Odnosząc to do: dziej. świata: wschodzi świat, greck. rzym. germ.: Odpowia: wiekom epoko. życi. w człow: wschod. to wiek dziecięcy. grecki młodzieńczo; rzym.: męsko. germ.: starc: nie jakob. to była zgrzybiałość. Tej dzieci. pogodne. (Versöhn.)

A Świat Wscho:

I Chiny

wzbr: wiek dziecię. i pozost. w nim przez lat tysiąc. Chiny się jako wielk. fam. w któr. środ. cesarz patryarch. wobec któr. wszys. równi t. j. niepełnolet.

Hcy.
K. F. II. 728

K. F. II. 749 - 757

V. F. II. 752 – 754.

II Indye

Postęp od patryarchal. jedno: w Chin. odbyw. się rozpor. w Ind. do utwor. Kast Te ostatn. Kast. za prędko. Dla przeszł. społeczn. zat. ani państ. zat. ani histor:

Indow. są narod. ale nie są państ. Dla teg. nie maj. [illegible] ani ręka ani siła.

II. 753 –

III Persye

Więc. dalej. narod. od Chin. i Ind. są Pers.: którzy pod Cyr. utwor. pierw. dalej. państ. istniało.

756. Heg. nie mógł znać późniejsz. odkr.: assyryolo.: zbacze. Niniwy jest dla niej. fakt. bez. ozn. i zdaj. się jemu że z rozbit. Assyr. państ. ostatn. państ. Medye Babylo: Lidya (Egypt, Cyrus zdob. Medya potem Babyl: i z syn. jeni (?) Babilonij) ~~i Egypt~~ (~~Cyrus~~ z. Kamb. zdob. Egyp. i stamtąd utwor. wielk. persk. monarch.

Nie wiedz. H.: że Judea i Egypt maj. swob. dalej. rozw. a nie są tyl. stadia. Babylo..

o relig. persk.: II. 756 Ślo. (?) F. =

o Egyp.: ib. 758 – 759

mało i błęd. wiary o Jeho: 757 =

B. Świat grecki.   Heg.

Grecya to wiek młodzieńczo. świe. jej hist. zacz. się z młodz.   Vr. F. II. 761.
' wojny z młodz: Achill. i Alex. W. wini. jeografi. wobec Wscho=
Na Wscho. zni. indyw. w gre: występ. na pierw. plan =

W indywidualno. leż. siła samodzielno; zada. samorozwo. Naród gre.
zost. tem czem jest, przez siebie.

Tr. przedhist. Grec: wyrab: indywidual: — II. 761 =

w Grec: indywidual: z przyrody. stał. się wolne a przez to piękn.
W tem określo. się piękna. indywidualno. zawier. się organ i zadan.
greck. ducha

Duch rodzi się dwa razy, raz z przyro. drug. raz ku wolno. t. j.
sieb. wyzwala. się od natu. i/od sił przyrod. Ale wolno. porw. się dal. od wewnętr.
głębi ducha, do/przyrody. Tak dale. nie sięg. wolno. grecka; ona tyl.
dąży. do piękno. Gdy cel ten zost. osiągn. duch grec. spełn. swoj.
zadan. Gdy cel ten, jak nie mogło być inacz. zost. przekrocz. na zewnątrz.
w głębi wewnętrz. duch grec. podup. i rozkła. się

Duch grec: przetwarz. materyę. którą zast. w przyr. w piękn. kształt. a
wytwar. piękn. indywidual. plasty. sposob. Stwor. mianowi. trzy zrzędzi.
jedno subjek.. drug objekty. trzecie polity = a) ustaw. b) świat bog.
c) państ. — o bog. zob. II. 763 = o/polity. ib. 764

C. <u>Świat rzymski</u> to wiek dorosło-ludzki. - Czem odróż. ich ~~to~~ zadaniem?; od chw. osobist. i pozn. na warto. ctów? K. F. II. 770

Pierw. tej zadan. objekt. rzym. zdoby. inn. i połącz. wszyst. narod. pod jedn. berło połącz. wszyst. bog. ~~pod~~ w jedn. panteo; zniszcz. wszyst. indywidualno. narod. i relig: w jedn. powszech. abstrakt.

Temu zada. odpow. rzym. subjekty. - Któr. pnie jest zyska, wola, piękn. indywidualno - stanowi. isto. i treść greck. ducha - ten oderwane i nieprzyt. indywidualno. t. j. osob. któr. we swoj. zasie. w praw. a swoj. rzeczywisto. w posied. ciałem.

„W. Rzym. napotyk. wolna powszechno; oderwa. wolno. która z jedn. stro. staw. państ. oderw. polity. i przemoc nad konkret. indyw. a tej podporządku; z drug. stron. naprzeciw tej powszechno. stwarz. ~~[illegible]~~ osobistą. wolno. jaźni w sob. która należ. dobr. odróżn. od indywidualno.

Zob. K. F. II. 770.

O chrześcijań. i relig. żydow. ib. 780 =

o byzantyi. państ. = 784

<u>D</u> Świat germański = K. F. 786 = o stworzen. ciążka 787

Dla rzymi. <u>Subjekty</u>: das <u>Gemüth</u> = die Empfindg. der natürl. Totalität

objekty: stworz. wszystk. potęż. ... = <u>787</u>

a treś jest wewnętrzności ... =

Rozd. VI sq.

V Nowe plany.

1. List do J. H. Voss'a fi

Po bit. zaczyn. się czasy Kopotl: Miejsc. H. był już zajęto, publike. odezw. i pen. wie wystar. do życz, niew. popad; miast. i kraj przez klęs. wojen. były zniszcz. Prusy tak samo od lip. 807 (pokój w Tylży) Za to podnosi. się państ: ucieczi. do Konfed. reńsk.: Baw. Wirt. Sakso. przedewszyst. Bade.

Tam. ustr. oryg. pot. przyjm. H. do uniw. heidelb. założ. w 1386, przez Kurf. Ruprechta von der Pfalz, odnow. w 1803 przez Kurf. Karl Fryd. von Bad. jako Ruperto-Carola

List do Ja. Henr. Vossa (1802-5 w Jenie) ter. prof. w Heid. (zob. p. 72) – obiec. mu jez. wprow. do filo: – ale wśród. odmówi =

zob. list Vosse I. 5 z ~~24~~ sierp. 805

już tem był powod. Fries, jed. z kol. V.

drugi kol. Krause powod. do Voss = za

2/ powrotu do Bamb.

W Monach. także nie było profesury do wydan. 75 ale Niethammer, który wtedy poszedł do Mon. jako Centralschulrath u. Studienrath =

Rozd. VII Hegla publicyst. i pedag. działaln. w Królestw. bawar. Materiał

I Gaz. bamb.

1, praca redakcyj. 74

Heg. przyb. do Bamb. w mar. 807 i pozost. tamże do koń. list. 808, trochę więc niż półtora ro. Przez ten czas redag. gaz bamb. = od ~~kwie~~ marc. 807 – września 808 jako prof. na urlop. i pobier. mnij. skromniejszą pensyę jeszcze. Docho. z gaz. wyno. 1300–1400 złó.

o spos. redago. tej gaz. zob. 74 –

2) Wypad. dziejo. 75

Potę. wrechświata. Napo. wzrost. Nap. od 12 lip.
806 jest protek. Konfed. renańs.; jest ces. Franc.
i król. Włoch. – Sześtorga. imp. niem. istn.
6 sierp. 806. Wojn. z Angl. trwa dalej.
Zob. zdumiewaj. wypad. Któr. zaszły od 7 kut.
87, Któr. przypr. na owe dwa zwrot. gen: wzd.
przez Hegl itd! 75 – 76

2 Przesład. i zamęcz. gaz.
p. 76 – 77 – dla niedokład. pod. wzgl. polit.

II. Przejście do nowe. nauczyć: 77 –
H. mary. zew. o jak. miej. protest: Vymuz:
Niethamer upatr. go rob. na rekt. zreorgani.
gimn. w Norymb.

III. Rekto. w gimn. norymb. 79 –
Niethamer doniós. przyzn: w Bamb. 26 pazd.
808 że zost zamian. prof. przygotowa. nauk
filozofi. i rekto: gimn. w Norym. z poleec.
aby się tam bezwłocz. udał. 80.

Pozycja H. była zraz. pot. niepewn. Kłopot. wła.
finanso.. zob. smut. stan ubiku. i fundu. 81
ale powoli wszyst. się ułożyły. jako tako

Lekcye w nowobawar. gimn. w Norym. zaczę-
ły 12 grud. 808 – H przez ośm lat prowad.
zakł. jako prof. i rekt. gimn. S. Idziego
(Aegidiengymn) a ta epoka w życ. H. bar.
ważna. bar. płod. i szczęśli. – 81.

Fenom: była pierwszą częś. Syste. Wiedzy
któr. przedsta. rozwój świado. od najniż. pozyst.
do prawdz. pozna. czy. do wied. absolu. 81

Jako druga częś. musiał nast. syst. wiedzy
absolut. któr. podsta. a zarazem pierw. częś. stano
Logi. Była to nowa Logi. która two. epok. w
histo. tej wied. Pierw. epo. datu. od Aryst.
druga od Kan. trzecia od Heg. Jak Fenomen.
się ma do jego okre. jenajs. tak Logi. do nowoczes.
pierw. jej dwie częś. ukaza. się w r. 12, trze. i ost.
w 16. (82)

Jako prof. filozofii nauk. przygoto. H. z pewn. zboczen. od normatywu (zob. str. 79) wykł. H w najniż. klas. (gimn. było podzielo. na cztery klasy) nau. o praw. i obowiąz. (wraz z polit. i relig. obow.) w drug. kla. i trzeciej — fenomenol. i logi. rozwaw. i najwyż. encyklop. filoz. (82)

Ta filozofi. propedeu. która powst. w r. 809 — 11 znajdu. się u Rosenkr. w XVIII tom. (r. 40) Logi. wypeł. tom 80 str. ze 205 t. j. większą część proped. bo tej było dwa razy wykład. a/ jako przedm. głów. w klas. środko. b/ jako pierw. część encyklo. w najwyż. klas. (82)

[Według normatywu miała filozo. być udziel. w każd. z czter. klas gimn. (Unterkl. untere u. obere Mittelkl. Oberkl.) po cztery godz. tygod. w ten sposób, żeb. w najniż. (Untersecunda) wykł. Logi. i Rechts u. Pflichtenlehre — w niż. środko. (Obersecun.) Kozmolo. i przyrod. teol; w wyż. środko. (Unterpri.) psycho. i Ety; w klas. wyż. (Oberprima) philos. Encyklop. — a gimn. to było wtedy Obergimn. do któr. wyż. uczęsz. niej. stars. jako Untergim. wedł. dzisiej. poj. (79)

Gdy H. bawił w Bamb. odmów. posad. naucz. relig. przy tamtejsz. semin. – jego tłumacz. się, dla czego unik. teol. p. 82.

W Norymb. się wdz. sprzeczno. międz. log. a relig. Wykład. jej w klas. każ. po jedn. godzi. a ograni. szkoły – wszystki do 3 godz. tygo. zam. czter. (83,

O mow: rektor. które. zag: abitu. przy każ. w szkoła. zob. K. F. p. 83 = był on przeci.

Wyso. cen. stud. starosz. auto. (84)

Jakim być rektorem? (str 85)

IV Małżeńst. i dom własn. 85

Gdy przyb. do Norym. już miał skoń. 38 lat, o małżeń. dot. nie myśl. – powątpie. niew. czy do tego. powod. – był miał trud. z swoj. fizon. – 86

Ale miał w sob. dużo przymio. dodat. –
zob. Kr. F. 86

Wziął je Marya v. Tucher = cór. boga: (Freih.

Hero. Tucher von Simelsdorf – był senato. Norym: dopi.
było wolu. wiest. – matka jej była córk. des Reichsschulth.
pierw. osob. magistr. norymb. – ona sama ur. 17
mar. 1791 – wychow. z ied: obywat. – o 26 lat młod.
od przyszł. męża (86)
Zaręcz. odb. się w kwiet. 811 – Heg. pis. na owo
narzecz. wier. który brak gładko i harmon.
dźwięcz. ale nie brak głębo. uczu.
Wyjątki z list. 87–88
Ślub odb. się 16 wrze. 811 – 41 let. filo. a
20 let. a małżen. 20 let. był jed. z najszczęśliw.
Z małżeń. tego rodzi. się córka. która zm. nad:
i dwóch syn. nieprzeciętn: Karol H. (tak podpisa.
matorye) prof. hist. w uniw. erlangs: – ur. 7
czer. 813 (Zmar. przy którym 88 lat – drugi Im-
manuel (na owo ojca chrzest. Niethh. który
+ 26 list. 891 w Berl. mając lat 77 jako prezes
Konsysto: brandebur. – ult.
Cztery tygod. przed ślub. nie miał gro. pieniędz. bo

od pięć: miesię. zaleg. pens. jak. umysł. podów.
wrzędni = rozdobl: list do Niethl. 88

żona był. pobier. od rodzi. 100 guld. rocz.

Ale popraw. się stosun: ekonomi. Zost. H. Schulrath. w r. 813.

W pierw. zimie małżeń. swe. ogłos. pierw. częśc Logi. w dw. Ks: (uwaga. 812) 89

Sam H. pisze, że ta pierw. część nic nie zaczę ze względu Logi. lecz metafi. czyli ontolo. Logi. 1a Ks. o bycie, 2a o istocie. (Wesen) – dla dalsz. ciągu jeszcze nie. obmyśl. tytu.

Z wstchn. dod: siedz. pod ważą w tej Logi: nie jest to drobno: w pierw. półro. swej. małżeń. napis. księgi o 30 arkus. z treści najoderwań.

Do tej. dziela jedn. trud. stosow. to, co mów. w pierw. tygod. swej. małż. o swoich lek. gimn. że stawi. się cor. zrozumiały. bo dzięki się cz. wyrz: herablassend, zwłaszcza w tym rok. odk. zost. matrior. V. F. 89 = bo też sam H. uważ. treść

tej drogi najbar. ukr. =

H. był zupeł. uwoln. Niemarz. o stew.-ani mój. sum. był zupeł. zadow. „Mój cel dosięg. osiągn." pisze 10 paźd. 811 do Niethh. ~bo z urzęd. i kośc. Kob. jest się skorzyst. ostow. na tym świe, za to główn. wzdr.: tego, co kar. dla sam. osob. ma ciężę: renta to nie wzdr. bez tyl. nieszcz. i przykrz. (89)

VIII Rozd

Stare i Nowe Bzw. Ciemno. bawar. i reak.

H. pogl. na owe czasy i na świat.

I. Bawar: defekt. i niedogod. str. 90

Rozd IX

Heg. prof. filozo. w Heidelb.

(1816 – 18)

I. Tryg powołanie

Od r. 810 (25 list.) uniw. erlang. należ. do Baw. i H. ucito. się tam dost. ale przy obiet. Niethamm. nic się nie stał: ci po zerwało. kated. filozo. H. ofiaro. swoje usłu. (99)

Równocześ. ectoś. uniw. berlin. miał walkuj. kat. filoz. od sty. 814 przez śmier. Ficht. Wydz. zamień go wśród kandyd. propono. Fryd. Raumer bard. witorc: się tor sprz. z żąd. do wsió. dla bezd. archid. ustap. do Norymb aby się rozmó. z H. Od niej. dowiedz. się min. Schuckmann, że H. prag. być po. wot. do Berl. zapyt. się jeg. listo: ory tył. lat już przebyw. za naszą i poczed. jeno. siłę dostat. do żyw. ~~przecież~~ jej. wybit. swie w tych czas. itd. (99)

H. ont się na sił. bo wypiś. 8 lat w Norym. Nieth. go poleci. ale uedar.

Taki. w Heidel. gdz. już przed 11 let. star. się H.
wysk. Kated. otwier. się wsk. ~~Hegel~~ Wsźmues. Fries zalv. na
miejsce, der. odszed. do Jeny jako prof. filo. i fizy.
Opróżn. Kated. przerob. ofiaro. H z pens. 1300 zł
i Wil. dostaw. in natura (100) pens. podwyż. zost.
na życz. H. do 1500 zł = (101)

Prorekt. był Kar. Daub. od 20 lat prof. teol.
zob. jego charaktery. str. 100 – Daub od H. porozum.
się do Sch. a pot. zost. wyz. H.

Zob. jego list wzdol. do H = (100)

24 sierp. 16 pod. się H. do dimis. ze stanb. bawar.
Rząd w odpow. zamiano. go 4 wrześ. 16 prof. filo.
starożyt. i dyrekt. semin. filol. w Erlang.
ale już 3 wrześ. był zamia. prof. w Heid.
dokąd się udał pod. oretkiw.

II Dwa lata w Heid. p. 101 sq/

W Norymb. przed. H przez 8 lat wszyst. części filo. encyklopedyczn. w najwyż. klas. a w niższ. wszystk. prow. dzia. filoz. szczegóło. pr[illegible] w Heid. zimą 16/17 zacz. od Encyklo. nauk filozo. na wios. 17 r. wyd. tę Encyklo filoz. nauk w zarys. a za życi. dwa nowe sporządz. wyd. w 27 i 30 r. Trzec. wyd. opr. Rosenkr. 45 r.

Jak Fenomenolo. ma się do epo. jenajs. a Logi. do norymb. tak Encyklo. do heidelb.

W pierw. sem. oprócz Encyklo. (4 god.) wykł. Hist Fil. sześć razy, czyli 10 godz. tyg.

W drug. semestr. (lato r. 17) wykł. sem. 16 god. tyg bo Logik. i Metaf. sześć razy, Antrop. i Psycho. 5 razy, Estety. pięć razy na tydz.

W trzecim semes. (zim. 17/18) tak samo 16 godz a) Antropo. i Psycho. pięć razy, b) Hist. Fil pięć razy w tyg. c) Prawo przyrod. i nauk. o państ. 6 razy.

W czwart. semes. lato 18 r. a) sześć razy czyta Encyklo.

nauk. filoz. b) pierwszy estety: 103 -

Liczb. słuch. zapis. była niewiel. - 20-30 wszyst. wśród. przedmio. - aby wszys. chodzi - niewiado. i jest nieprawdopo. Wpływ. i żadn. nie wywar: 104

Z koleg. na wśród. wydz: wspom. wcz: Dauba i Paulusa na teol., Thibaut na praw. Zachariae tamże = na filo: słynn. Creuzera filolo. (Symbolik u. Mytholo. der alt. Völker, besonders der Griech.) w sporz. zeszyt. z Vossem (104)

H. obcow. przeważ. z Daub. i Creuzerem - poznie. się z dawn. przyjaz. Paulusem - a zepsz. z słynn. Schlosserem, który żył aż do r. 57 = (105)

W lekcyi wstęp. 28 paź. 16 mów. o powro. ducha do sieb. i świet. ognia filozo. „My Niemcy otrzymali. od przyro. owo posłannic. wyższe. być stróża. tego ognia święt." „Myśmy zaszli już tak daleko, doszli. do tyle większ. powagi i świadomo. że dla nas znaczą tylk. coś idee i to, co się da usprawie. przez rozum; w tłum. sposób jest pojętl. przez zbudo. na intellig." (102) zob. dalej (103)

III Rocznik heidelb.

wychodz. już od r. 808 przy uniw: pod tyt: „die heid. Jahrb der Literatur“ - H. nie zaprzecz. Creuzera już z Norym: przyj: rew. dodat. a ter. obj: redak. dla kił. gałę. liter: nawet dla teo. Jego pierw. dzie. prace teraz odnos. się do filo Jacobiego, który dzieł zebr: ukaz. się tom 1y w r. 13 a 3e w 16 r. (105)

H. już dawn. pis. o Jacobim w jenejs. krit. Journal, wydaw. do spół. z Schelli. 802 - Wład. w zgod. z filoz. tożsamości Schell. ocądz. filoz. Kantow. Jakob. i Ficht. jako połowi. usiłow. któr. utkwi. w dualizd przyj,d. rozdział nieskoń. i skoń; Bóg i świa. Z Jacob natrząs. się ze zarzu. Spino. jakob. chcział wypro. wszelk. dualiz wszelk. skończo. i owszem. z isto. boż. będącej substk nieskończ. Czyż mógł Spino. tak śmiało H. uniknąć zmieśc. dualiz? czyż to nie było zasadz. zad. i cel. jego nauki? i t. d (106)

Teraz po wielu lat. pier. nowe. o Jacob. uderza w naturę, znacz. odruszen. Strum. zmien. się z gwen. i do Jaco. i do Schell. Ci dwaj szli w Mon. jako członko. tej szu. akad. umiejęt. ale w śmierć. nie-nawiś. — zob o pole. id (106)

Międ. H. zaś a Schell. rozpostar. się Fenome. i Logi. Dla Sch: wierność kam. obrazy. Heg. zaś pozo. przez Nietkh osobiś. Jac. i pokorl., odkry. nowe. pew. punk. wspól. międ. jego zyd. a własn. nie tracąc z oczu różni. Stąd dwa artykuł o nim w heid. roczni. za nazwisko. wielk. urzęd i nicto. i t. d. zob. (106-107)

O sporze wirtemb. stanów z kró. napi. H. napis. wiele bard. poruszą: bron Króle, gdy Teuton, o co się porówn. z H. stan. po stron. stanów = (113)
W tym arty: wiele już zasad. się później. pojęła.
H. ~~[illegible]~~ histor. (115)

IV Wpływy filozo. Początk. szkoły 116 nn.

Jeden z pierwszych uczniów w Heid. był Borys v. Yxküll z bałt. prowin. – o jego podziw. dla H: i losach – sąd H. o przyszło. Rosyi – 116–117

Herrm. Fr. Wilh.
Hinrichs przybył do Heid. z zamiar. uczen. się praw. zost. zapalo. uczn. H. – habilito. się w 19. r. po odejś. H. – żył w przyj. z Daub. Creuz. Schloss. nap. Die Relig. in ihr. innern Verhält. zur Philo. do które. H. napis. przedmo: (22 r.). Powoł. na prof. nadzw. do Wroc. a dwa lat. póź. jako zwyczaj. do Halli gdzie um. r. 61. Był pierw. któr. z kate. wystąp. nau. H.

Fryd. Wilh. Franz. Carové z pochod. syn konf. kato. – ur. w Koblenz. był gorąc. patryo. niem. i przec: nad zreform. kościo w duchu liber: – Zob. jego prace na str. 118 –

Cousin Victor z Pary. uczeń i nast. Royer-Collard'a (r. 13) który przyj. naukowo szkoc. – zost. nauczy. hist. filo. w faculté des lettres i w école normale, po dwóch lat zmęczo: wykł. pod kon. lip. 17 r. pojech. do Niem. aby pozn. tamtej

i filozo. niem. Znał Kr. Krytyk. czyst. rozu. w Kracu.
Tarnów. Born'a i porów. ją z Kant. ucz. a wszystk.
rozpraw. o niej lekko i zgrab. (119)

Powrót. ocz. jakiś w Frankf. i zaprzyj. się z
br. Reinhard'em, ówcz. fran. pełnomocn., który
z urodz. Szwab, niegd. stypendys. tubingski,
pod rzecz. fran. a późn. pod Napol. zrob. karye.
dyploma. Był takż. z Goeth. w przyja. korespon.
Poza. także Szillera i Fryd. Schleg. który był później
~~d~~ustrye. radz. lega. ~~Który~~ Ten w wybor. francusz.
 wystaw. ze drogą.

Wyjątki

Hegel und die neue deutsche Reich. – Histor.-polit. Blätter – Bd. 71 – h. 1.

Hegel i Niemcy.

Nowa nauka o wszechwładzy państwa opiewa właśnie, że wobec państwa nie istnieje żadne samodzielne, [stworzenie:] nabyte prawo, czyli że wola państwa jest wszechwładna. Ta nauka, nie mająca nic wspólnego z chrześcijaństwem, wytworzyła się w szkole Hegla. Ona to w Niemczech urzeczywistniła się zupełnie i liberalne dzienniki wychwalają rozum bezwzględny, przychodzący w państwie niem. do istnienia. Na cześć stuletniej urodzin Hegla wydał Rosenkranz pismo „Hegel als deutscher Nationalphilosoph" gdzie już w przedmowie czytamy: historya młodych Niemiec nie da się oddzielić od historyi szkoły heglowskiej." (w Lipsku 1870)

Na tęże uroczystość Dr. Köstlin w Tybindze r. 1870 nazwał Hegla filozofem narodowym, którego myśli o życiu państwowem i społecznem, a bardziej jeszcze o istocie, charakterze i przeznaczeniu niem. narodowości właśnie w naszych czasach zasługują na nadzwyczajną uwagę. – Hegel in philos. polit. u. nation. beziehg –

Żeby więc zrozumieć nowe Niemcy, trzeba wprzódy zrozumieć Hegla i szkołę jego. –

H. mimo wysokiego daru do spekulacyi i myślenia oderwanego, nie przestał jednak zajmować się także życiem praktycznem i kwestyami bieżącemi. Pierwsze lata naukowego działania swego wyłącznie poświęcił studyom politycznym. Bawiąc jako nauczyciel prywatny w Bernie studyował tamtejsze prawo publiczne, potem w r. 1797 udawszy się do Frankfurta pisze „o najnowszych wewnętrznych stosunkach Wirtembergii". W r. 1801 po Luneville'skim pokoju krytykuje niem. konstytucyą i układa projekt nowej. Krytyka jego gwałtowna, niewczesna. Konstytucya niem. jest jemu ukonstytuowaną anarchią, niedorzecznością. Brak tam jednolitego prowadzenia, brak jednej władzy państwowej; pojedyńczy książęta są osiągnięciemi pasożytami i dla tego wobec państwa stoją niezależni. Trzeba zatem usunąć niem. partykularyzm i formalizm, dwa źródła obfite nieszczęść publicznych, trzeba wprowadzić jedność obrony i finansów. Najważniej

Komenda i dowództwo we wojnie, oraz środki do niej powinny być w jednym ręku; pojedyńczy Książęta mogą być jenerałami, ale muszą się podporządkować pod ogólne naczelne dowództwo. Gminy jednak i Korporacye mogą samodzielnie sobą rządzić i swoje interesa załatwiać, ale bez szkody całości. Idea państwa powinna stać po nad wszystkiem, do niej wszelki ruch stósować się powinien. Jednolitości nie spodziewał się H. po Prusach, dla których podówczas bardzo źle był usposobiony, lecz po Austryi. Sposobie, jakim ta jedność ma dojść do skutku, pisze:

Chociaż wszystkie części niewątpliwie wyrażą na połączenie Niem[iec] w jedno państwo i chociażby nawet wiele ogólnego wykształcenia wzniosło by głęboko i pewno tę potrzebę, fakt jednak tego rodzaju nie był nigdy owocem zastanowienia się, lecz siły. Grube pospólstwo niem. ludu razem z swemi stanami, które nic nie znają prócz rozdziału niem. plemion i którym połączenie tychże wydała jest zupełnie obca, muszą przemocą jednego zdobywcy zostać połączeni w jedną massę i zmuszeni do uważania się za części Niemiec. Ten Tezeusz musiałby być wspaniałomyślnym i na odwrót przez z wyprowadzonych ludków utworzonemu, przyznać udział w tem, co wszystkich obchodzi i musiałby także mieć dosyć charakteru (stałości ?) aby, gdyby go nawet nie spotkała niewdzięczność jak ongi Tezeusza, przez dyrekcyą władzy państwowej, którą ma w rękach, chciał znieść nienawiść, którą Richelieu i inni wielcy ludzie obarczyli się; którą szczególności i własności ludzi zgruchotali -"

Są to słowa prorocze, które się sprawdziły - Tezeusz się znalazł, który dosyć ma siły charakteru, aby obarczyć się nienawiścią, ale wspaniałomyślności swej w nim nie widać! -

Niemcy stały się państwem na drodze przez H. wskazanej

Spory konstytucyjne w Würtemb: (oryginie) stały pochop H: do pisma o Würtem: w którym stanął po stronie króla przeciw "dobremu dawnemu prawu" stanów i dowodzi że prawo pozytywne wobec rozwiniętego rozumu (vernunft) stało się bezprawiem mimo wszystkich pieczęci wolności i gwarancyi. -

Wypisy

Hegel i Niemcy 2.

W r. 1818 powołany do Berlina, 2 lata później wydał „Filozofię prawa". Mówi tam o prawie, moralności i państwie. Zasadą prawa jest wola ogólna, przedmiotowa. Wola jednostkowa, napełniona skłonnościami, popędami, żądzami i światem zewnętrznym nie jest prawdziwą wolą lecz wolą przyrodzoną i doczesną. Ta wola skończona z swoją wszechstronnością określeń i pobudek wznosi się, gdy przez myślenie poznaje zawartą w sobie powszechność i siebie przerabia w przedmiotową, nieskończoną wolę. Ta dopiero wolną jest, wolność jest jej istotą i racyą działania.

Prawem więc według H. będzie to, że jakieś istnienie jest istnieniem wolnej woli. A więc ogólnie mówiąc, jest wolnością w kształcie idei. – „Dies, dass ein Dasein überhaupt Dasein des freien Willens ist, ist Recht. Es ist somit überhaupt die Freiheit als Idee." (Naturr. §29)

Wola jednostkowa o tyle jest prawem, o ile ogólna wola w niej istnieje i urzeczywistnia się. Bezprawiem będzie wszystko, co się sprzeciwia przedmiotowej woli. Człowiek o tyle jest złym, o ile jego wola jednostkowa sprzeciwia się woli ogólnej, o tyle dobry, o ile z nią się jednoczy.

Kant ludzkiemu ja daje wolność bez granic, a prawo ma za wolności ograniczenie, aby mogła wolność bliźniego istnieć. H. popełnił błąd przeciwny: bezwzględnemu pojęciu poświęca wszelką wolność osobistą i wszelkie prawo jednostek.

Wtedy nie warto mówić o prawie, bo prawo jest czemś trwałem i stałem, ale wobec bezwzględnie urzeczywistniającej się wolności nie masz nic trwałego ani stałego. Zresztą jednostka w tym systemie nic nie znaczy, a tem samem jest bezprawną. – Prawo nie może być wolnością, lecz normą, wedle której wolność się objawia.

—

Na takiem prawie powstaje państwo. Bezwzględna idea w naturze, swoim innobycie (Anderssein) niedokładnie się urzeczywistnia, jest tam niejako duchem śpiącym; w człowieku dochodzi do samopoznania, ale dopiero w państwie stanęła na najwyższym szczeblu swojej rzeczywistości. W państwie

rozum właściwy sobie i wszystko się — tego sposo-
bem się urzeczywistnia, bo tutaj wola ogólna stwa-
rza sobie przedmiotowe t. j. historycznie-lokalne istnie-
nie (geschichtl.-räuml.-Dasein) w jedności jednego
lub kilku narodów. Stąd państwo jest urzeczywistnieniem
moralnej idei, moralnym duchem i objawiająca się
sobie samej jasna, istotna wola, która o sobie my-
śli i wie i to co wie i o ile wie i także wykonywa
naturrecht § 257 –

Państwo nie na to jest, aby chroniło interesów
i praw jednostek, bo wtedy interes jednostek byłby
ostatnim celem państwa. Państwo stoi ponad
jednostkami, ponieważ państwo jest duchem przed-
miotowym, jednostka tylko ma w sobie rzeczy-
wistości, prawdy i moralności, o ile jest ogniwem
państwa. Dla tego celem państwa nie jest dobrobyt
jednostek, ono samo sobie celem jest i końcem.
i to jest najwyższym prawem wolności (§ 258)
Jednostki wobec państwa nie mają bezwzględnie
żadnego prawa, są tylko przypadkowościami, chwilami
przedmiotowego ducha. Jedyne ich prawo jest prawo
do istnienia w państwie jako cząstki jego, do
państwa zmierzyć muszą całe ich działanie, jeżeli
ma być rozumne.

Rzeczywista treść rozumności (Vernünftigkeit) jest
w zjednoczeniu objektywnej wolności t. j. woli ogólnej
istotnej z wolnością subjektywną t. j. jednostkową
wiedzą i wolą szukającą swoich osobnych celów
a formą jej będzie działanie według pomyślanych
t. j. ogólnych praw i zasad ...
czyli ten cel końcowy ma najwyższe prawo nad
jednostkami, których najwyższym obowiązkiem jest
w należeniu do jakiego państwa.

Chrześcijaństwo wręcz przeciwnie, że państwo tylko
jest środkiem do kształcenia i rozwoju tak jedno-
stek jak całej ludzkości, ale o tem H. nawet wyo-
brażenia nie ma. –

H. chwali Russa wprawdzie za postawienie za-
sady państwa w woli, ale gani go, że pojął
wolę tylko we formie określonej woli jednostkowej
a wolę ogólną tylko za coś wspólnego, wynikają-

cego z woli jednostkowej, ~~ona~~ jest świadoma siebie. Tym sposobem połączenie jednostek w jedno państwo staje się kontraktem, ~~kto~~ mającym za fundament ich samowolność, opinie i dobrowolną wyraźnie zgadzanie się, a zatem idą dalsze następstwa niszczące boskie (göttliche) i jego bezwzględną powagę i majestat.... Ale wola objektywna jest w sobie i pojęciu swojem zawsze rozumną, czy jednostki poznają lub niepoznają, uprobują lub odrzucają. ––

Ogólna wola heglowska nie jest wolą narodu lub suma wol jednostkowych, lecz objektywna wola, przed którą jednostki schylać muszą swe skronie: Wszechwładztwa ludu ani demokracyi H. nie cierpiał. –

Zupełnie mamy przeciwieństwo do Kanta. Kant wstrząsł zupełnie moralność, prawo, państwo nie zostawił żadnego wpływu na moralność i sumienie; Kategoryczny imper: sam to rozkazuje.
[illegible] moralność jedynie w państwie mają zięje, ono jest uosobioną moralnością a bez niego moralność zupełnie jest niepodobną. Tylko państwo daje wolność, równość, równość przed prawem, spokojne i zgodne współżycie, wzajemne zaufanie i wszystko co potrzebnem jest do wzniesienia człowieka na wyższy godności, moralności i cnoty. Zupełnie stanął H. na staropogańskim gruncie, ~~państwo~~ rzeczpospolitę Platońską miał przed oczami, którą też pochwałami wynosi w przedmowie do prawa natury. Tak w greckich miastach wszelki obyczaj (ethos) zależał od państwa, które prawami swemi wychowywało ludzi i wykształciło w dobrych obywateli, tak u H. także moralność jest treścią państwa. A H. nawet Greków przesadza, bo ci po za państwem przyjmują i przyrodzone prawa jednostek i pewną moralność, u H. przeciwnie moralność zamienia się w obowiązkowe posłuszeństwo dla powszechności. Krańcowy indywidualizm K. doczekał się również krańcowego objektywizmu.

Ta forma państwowa wedle H. najlepszą jest w której powszechność (allgemeine) zarazem do skutku przychodzi, z drugiej strony jednostki jak

najlepiej się mają. To jest tylko możebnem w monarchii dziedzicznej i konstytucyjnej, w której także naród ma udział w sprawach publicznych. Monarchia konsty- jest najlepszą formą rządową, jest dziełem nowszych czasów i wynikiem głębszego wnikania ducha świa- tów w siebie samego. Punkt szczytności państwowej organizacyi spoczywa we władzy książęcej, w której różne władze łączą się w jedności indywidualnej a zatem jest ona i szczytem i początkiem całości. W książęciu państwo uosabia się, jest osobą i zupeł- ną jednością ducha objektywnego: Osobiste przymioty monarchy są podrzędnej wagi: prawo samo ma znaczenie objektywne a monarcha dodaje tylko swoje subjektywne: ja chcę – natury. § 273. 280.

Tym sposobem idealizm Kartez. doszedł w H. do najwyższego szczytu swego, a kierunek Mac- chiavellego w prawie natury kończy się w nim najzupełniej. Myślenie, od którego zaczął Kartez. stało się myśleniem bezwzględnem a niezależne państwo Mesyasz. stało się Bogiem „rzeczywistym, obecnym".

Państwo i religia wedle H. nie sprzeciwiają się sobie treścią, lecz formą. Oba mają za treść powszechność: religia wierzy i czuje powszechność (absolute), państwo je zna (weiss es). Podstawą religii jest uczucie (gemüth) wyobrażenie, to, co w nas jest i dopóki religia pozostaje wewnętrzną niezależną jest od państwa. Jak tylko religia staje się zewnętrzną, czy przez naukę, o ile to nauczanie tyczy się objektywnych zasad, moralności i rozumności – lub przez nabywanie majątku lub czyny kultu lub mianowanie sług swoich, wycho- dzi z wnętrza do światowości (weltliche) i wchodzi zatem w sferę państwa i stawia się pod jego prawa. Wszelkie stowarzyszenia, gminy, korporacye stoją pod policyjnym nadzorem państwa. Jeśli kościół wygłasza nauki, przeciwne prawom państwowym, musi państwo objektywną rozumność prawa subjektywnemu pojmowaniu zatwierdzić, chociażby takowe było otoczone jak największą powagą i pewnością. Religia jest czemś wewnętrznem, kościół zatem działający jak państwo i nakładający kary, wpra- dza się w religię tyranizm. Religia nie powinna

Wyciągi

Hegel i Niemcy 3.

najmniejszego wywierać wpływu na działanie państwa, chyba o tyle, że w [illegible]kach filozoficznych wyrabia przez religijne uposobienie warunek dla państwa. Aby państwo mogło tak stanąć wobec religii, pozyskać miejsce bezstronne nad konfessyami, musi oddzielić siebie od formy powagi i wiary. Takie stanowisko ~~wy~~ wyrobiło państwo przez reformacyą, która do religii wprowadziła wyróżnienie i rozdział, dla tego reformacya nie jest dla państwa nieszczęściem lecz szczęściem. Tylko w ten sposób nad pojedynczemi kościołami państwo wypracowało samoistną myśl, zasadę swojej formy i do bytu ją przeprowadza. Ale dla kościoła także reformacya była największem szczęściem, bo przez nią i on sam i myśl stały się wolnemi i rozumnemi. —

H. zewnętrznie wyznawał się Luteraninem. W chrześciaństwie, a specyalnie w protestantyzmie widzi on najdokładniejsze urzeczywistnienie idei religijnej i jest chrześciaństwo najwyższą i ostatnią religią, ponieważ w niem ~~jest~~ objawia się jedność boskiej i ludzkiej natury przez człowieka, który wie, że jego istota jest istotą Bożą i a w swojem życiu i ~~[illegible]~~ śmierci nic innego nie urzeczywistnia, jak samowiedzę tej niepodzielnej jedności. —

Protestantyzmowi zawdzięczają Niemcy swój rozkwit naukowy i polityczny i jego owocem jest wszystka klasyczna literatura, nareszcie filozofia ich, bo razem z wolnością wiary także wolność myślenia stała się podobną. Dopiero przez protestantyzm nowożytne prawdziwe państwo stało się podobnem.

Oczywiście protestantyzm H. nie jest prawowierny, katolicyzmu nie cierpiał, miał zawsze o nim najgorsze i najniesprawiedliwsze wyobrażenie.

Przyczyny szybkiego rozkwitu Hegelianizmu są bardzo liczne — do zewnętrznych zaliczamy przedewszystkiem osobistość mistrza. Heg: miał wykład ciężki i nieprzyjemny, ale język treściwy i głębokie myśli, to porywało i zachwycało słuchaczy.

W Berlinie należało do dobrego tonu chodzić na prelekcye H. Młodzież wszystkich krajów Europy spra-wnie Polacy, siedzieli u stóp jego. Także umiał H. pozyskać Berlińczyków. Był towarzyski i naiwny interesował się najmniejszemi drobnostkami berlin-skich salonów – a jego duchowe przewagę stało się żywego ognisko i środek wyższego duchowego życia w Berlinie. Bardziej jeszcze wzloty jego filozofii wpłynęła przyjaźń z ministrem oświecenia Alten-stein (1817–1840 minister) który błąkawszy się po różnych systemach nareszcie przeszedł do nauki H. i propagował ją ze wszystkich sił. Już w r. 18 20 został H. członkiem Komisyi egzam: odtąd wiele referatów H: przedkładano ministr: Wpływ jego był tak wielki, że wyjął władzy nadwornej pruskie Hallesche Ltrztg i która go ostro skrytykowała. Wpływu swego używał H. aby uczniom swoim dopomódz do urzędów i katedr, podczas gdy prze-ciwnikom nie dozwalał wzrastać, choćby nawet byli zdolni i dzielni jak Beneke. To też liczba uczniów wzrosła bujnie, odkąd w hegel: wi-dziano dobrą rekomend: do urzędów.

Histor: polit: Bl: pisały w r. 1840: Heglowska teorya państwa stała się nie tylko naukowo pan-ującą na uniwersytetach, lecz opanowała zupeł-nie minister: wyznań i oświecenia, stąd wlała się do wszystkich szkół, wychowała od 20 lat wszystkich urzędników i stała się dominują-cą we wszystkich gałęziach administracyi... Bd VI. str. 86.–

Nie tylko z miłości do filozofii Altenstein pro-tegował Hegelianizm. Filozofia Hegla i państwo pruskie w najgłębszej naturze swojej są spokrewnione choćby nie potrzeba przypominać, że H. wszystkie „swojeprawo natury" dla Prusaków napisał. Państwo pruskie jest konglomeratem najróżno-rodniejszych składników, które tylko przez silny rząd razem się trzymają: centralizacya, abso-lutyzm i biurokracya zrosły się z Prusami. Nic pożądańszego dla podobnego państwa od nauki upatrującej w państwie urzeczywistniony rozum wszechrządzący wszelkie urządzenia państwa

w pole religijne (a tych pozwalał sobie min. Altenstein bardzo wiele), zresztą nauka wspierająca wszystkie [illegible] państwowego absolutyzmu. Wśród tego w czasach, kiedy H. powołano do Berlina, mówiono wiele o wolności i równości i o prawach ludu, młodzież uniw. była wzburzona szałem wolności — zamordowano Kotzebuea. Filozofia prawa heglowska miała być lekarstwem na ten szał młodzieńczy; dla tego min. Altenstein radośnie ją powitał — pisze do H.: nadawszy filozofii moim zdaniem jedynie prawdziwe stanowisko do rzeczywistości, potrafi Pan najpewniej zachować słuchaczy swoich od zgubnej zarozumiałości, która to, co istnieje, nie poznawszy nawet, odrzuca a mianowicie co do państwa podoba sobie w samowolnem stawianiu pojęć bez treści." —

Od czasów przesiedlenia swego do Berlina H. związał filozofię swoją ściśle z Prusami. Zaraz we wstępnej mowie Berlińczykom pochlebiał aluzyami do historycznej misyi Prus. Posyłając kanclerzowi Hardenberg egzemplarz filozofii prawa, dodaje w liście, że wszystko, co poznał jako rozum bezwzględny, urzeczywistniło się w państwie pruskiem. Tak H. został pruskim filozofem rządowym a jego nauka duchową tendencyą państwa. Prusy chętnie nazywały się państwem filozoficznem i często głoszono, że filozofia jest podstawą państwa. „Prawdziwie i dla tego klasyczna filozofia Niemców nie tylko jest protestancka, lecz i pruska" — (Rosenkranz w cytowanem dziele).

Wszystko to jednak nie wystarczyłoby do utrwalenia panowania H. systemu. Filozofia jego nabrała dla tego takiego znaczenia, że konsekwentnie poprowadziła dalej i naprawiła kierunek Kanta. K. System miał 3 błędy:
1° zniszczył metafizykę, fundament wszelkiej filozofii; mówi że o rzeczy w sobie nic wiedzieć nie można. 2° Religia zamieniła mu się w moralność, dobre działanie, oto wszystko; 3° w nauce prawa także jest powierzchowny; zna tylko jednostki, które ma się prawo opiekować.
W tych 3 punktach H. naprawił filozofię Kanta.

U niego Logika jest także rozwojem bytu i tak dotknął filozofii nową metafizyką. W religii postawił najprzód wiarę i poznanie religią uczucia – a naprzeciw zewnętrznej legalności postawił moralność powszechną wyżej państwa.

Tak więc H. zakończył niem. filozofię, jest ostatniem ogniwem w łańcuchu niem. ducha u Szwab H. [illegible] w Prusiech, co Prusak K. zaczął był w Królewcu (Rosenkr.) H. sam wyżej wspomina, że nauka jego wszystkie dawniejsze systemy wzięła w siebie i zawiera na kształt [illegible] poprzedzających. To stanowisko, jakie H. zajął do przeszłości, [illegible] dla jego [illegible] i do najdzielniejszych sobie [illegible]. Duchom po krytyce K: wszelkiej prawdy pozbawionym, wydało się że H. na nowo otwiera krainę prawdy. Jego nauka, że bezwzględna prawda a (w niej ~~[illegible]~~) uszczęśliwienie można już tutaj na ziemi znaleźć, oraz że wszechświat pełen jest bożego życia, zachwyciła rozpaczające serca i zaprowadziła do niego. Zrobił się kult heglowski. Zwano go jakby nowego Sokratesa, ~~[illegible]~~ Alex: w krainie duchów, filozoficznego zbawiciela, który nas odrodził duchowo i moralnie – śpiewano o nim, jako o nowym Herkulesie, który jako trzeci po Platonie i Arystotelesie wykończył i kopułę wzniósł na gmachu wiedzy.

H. umiał młode umysły do siebie przyciągać, wychowywać, zaprawiać do studiów i tak jeszcze za życia ujrzał kwitnącą szkołę, nie tylko z filozofów złożoną, lecz także z wszystkich gałęzi nauk: teologów, filologów, naturalistów itd. Dość wymienić: Marheineke, Vatke, Gans, Hotho, Göschel, Stieglitz, Mauryc[y] Veit, Michelet, Kapp, Rötscher, Werder, Leo, Weinholtz, Ravenstein – Szkoła ta założyła w r. 1827 „berlińskie roczniki" – w nich objaśniano naukę mistrza i zwalczano przeciwników – Kogo one pochwaliły, tego chwała była ugruntowana – rozniosły i po Niemczech i za niemiecką granicę filozofię H. –

W Francji Cousin – w Hollandji przyjaciel H. van Ghert i Dr. Brouwer założyli dziennik filoz. i kollegium filoz. w którym prof. Seber wykładał filozofię H. – W Hadze i Kiel także ukazały się czasopisma filoz: w Szwecji i Finland system znalazł zwolenników. Tego filozofia wzniosła się tym sposobem z pruskiego w system europejski lub światowy. To też nagła śmierć jego 14 nov. 1831 (z cholery) wszystkich przeraziła a całe miasto tą klęską odurzone, [illegible] jakoby wstrząśnienie tego razu zatrwożyło w każdej, nawet najodważniejszej samowiedzy. [illegible] najpierwsze i uznanie się bliskimi rozpaczy" (Varnhagen von Ense)

Wszyscy czuli, że na jego barkach spoczywała niezbędna [illegible] i że, w jego śmierci [illegible] [illegible].–

Hegel i Niemcy 4.

Prawdziwy system filozoficzny nie ginie wśród zachwytek ani nie pochłania go powódź następujących systemów lecz owszem potężnieje. Fałszywy zaś, im bardziej oddala się od swego założyciela, tem bardziej rozdrabnia się i ginie. Stało się to z filozofią H. Zaraz po śmierci uczniowie na ruinach jego gmachu zaczęli stawiać pomniejsze pałace. Tak w parlamencie utworzyły się prawica, lewica, i środek. Wszystkie jednak te kierunki zawisły od H. i rozwijają się pod wpływem jego przewodniej myśli. H. dokonał rozwoju duchowego w Niemczech; dlatego każdy filozof, nie wyjmując zupełnie z Kantem, dostaje się w niewolę H. I wkrótce po śmierci H. wszystkie zakresy filoz: niem. krążą się około punktów jego nauki i bardziej lub mniej pójdzie za jego duchem. Żaden z pohegl. filozofów nie zerwał z panteizmem, subjektywizmem i absol: rozumem ἓν καὶ πᾶν na spodzie ich wszystkich. Nawet szkoły walczące przeciw H: jak Günterowska utonęły w Hegelianizmie: tak samo Weisse Fichte i Wirth, Ulrici, Carrière i wielu innych, dowodzi wyższy przeciw H: walcząc.

Rozkład Hegl. filoz: wpolit. wszystkich pojęć o państwie i Kościele, które wprost od H. się wywodzą.

Prawica natury H. rozwijały roczniki Hallskie Hallesche Jahrbücher, założone w r. 1838 przez Arnolda Ruge i Echtermeyer'a. Zwraca twórcy myśli Hegla, który dla nich był środkiem, na około którego obraca się świat teraźniejszości. Wynoszono Prusy, chwalono jako taran protest: wstawienia podczas Kolońskich zamieszek. Roczniki przeszły do lewicy i stanęły przeciw Prusom i biurokratycznym rządom tamże. Feuerbach coraz więcej uchwycał znaczenia, zaśmiewano się z prawowierności H: samego zarzucano zewsząd, przedrzeźniano jego filoz: jako filozofią uchroną, rozwiązłą scholastykę. Wygnane z Prus przeniosły się do Saksonii jako

nem. rocznik. (deutsche Jahrbücher) i gorliwiej
wzięty przez Prusy, tj. i protestantyzmowi.
Demokratyczne zasady coraz bardziej górę biorą.
Ruge żąda państwa à la Rousseau, którego
pierwszym sługą jest król. W religii radykalizm:
śmieją się z wszystkiego, co duchowne - nawet
poradki socyalizmu i komunizmu. Rząd saski
zakazał dalsze wydawnictwo roczników w r. 43
przez to wzięły prąd silniej jeszcze wezbrał.
młodoheg. szkoła założyła nowe czasopisma
Nowe roczniki specjal: filozofii 46-48
w Darmstadt, roczniki Przeglądu; Kwartalnik Wiganda - nazwano odrazu -
Bracia Edgar i Bruno Bauer z bezwzględną
dążną szczerem przeładują wszystka moralności i religijności - państwo ma ustać - człowiek
nie ma być dłużej rzeczą polityczną
ma zostać wolnym społecznym człowiekiem
bez majątku, małżeństwa, zwierzchności,
króla, narodowości - mają być same indywidua. Nic nie jest prawda, prócz człowieka.
Wszystko na to się porwie, aby jemu zapewnić. W r. 43 wyd. Feuerbach filozofię
przyszłości: człowiek jest zmysłową istotą
celem jego zmysłowe używanie - komunizm
Brat jego Fryderyk popularyzował te zasady wśród rzemieślników.

Filozofia przyszłości nie była jeszcze dość
gruntowną Max: Stirner: napisał przeciw
niej dzieło: jedyny i jego własność - Der Einzige u. sein Eigenthum 1844: nie człowiek
jako rodzaj, nie ta samowiedza jest prawdą,
lecz jednostka. Posiadająca zmysłowa osobistość
jest bezwzględna i posiada wszystkie prawa;
jeżeli ustąpić musi wszystko co jest ogólne
i oderwane. I tak doszła hegl: filozofia do zupeł-
nego zaprzeczenia siebie samego: miejsce objektywnego ducha zajęła samowiedza absolutna.

Po zniszczeniu wszelkiej prawdy politycznej i religijnej trzeba było żyć w krytyce a krytyka w końcu siebie samą strawić musi. Nastąpił r. 48 w którym jedynie zdrowy zmysł narodu niem. nie dozwolił wprowadzenia w życie skrajnych teoryi. W parlamencie frankf. Arnold Ruge i Robert Blum najzagorzalsi demokraci. Feuerbach nie brał udziału w rewolucyi 48, bo nie była dość radykalną, on tylko może nastąpić w rewolucyi, która jest grobem wszelkiej monarchii i hierarchii. Nie wystarczyło 20 lat od śmierci ~~[illegible]~~ mistrza a jego uczniowie doszli do zupełnego komunizmu. H. byłby umarł z wstydu. Ale konsekwencye nieubłagane – o każdej fałszywej nauce to samo powiedzieć można, co o każdej zbrodni „dass sie fortzeugend immer böses muss gebären"

u których się idee r. 48 przyjęły przeważnie z Francyi. Ale stąd dostaliśmy na powrót coś my tam zanieśli. U stóp H. siedzieli także Francuzi. St-Simonizm jest [illegible] Hegelianizmu i Spinozy. Bóg postępowy St-Simonistów (Dieu-progrès) blisko spokrewniony z rozwijającą się absolutną ideą H. Tylko że u tamtych urzeczywistniający się Bóg nie w państwie, lecz w ludzkości znajduje swój wyraz najwyższy: duch ludzkości jest Bogiem. Dobra ziemi należą do ludzkości: jednostce z nich tyle tylko się należy, ile jej potrzeba do utrzymania. Własności ani praw prywatnych nie ma. Państwa zadaniem rozdzielać dobra ziemi jednostkom w miarę ich pracy. Po St. Simonizmie filozofia Comte'a dochodziła się najwyższej popularności we Francyi – jak w Niemczech H.: tak owa we Francyi od r. 30 stała się filozofią wyłącznie publicznego. A Comte głównym przedstawicielem hegelianizmu we Francyi, chociaż go ponieść w wielu punktach u szkoły Huma i Hamiltona.

Tak samo filozofia Jouffroi (ucznia Cousin'a) Pierre Leroux i Reynaud jest Hegelianizmem po francusku przerobionym – należą do lewicy. Do tego podrzędnie mamy uwagę, twierdząc że Hegelianizm jest głównym działaczem rewolucyi 48 r." – (str. 479)

Zakaz rozpisywania hegl. uczniów Rugo, Marxa i innych zatamował, ale nie zniszczył rewolucyjnych idei. Pojawiły się w Niemczech jako Socyalizm. Ojcem niemieckich ruchów robotniczych jest Lassalle, on znany robotników oderwał od Szulza Delitzsch – w nim robotnicy widzą zbawiciela i dobroczyńcę. Ale Lassalle jest Hegelistą i to głębokim. W r. 58 wydał dzieło: Filozofia Heraklita Ciemnego z Efezu, którego H: tak wysoko cenił a którego naukę na nowo wydał w swoim systemie. Trzy lata później wyd: „system nabytych praw" – W nim rozwinął pojęcie praw osobistych. Lassalle dochodząc do wniosków ostatnich mówi że wypełniony objekt z ducha pochłaniającego je. Absolutne państwo H: chce Las: zachować, zmieniając go w państwo robotników. Robotnicy za pomocą bezpośrednich wyborów mają władzę państwową wziąć w ręce swoje i ją przeobrazić. Państwo da wtedy robotnikom środki do produkcyjnych assocyacyi, w których robotnicy zarazem są właścicielami i spólnikami zarobku. Takie przeobrażenie może się dokonać bez przewrotu istniejących stosunków, zwłaszcza majątkowych. Pomoc państwa wychodzi ostatecznie na komunizm. Cezaryzm jest formą państwową socyalizmu.

Widzieliśmy, że lewica hegl. doszła do wniosków ostatecznych, przed konsekwencyą której zamknąć się nie można. Każdy absolutyzm państwowy, zarówno panteistyczny, dochodzi koniecznie do socyalizmu.

Wyciągi

Hegel i Niemcy 5.

Jeżeli państwo jest wszystkiem a jego wola jedynem prawem, wtedy państwo powinno wszystko prowa-dzić i rządzić. Nie tylko chowa i uczy lecz także troszczyć się musi o ziemski dobrobyt podwładnych. Sparta miała swoją szkołę publiczną, a państwo Hegla ma warsztaty publiczne, w których robotnicy dostają utrzymanie i pożywienie. — Gdzie wszystkie prawa, tam i wszystkie obowiązki. Jeżeli państwo jest og: wolą, znosząc bez-ustannie wszystkie [illegible] i osobiste wła-ściwości, aby coraz bardziej urzeczywistniać jedność państwowej woli, nie widać powodu dla czego ta wola rozumna nie ma także znieść różnic majątkowych, skoro zniosła tyle innych różnic kastowych i korporacyjnych. W tych dziejach wyprzeć się nie może Ruge, Marx i Lassalle są prawdziwemi uczniami;

Niemieccy wytworzyli przy naszem mistrzu środek i pra-wica. Do nich należą: Gabler, Hinrichs, v. Henning, Göschel, Daub, Rosenkranz, Erdmann, Conradi, Schaller — ci Starohegl: udali się w ślady H: broniąc namiętnie pruskiego absolutyzmu i rządów biurokrat: Dietze: „Prusy są olbrzymią harfą rozpiętą w ogrodzie bożym, aby przewodniczyć w chórze światów" (Grundbegriff preuss: staats- u. rechtsgeschichte) Gdy Kolońskie [illegible] lat. [illegible] samodzielności przeciw opiece biuro: się domagała, szkoła potępiała buntowników. Liberalizm, który przed r. 40 [illegible] naraz, miał w Heglu najgorszych wrogów jedno-cześnie jego najistotniejsze żądania. Uznawszy ściągła szkoła ta rządowi na polu kościelnem natrząsała się z pietyzmu; z wierzących lute-ranów, z katolicyzmu — oni to w Kolońskich zamieszkach doradzali rządowi [illegible] i [illegible] z niej zięcia arcybiskupa — a jeżeli nie. Altenstein [illegible] całe wykonanie zasa-dy racjonalizmem; dzięki Heg:

[illegible] Podług nauki H. państwo pruskie jest tylko objawem
absolut: ducha i podległe ciągłemu stawaniu się. Prusy
musiały postępować. Okazya do tego znalazła się.
Poruszony od r. 30 liberalizm franc. i rewolucyjne
tendencye rozeszły się w Niemczech i liberalizm
stał się potężnem stronnictwem, zwłaszcza w Prusiech
Żądał udziału ludu w rządach i uwzględnienia na głos
jego we wszystkich ważnych sprawach publicznych.
Zaraz umiarkowane żądania znalazły dobre
przyjęcie w ludzie, któremu rządy absolutne biuro-
kracyi już się były sprzykrzyły zamiast niemie-
ckiej korporacyjnej i stanowej wolności.
Z tym liberalizmem połączył się Hegelianizm
w początkach lat 40 – i taka jest geneza niem.
liberalizmu. Filozofia H. wówczas wszechpolity-
czna jest istotnym jego czynnikiem. Dała
liberalnym ideom szatę naukową i podniosła
do godności doktryny. Tego początku liberaliz-
mu w Niemczech wielu nie rozumiało i dlatego
fałszywe mają o nim pojęcie.
Evang. Kirchenzeitg (najsilniejszy artykuł 73)
nie może pojąć że nowo-liberalizm uchodzi
wany jest niechętnym do Kościoła, jakoby
dobry liberał musiał koniecznie być indiffe-
rentem lub nawet nieprzyjacielem wiary.
Zdaje się zarazem, że liberalizm tego nie
wymaga, a jednak liberalizm nie może
nie być nieprzyjacielem wiary, który wyro-
dził się z racyonalizmu. Gdyby Katolicy
byli rozumieli filoz: genezę liberalizmu
nie byliby nigdy poszli na wędkę i liberalny
katolicyzm nie byłby przyszedł do skutku –
Sojusz filozofii z liberalizmem zawar-
ły młode Niemcy, prawie ze samych Heglistów
złożone: Gabler, Gans, Carové, Börne,
Laube, Gutzkow, Mundt – nawet Bunsen.
Najznakomitszy był Edw. Gans, który w pismach
swoich prawniczych Hegl: pojęcia wprowadził
do życia publicznego. Już na tronie Fryd. Wil. III

młode Niemcy były bardzo potężne, a bardziej jeszcze za tronu IV, któremu doktrynaly doradziły, który nawet najlepsze zamiary króla niweczyły. Ja[k] uważano Prusy w niektórych dziełach jako państwo inteligencji i postępu, państwo myśli, które samo siebie urzeczywistnia, i które samo jest tożsame z prawem swoim, które nie może nie być rozumnem, i które rozwinęło siebie dawno wyżej cesarstwa. Rząd popychano w coraz liberalniejsze tory i tak zbliżano się wielkiemi kroki do chwili, w której właśnie to samo Prus i Niemiec miała się urzeczywistnić. –

Jednakże prawo natury hegl. w połączeniu z liberalizmem doznało pewnej zmiany. Obie strony zaczynają od woli, źródła wszelkiego prawa, ale już nie woli objekt. Hl: bezwzględny rozum, lecz subj: wola narodu lub partyi jest wszelkiego prawa źródłem. ~~Kapitan~~ Wobec absol: rozumu Hl: nie ma żadnych praw osobistych lub korporacyjnych. Podobnie jest nauka liberalna, że jednostki, gminy, korporacye tylko tyle mają praw, ile państwo t. j. liberalowie pozwolą im. ~~Znane~~ Hegelizmowi jest przeznaczone, które ze swego łona dobywa wszelkie możebnych form. A tego i wszystkie znosi. Również płodne przeczenie żyje w liberalizmie: neguje, krytykuje, roztrząsa wszystko, co istnieje. Rozwój absolut: idei w tem jest, że bez ustanku znosi wszystkie szczegółowości i wolę ogólną woli twórczą woli osobistej. Czy liberalizm tego samego nie robi? Wszystko zrówna – wszystkie organiczne grupy i twory, które miały lat tysiące, znosi przez ponowny rozwój woli narodowej, wszystkie różnice znikają, wszystko musi się poddać tym samym prawom i formom. Ta niwelacya zbliża się do krwi wspólnej i do zewnętrznych form życia. Żebracy i milionery wyglądają tak samo. W miejsce danego prawa narodów stawia liberalizm z dogmat: fait accompli i zasada narodowości – to są dogmaty czysto hegl.

Fait accompli przetłumaczony na język Hl: mówi znany: Wszystko co jest rzeczywiste, jest i rozumne (rzeczywistość jest zawsze rozumna)

Podług H: naród nie tylko ma prawo połączyć się w jedno państwo, lecz musi to uczynić, jeżeli nie chce być bezsilnym. Unosi się nad Fryd. II który Prusy zrobił niezależnemi a nie uczepiał partykularyzmu. Austryi nie ma za państwo, ponieważ obejmuje samodzielne królestwa. Rzesza niem. była przedmiotem jego obelg. Zasada narodowości nie jest niczem innem jak hegl. obj. duchem, który w państwie nie tylko wszystkie szczególności swoje i równo[illegible] bijał lecz także miejscowe państwa jako [illegible] znosi i zamienia w chwile wielkiego państwa narodowego.

Około tego liberalizmu krąży historya Pruss od r. 40. Prawda że często pokarały żeby temu duchowi [illegible] przeszkodzenia i to z niezwykłą energią, ale nie mogły go się nigdy pozbyć zupełnie. Gdy w r. 43 wezwano Szellinga do Berlina, aby zwalczał złe usposobienie religijne przez swoją filozofię i zniszczył szkody zrobione wyrządzone przez panteizm H. płytka wielomowność i wymagający [illegible] się pokazało rządowi nie naturalność tej walki.

Nowy ruch jest produktem niem. filozofii, która prawie od wieku ma swoją siedzibę w Prusiech i którą państwo samo wprowadziło do stolicy jako mistrzynię wszystkich nauk. Wszystkie ruchy umysłowe, które dawały impuls ruchowi umysłowemu ostatnich czasów, albo są rodzeni Prusacy albo też z Berlina wzięli swoją drogę; mają zwolenników w całych Niemczech, pod ich wpływem, jakież może państwo potrafi ten ruch powstrzymać? To też wstrzymano ruch ten tylko na czas krótki. Liberalizm stał się wszechpotężnym w Prusiech i już w r. 48 obchodził tryumf swój najwyższy w konstytucyjnym naturalnie. Odtąd uchodził za jedynie prawną formę rządu i za lekarstwo uniwersalne na wszystkie niedogodności państwowe.

Po r. 48 nieco liberalizm w Prusiech musiał ustąpić. Policya i absolutyzm i arystokratyzm pod rządami Krzyżowców znowu zakwitły i przygotowały nowe stanowisko zwycięstwo

Wyciągi

Hegel i Niemcy 6.

liberalizmu ~~ostat~~ objęciem rządów prinzregenta teraźniejszego cesarza w r. 58 i to pod każdym względem. W Kościele ogłoszono unię za jedynie prawną formę religii a luteryzmowi wypowiedziano stanowczą wojnę; w szkole Diesterweg doszedł do zupełnego uznania i został członkiem w izbie komisyi dla spraw szkolnych (Kammerkommission für Schulsachen) Stahlowi dano dymissyą z Najwyższej rady kościelnej (Oberkirchenrath) a Hengstenbergowi z komissyi egzaminacyjnej; natomiast tego Olshausen dostał się do ministeryum a Szenkel do Bonn. Wierni protestanci i Judowy dostawali dymissye a miejsca ich zajęli racyonaliści, illuminaci, których z r. 48 traktowano z pośmiewiskiem i wzgardą, i musieli ustąpić radykałom. A jeżeli nie zaszczycono wtedy więcej, to dzięki Izbie panów, o której już wtedy wszyscy wiedzieli, że z nią rządzić nie może. Już wtedy liberalni uważali organizacyą powiatową za ostatni zabytek dawnej monarchii, opierający się jej postępowi, i Göttingische pismo mówi: Jeżeli liberalne stronnictwo w Prusiech nie ma mocy, wśród 3 lat następnych usunąć stany prowincyonalne i powiatowe, to cały nasz konstytucyonalizm ani szeląga nie wart" (str. 448)

Jedną z metod Niemców była tożsamość Prus i Niemiec. Ranke o dziejowem zadaniu Prus, o Borussyanizmie, jest nowa. Ale pierwszy ją wypowiedział. "Na tej wszechnicy, na wszechnicy środka, musi także środek wszelkiego duch. wykształcenia i wszelkiej wiedzy i prawdy, filozofia znaleźć swoje miejsce i szczególne pielęgnowanie. Tak mówił w swej mowie wstępnej berl.: Tę ideę przekazał Hegelianizm liberalizmowi a ten ją ~~[illegible]~~ zamienił w formalny system. Zadanie Prus utworzyła cała szkoła histor. Häussera, Sybla, Droysena – zadanie szkoły w tych słowach Droysena: To co utworzyło to państwo, co je ~~[illegible]~~ dźwiga i wiedzie, jest, jeśli wolno tak wyrazić się, historyczną koniecznością. Prusy

obejmują tylko ułamki niem. kraju i narodu. Ale istotą i ~~[illegible]~~ warunkiem trwania tego państwa jest powołanie do całości, z którą bezustannie coraz nowe części sobie przyciąga. Przestał by być potrzebnym, gdyby zapomniał o tem powołaniu swojem. A H: powiedział: wszystko co jest, jest rozumne.

Wołanie o jedność Niemiec gwałtowne zamilkło się z wstąpieniem na tron teraźniejszego Króla. Prusy miały być dźwignią myśli narodowej i dopomódz Niemcom do odrodzenia się. Król długo wznieść się nie zdołał - Koronacya na wiele się nie przydała - wreszcie Król ustąpił - demokracya zlała się z liberalizmem i powstała partya postępowa (fortschritts partei)

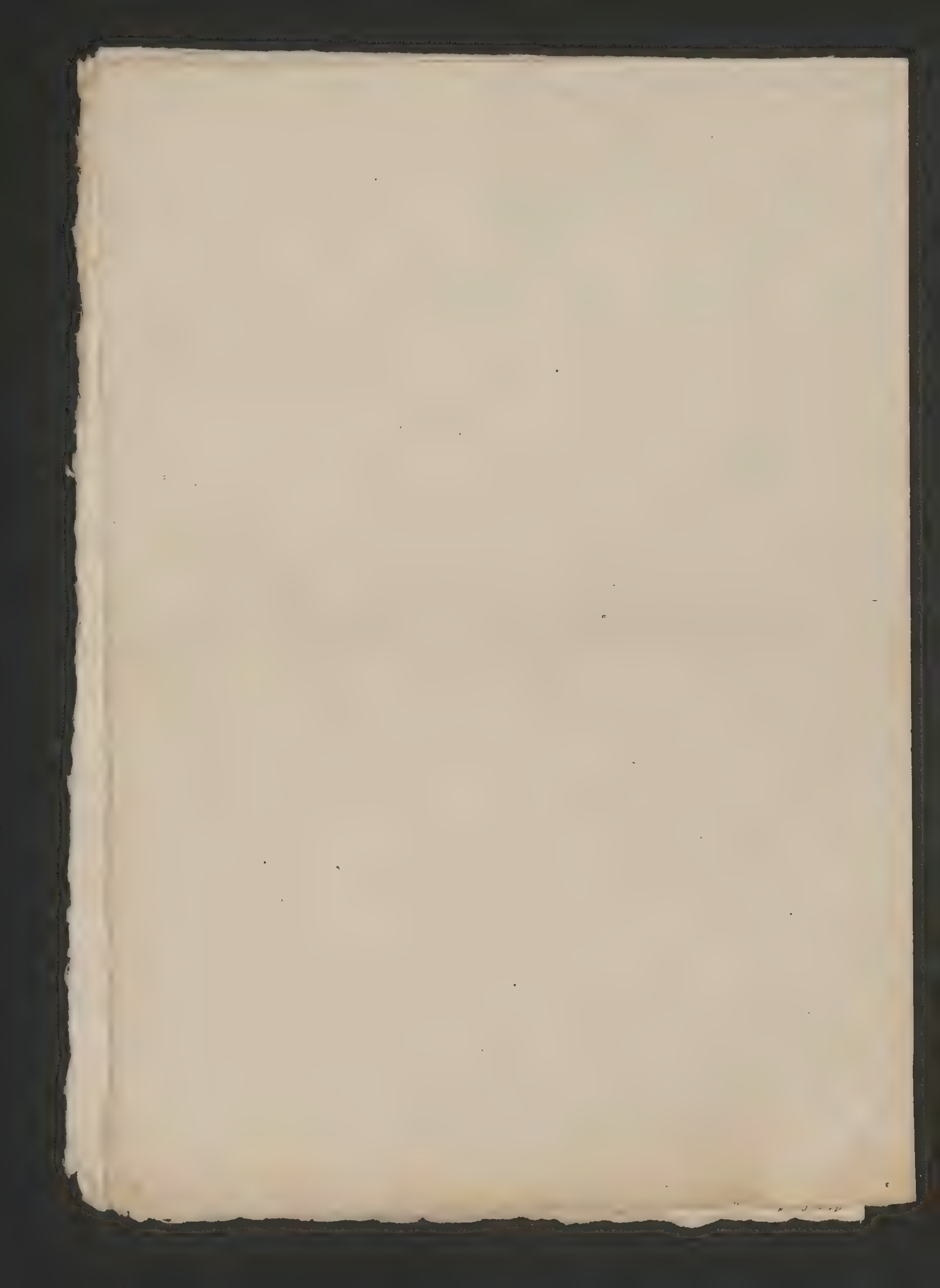
Liberalizm wszystko zrównywał i przemazał. Zniesienie stanów zamieniło naród w niezliczone indywidua, w bezładne atomy - wszystkie są równe, wszystkie obywatelami. Tylko jedna pozostała różnica: pieniądze - a ponieważ te odbywają także hegl. proces potęgi bezwzględnej i jedynie uprawnionej, przeto silniejszy zjada słabszego, fabrykant małego rzemieślnika zamienia w gwoździe fabryki swojej, pozbywszy go samodzielności, wielki właściciel posiadacza małego. i tak staje się wśród nierówności swoja - w państwie ~~[illegible]~~.

Tak więc liberalizm w miejsce dawnych stanów ustanowił z nowa, jeżeli godzi się tak mówić: czwarty stan robotników i trzeci stan bankierów. Rozkładając się zasada liberalizmu utworzyła liberalny ekonomizm, panowanie burżoazyi i kapitalistów i żydów. Lewica h: prowadzi do komuny, prawica dość do burżoazyi i panowanie bezwzględnego rozumu następstwem zostało przez panowanie pieniędzy.

Na krótki czas musiał liberalizm zatrzymać się przed reakcyą hr. Bism. ale tylko na krótko, i ... bałwany zabrały. Pod Sadową liberalizm uwięził junkrów a wyprzągł pierwszy. Od Sadowy mówią: potęga stwarza

prawo – jest to wyraz hegl. zasady prawa, ~~że~~ [illegible] wola jest źródłem prawa. A jednak ma być przeciwnie: prawo powinno być normą woli i potęgi i je ograniczać. Ale Liberalizm żyje z tej fatalnej zasady: jego wola stworzyła ~~prawa~~ ustawy (ustawy) a ~~prawo~~ stworzyły prawo. Kto w izbie miał większość za sobą, ten także miał prawo. Tak liberalizm panował wewnątrz kraju a w r. 66 także na (dawniej już w teoryi we Włoszech) zewnątrz tej zasady się trzymać zaczynał – polityka jego stała się apoteozą siły – kto ma siłę, temu wszystko wolno. Sedan dokonało tego, co zaczęto pod Sadową: nowe państwo niem. wyrosło zupełnie liberal:

Wewnątrz kraju trzyma się tych samych zasad – potęga niem. państwa jest niczem innem, jak sumą sympatyj w narodzie – Allg. Ztg. 3.1. 72. Większość parlamentarna wyraża sumę powszechną niem. państwa – przy tem ciągle postępuje liberalizm: jezuitów wypędzono, potem zmieniono ustawę pocztową, potem uchwalono prawa duchowne.

69

genesis d. Hegel

D. hegelschen philos: ruht auf d. unerwiesenen glaubensartikel d. absoluten erkenntniss – Haym –

